

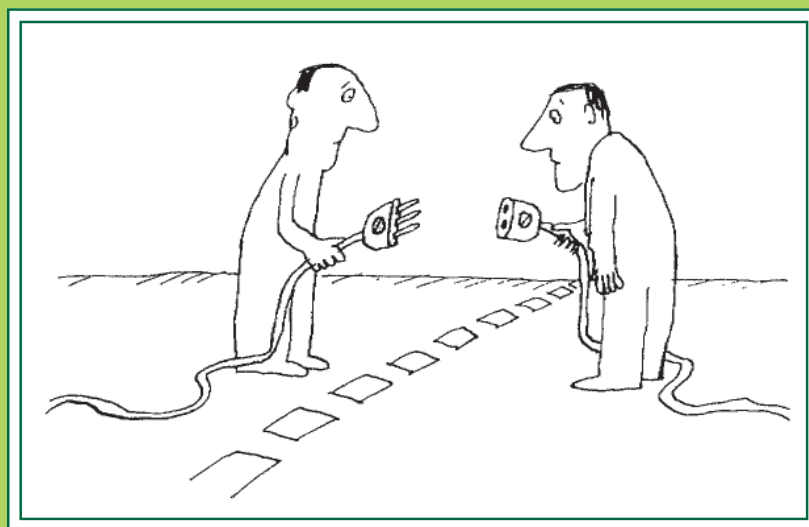

Průvodce spotřebitele SČS

Spotřebitel a evropské cesty technické normalizace

Zahrnuje:

*VÁDEMÉKUM EVROPSKÉ TECHNICKÉ NORMALIZACE
NÁVOD K ÚČASTI SPOTŘEBITELŮ
PŘI TVORBĚ TECHNICKÝCH NOREM*

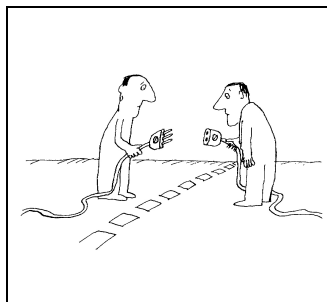
Sestavil a k tisku připravil
Libor Dupal

Sdružení českých spotřebitelů

SPOTŘEBITEL A EVROPSKÉ CESTY TECHNICKÉ NORMALIZACE

Zahrnuje:

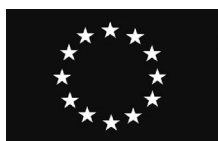
***VÁDEMÉKUM EVROPSKÉ TECHNICKÉ NORMALIZACE
NÁVOD K ÚČASTI SPOTŘEBITELŮ PŘI TVORBĚ TECHNICKÝCH NOREM***

**Sestavil a k tisku připravil
Libor Dupal**

Tato publikace byla vydána s podporou
Českého normalizačního institutu.

Tato publikace byla vytvořena za finanční pomoci Evropské unie v rámci programu Transition Facility. Za obsah a překlad tohoto dokumentu je výhradně odpovědné Sdružení českých spotřebitelů. Publikace je zejména sestavena z částí a citací evropských podkladů, celek a komentáře však nelze v žádném případě považovat za názor Evropské unie.

Průvodce spotřebitelem, svazek č. 7, Spotřebitel a evropské cesty technické normalizace, zahrnuje:
Vademékum evropské technické normalizace, Návod k účasti spotřebitelů při tvorbě technických norem;
1. vydání

© Ing. Libor Dupal, © Sdružení českých spotřebitelů, Praha, červen 2006

ISBN 80-239-7333-9

Část VÁDEMÉKUM EVROPSKÉ TECHNICKÉ NORMALIZACE:

Poprvé anglicky zveřejněno Generálním ředitelstvím pro podnikání a průmysl Evropské komise na úředních webových stránkách Evropské unie „Europa“ průběžně aktualizovaných na adrese http://ec.europa.eu/enterprise/standards_policy/vademecum/index.htm jako Vademecum on European Standardisation.

© Evropská společenství, 2005

Český překlad © Sdružení českých spotřebitelů, 2006

Za překlad zodpovídá výhradně Sdružení českých spotřebitelů.

SPOTŘEBITEL A EVROPSKÉ CESTY TECHNICKÉ NORMALIZACE

OBSAH

	Strana
PŘEDMLUVA	5
ÚLOHA TECHNICKÉ NORMALIZACE V RÁMCI EVROPSKÝCH POLITIK A PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ.....	7
VÁDEMÉKUM EVROPSKÉ TECHNICKÉ NORMALIZACE	13
ROLE VLÁDNÍCH INSTITUCÍ PŘI TVORBĚ NOREM; EVROPSKÁ PŘEDSTAVA.....	14
Role, vypracování a průběžná kontrola mandátů v oblasti technické normalizace v rámci evropské politiky – Část I – ROLE MANDÁTŮ V OBLASTI TECHNICKÉ NORMALIZACE A JEJICH VYPRACOVÁNÍ.....	24
Role, vypracování a průběžná kontrola mandátů v oblasti technické normalizace v rámci evropské politiky – Část II – PRŮBĚŽNÁ KONTROLA NORMALIZAČNÍCH MANDÁTŮ.....	40
FORMÁLNÍ NÁMITKY PROTI TECHNICKÉ NORMĚ – ZÁSADY ADMINISTRATIVNÍHO POSTUPU	52
NÁVOD K ÚČASTI SPOTŘEBITELŮ PŘI TVORBĚ TECHNICKÝCH NOREM.....	63

PŘEDMLUVA

Sdružení českých spotřebitelů pokračuje ve svých iniciativách zaměřených na podporu technické normalizace včetně jejího zviditelňování v očích veřejnosti a vysvětlování konkrétních nástrojů, jako jsou dobrovolné značky a certifikace. Zaměřujeme se ovšem také a vlastně zejména na přímé zapojení spotřebitelů do normalizačního procesu.

Přestože evropský systém technické normalizace je budován jako dobrovolně využívaná platforma, význam technických norem za poslední desetiletí neupadá, spíše naopak. Zejména tzv. nový přístup k harmonizaci technických předpisů dal i rozvoji technických norem nový impuls a také nový význam. Byť vývoj technické normy zůstává plně pod záštitou nezávislé, popř. i privátní normalizační organizace, výrazně se uplatňuje veřejný zájem, a to jak na úrovni evropské (Rada EU, Evropská komise /v textu též jen Komise/), tak následně i na národní úrovni jednotlivých členských států. To jsou přímé „následky“ presumpce shody s technickou normou, tak jak je uplatňována v rámci nového přístupu či obecné bezpečnosti výrobků.

V této publikaci se chceme věnovat technické normalizaci právě z hlediska uplatňování veřejného zájmu a především na evropské úrovni. Spotřebitele se bytostně dotýká funkčnost tohoto systému nejen z hlediska kvality výrobků a služeb, ale v daném kontextu zejména z hlediska ochrany zdraví, bezpečnosti a dalších obecných zájmů. Možná v diskusi slyšíme občas názor, že evropský systém technické normalizace je příliš zbytnělý a zbyrokratizovaný. Nepochybujeme, že je v něm mnohé co zlepšovat. Pro tuto publikaci jsme připravili dokumenty, které by měly, věříme, i odborně poučenému a zdatnému čtenáři poskytnout nové či alespoň doplňující informace o funkci evropské normalizace, ale i o směrech, kterými se ubírá či chce ubírat včetně zamýšlených opatření, kterými se má dosáhnout dalšího zlepšení funkčnosti technické normalizace.

Zejména se nám podařilo z Evropské komise získat copyright na publikování textů nazvaných Vádemékum evropské technické normalizace. Vádemékum je živá, obměňovaná a postupně doplňovaná kompilace dokumentů Komise, které se podstatným způsobem týkají normalizační politiky i uplatňované praxe. Dokumenty souboru nemají právní statut a závaznost, nepochybně však poskytují nesmírně důležitou a zajímavou výpověď k tématu. Některé mají sloužit jako určitý návod či směrnice, jistě pro úředníky Komise, ale i pro členské státy a zainteresované strany v nich, pro něž je důležité znát tyto politiky i související legislativu a nástroje k jejich uplatňování.

Protože tyto texty nebyly dosud systematicky do češtiny překládány, jsme rádi, že je můžeme touto cestou nabídnout. Z kapacitních důvodů nebylo lze připravit překlady všech dosud dostupných textů, ale věříme, že i tak napomůžeme spotřebitelské i odborněji laděné veřejnosti k rozšíření obzoru v tématech, která by je mohla či i měla zajímat.

V publikaci předkládáme i jiné texty než z Vádeméka. Protože vycházíme z premisy, že veřejným zájmem je přímá účast spotřebitelů v procesu technické normalizace, zařazujeme do souboru tímto směrem zaměřený příspěvek. Jedná se o Návod k účasti spotřebitelů při tvorbě technických norem, připravený jako výtah některých zahraničních podkladů.

Závěrem úvodní poznámky náleží poděkovat Evropské komisi nejen za udělený copyright, ale také za grant, z něhož jsme část nákladů mohli uhradit. Za pomoc spojenou se zajištěním tisku při vydání této publikace děkujeme Českému normalizačnímu institutu. Tato publikace je ostatně dalším dokladem úspěšně se rozvíjející spolupráce mezi nevládní spotřebitelskou organizací a veřejně působící institucí na poli technické normalizace.

Zvláštní poděkování náleží paní Ing. Ivaně Petrašové z Brna, která se zásadním způsobem podílela na překladech textů k této publikaci.

Překlady použité v této publikaci je nicméně nezbytné považovat za pracovní, a to s ohledem na nám ekonomicky dostupnou použitou technologii. Věříme, že i tak poslouží dobře svému účelu. Za případné omyly a jiné nedostatky se omlouváme a děkujeme předem za alespoň dodatečné upozornění na ně.

Ing. Libor Dupal, předseda Sdružení českých spotřebitelů
dupal@regio.cz

ÚLOHA TECHNICKÉ NORMALIZACE V RÁMCI EVROPSKÝCH POLITIK A PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

(Podle evropských dokumentů, Libor Dupal^{*})

Exekutivní orgány Evropské unie – Rada EU a Evropská komise (dále též Komise) – se velmi hlásí k technické normalizaci (dále jen normalizace), v níž spatřují nedílnou součást svých politik. To proto, že má napomáhat k provádění tvorby „lepších právních předpisů“ (dříve jsme říkali „deregulace“, což bylo sice cizí slovo, ale možná že cíl omezování nadměrného zatížení předpisy byl ambicióznější plán než pouhé „zlepšování“ předpisů), ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků a k odstranění překážek obchodu na mezinárodní úrovni.

V tomto smyslu se souhlasně vyjadřoval i Evropský parlament (1999) a Rada EU a zejména Komise svůj přístup konkretizovaly jen za posledních deset let v celé řadě zásadních dokumentů.

V nich např. Komise stanovila klíčové oblasti, ve kterých je možné a nutné dále zlepšit evropský systém pro normalizaci a nástroje, které má politika evropské normalizace k dispozici. V souhrnu se má za to, že stávající systém pro normalizaci v Evropě, který je v zásadě stanoven ve směrnici 98/34¹, splnil, co se od něho očekává. Evropská technická normalizace je úspěšným nástrojem pro dokončení jednotného trhu pro zboží. Kéž by tomu tak bylo i pro služby.

Existuje prostor ke zlepšování, které se týká všech subjektů zainteresovaných na evropské normalizaci, počínaje samotnou Evropskou komisí, evropskými normalizačními orgány, národními normalizačními orgány, vnitrostátními orgány, podniky až po nevládní organizace, které se o technickou normalizaci zajímají či určitým způsobem do ní zapojují.

1. JAK NOVĚ VYUŽÍVAT TECHNICKÝCH NOREM?

1.1 Východisko: Nový přístup k technickým normám a technickým předpisům

Možná už je nošením dříví do lesa připomínat, že evropská normalizace se při podpoře legislativy harmonizující podle „nového přístupu“ ukázala být úspěšným a nezbytným nástrojem pro dokončení jednotného trhu pro zboží. Nový přístup oslavil v loňském roce 20 let svého trvání. I Rada EU ocenila úspěšný vývoj a výsledky a zadala Komisi, aby prověřila, zda by podpora, kterou evropské technické normy (namísto technická norma dále jen norma) poskytují evropské legislativě, mohla být rozšířena na nové oblasti politik.

Nový přístup se osvědčil jako specifický model legislativy, pomocí něhož lze přiměřeně sloučit veřejný zájem (tj. ochrana veřejného zdraví a bezpečnosti, ochrana spotřebitelů a životního prostředí) i zájem soukromých podniků na vytváření norem odpovídajících nejnovějším poznatkům v dané oblasti. Uvedený přístup umožňuje pružnější a méně přísné formy legislativy v oblastech, ve kterých by jinak musel být každý detail určen samotným legislativním aktem.

Proto je nanejvýš žádoucí rozšířit využívání norem v oblastech právních předpisů Evropských společenství nad rámec jednotného trhu, přičemž je samozřejmě nutno zohlednit specifickou dotčených oblastí v souladu s návrhy Komise týkajícími se správy věcí veřejných a tvorby lepších právních předpisů.

^{*} Pozn. vydavatele: Text je v zásadě formulován jako interpretace názorů Evropské komise. Pokud je vklíněn postoj editora (což se děje velmi úsporně), věříme, že to z kontextu jednoznačně vyplývá.

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/34 o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/48.

1.2 Normalizace na podporu konkurenceschopnosti průmyslu

Evropská komise zdůrazňuje, že přínosy evropské normalizace vysoko přesahují „pouhou“ podporu evropských právních předpisů (zejména ve smyslu nového přístupu – viz výše, ale i např. obecné bezpečnosti výrobků). A dodává, že rozvoj dobrovolných technických norem zainteresovanými subjekty může vytvořit přidanou hodnotu a několikanásobně zvýšit konkurenceschopnost. Normy byly odedávna nedílnou součástí tržního systému a hrály klíčovou úlohu při zvyšování bohatství národů. Mají tendenci zvyšovat hospodářskou soutěž a umožňují snižovat náklady na výrobu a prodej, z čehož těží ekonomiky jako celek. Snižují různorodost (míněno ovšem v pozitivním smyslu), zajišťují interoperabilitu, udržují jakost a poskytují informace. Poukazuje se rovněž na to, že přidaná hodnota vytvořená normalizací je přinejmenším stejně důležitá jako hodnota, kterou vytvoří patenty. To potvrzuje, proč je normalizace pro evropské politiky tak důležitá.

Zlepšení vnitřního trhu pro služby

Ke zvláštním prioritám Komise patří zlepšení volného pohybu zboží a skutečné zajištění volného pohybu služeb. Odvětví služeb (např. služby podnikům, doprava, energie, telekomunikace, cestovní ruch a volný čas) má v tržním hospodářství Evropské unie na celkové zaměstnanosti vysoký podíl (70 % celkové zaměstnanosti připadá na tržní služby). Nicméně dostupnost dobrovolných norem v oblasti služeb značně zaostává za hospodářským významem a potenciálem této oblasti. Evropské normy jsou uznávány jako jedno z opatření, které může zlepšit obchod se službami v rámci EU a posílit konkurenceschopnost.

Komise navíc s lítostí konstatuje, že navzdory existenci pozoruhodného společného souboru norem jsou stále systémy certifikace a vnitrostátní značky jakosti roztržštěné. Výrobci, kteří chtějí uvést své výrobky na trh EU, proto často cítí potřebu (v lepším případě) či i nezbytnost (to je ta horší varianta) prokázat shodu svých výrobků připojením příslušné vnitrostátní certifikační značky.

Zde si ovšem editor nemůže odpustit možná poněkud osobní poznámku, totiž že normalizace v cestě za naplněním vnitřního trhu není samospasitelná a dobrovolné certifikáty a značky nejsou zdaleka hlavní překážkou volného pohybu služeb. Ty jsou dle našeho názoru dané spíše nadměrnými národními regulacemi vedoucími ke striktnímu omezování volného pohybu uplatňovanému většinou členských států. Bez odstranění těchto uměle udržovaných bariér nebude dosaženo volného pohybu služeb.

Inovace

Normy hrají důležitou úlohu pro inovace, a tak ovlivňují rozhodování podniků o investicích na výzkum a vývoj. Jakožto zdroj nejaktuálnějších technických poznatků rozšiřují normy vědomostní základnu hospodářství a mohou nové technologie a výsledky výzkumu harmonicky začlenit do procesu navrhování a vývoje nových výrobků a služeb. Coby tržní nástroj pomáhají normy podnikům vytvořit společný obchodní jazyk. Jako příklad se uvádí systém GSM (Global System for Mobile Communications), který vytvořil mezinárodní trh pro mobilní komunikace a je hnací silou rozvoje mnoha mobilních aplikací. Je důležité posílit vazbu mezi výzkumnými činnostmi a technickou normalizací s cílem optimalizovat přínos pro normalizaci.

Informační a komunikační technologie

Normy pomáhají vytvářet a zajišťovat interoperabilitu, a jsou tudíž jedním z činitelů, který brání fragmentaci trhů. To je zvláště důležité na rychle se vyvíjejících trzích s neustále se měnícími technologiemi, zejména v oblasti informačních a komunikačních technologií. Zde se trh v posledním desetiletí zásadně a trvale měnil. Liberalizace tohoto trhu přinesla konkurenci mezi odvětvími. Jednotlivý svět minulosti byl nahrazen různorodým technologickým rozvojem.

Došlo k významnému posunu od technického vybavení směrem k programovému vybavení. To znamená posun od tradičních forem normalizace směrem k produktům s krátkými cykly vývoje a používání. To vytváří paralelní cesty k dosažení cíle interoperability, který je hlavním požadavkem, aby se předešlo roztržitému trhu, a který vyžaduje urychlené vypracovávání norem a prosazování tzv. new deliverables, tj. rychle vytvořených normativních dokumentů pro aktuální potřebu, které vycházejí z menšího konsensu než normy. Komise míní přezkoumat využívání normalizace ve smyslu podpory právních předpisů v odvětví informačních a komunikačních technologií.

1.3 Normalizace na podporu obecných a veřejných zájmů

Životní prostředí

Ve své integrované výrobní politice Komise poukázala na to, že normy mají velký potenciál podporovat trvale udržitelný rozvoj, zahrnující hospodářské, sociální a environmentální aspekty. Normy by měly sloužit jako jeden z nástrojů, jehož zlepšení by mohlo pomoci při vytváření rámce pro trvalé ekologicky orientované zlepšování výrobků během jejich celého životního cyklu. Tvůrci technických norem jsou nyní podněcováni k tomu, aby brali více v úvahu životní prostředí.

Přístup pro každého i terorismus a ochrana před ním

Obyvatelstvo Evropy stárne. V důsledku toho roste trh se zbožím a službami, které uspokojují požadavky zdravotně postižených anebo starších osob. Normalizace má potenciál na tuto výzvu reagovat a připravit půdu pro zavedení inovativních moderních technologií, které zajistí přístup pro každého. To však vyžaduje větší angažovanost ze strany všech zainteresovaných subjektů zapojených do tohoto procesu.

Normalizace by měla hrát významnou úlohu rovněž v rámci politik souvisejících s bezpečností, bojem proti terorismu a prevencí kriminality s cílem chránit občany, infrastruktury a služby, které mohou být potenciálními cíli.

2. GLOBÁLNÍ ROZMĚR NORMALIZACE

Hlavní mezinárodní závazky Evropské unie v této oblasti jsou vyjádřeny v Dohodě WTO² o technických překážkách obchodu. Tato dohoda od signatářů mimo jiné vyžaduje, aby se technické předpisy a mezinárodní normy vypracovávaly a prováděly nediskriminujícím způsobem, aniž by se přitom vytvářely zbytečné překážky obchodu. Rovněž doporučuje, aby se při vypracovávání technických předpisů používaly, pokud je to možné, mezinárodní normy.

Komise ve spolupráci s evropskými normalizačními orgány prosazuje používání mezinárodních norem. Účastní se obchodních dialogů, jako je např. Transatlantický obchodní dialog (TABD), poskytuje podporu pro dohody o spolupráci a partnerství mezi evropskými a mezinárodními normalizačními orgány, prosazuje modely regulace přístupné normám na platformě Evropské hospodářské komise OSN a poskytuje technickou pomoc. Tato opatření mají evropskému průmyslu umožnit přístup na trhy a zvýšit jeho konkurenceschopnost.

Má-li však být EU schopna vše uvedené uskutečnit a prokázat efektivnost evropského systému, potřebuje silnější systém pro normalizaci včetně přiměřené infrastruktury na evropské úrovni, který je schopen zajistit, aby mezinárodní normy, které byly vypracovány a provedeny evropskými normami na podporu politik Společenství, byly s těmito politikami v souladu. Takovouto úlohu nemůže nikdy hrát diverzifikovaný systém založený na mnoha konkurujících si národních normalizačních orgánech. Proto se členské státy, jejich národní normalizační orgány a zainteresované subjekty vyzývají, aby nadále podporovaly silný a soudržný evropský systém pro normalizaci.

² Světová obchodní organizace.

Zároveň je nutno, aby evropský průmysl a zainteresované subjekty byly plně zapojeny do evropské normalizace, tak aby mohly být hnací silou na úrovni mezinárodní normalizace.

3. SMĚRY EVROPSKÉ NORMALIZACE

Na základě diskusí vedených mezi členskými státy a Komisí, jejichž průběh i závěry byly zaznamenány v řadě pracovních i oficiálních dokumentů Komise i Rady EU, byly na půdě Evropské komise formulovány cíle evropské normalizace, nové nebo upřesněné, a také doporučení a opatření, jak jich dosahovat. Výzvy jsou určeny jak evropským normalizačním orgánům, tak členským zemím, ale v neposlední řadě také evropskému průmyslu či dalším zainteresovaným stranám. Provedení těchto doporučení může vést k dalším akcím, které budou stanoveny v akčním plánu, jež je Komise připravena se členskými státy a se zainteresovanými stranami formulovat.

Komise chce dále **zvyšovat využívání evropské normalizace v evropských politikách a v právních předpisech.**

- Rozšíření a využívání technických norem na podporu evropských právních předpisů a politik v oblastech výrobků je považováno za úspěšné. Komise je odhodlána v tomto přístupu pokračovat a podporovat větší využívání norem ve svých politikách zaměřených na podporu funkce vnitřního trhu.
- V této souvislosti je důležité zvýšit povědomí těch, kteří rozhodují v jednotlivých členských státech, pokud jde o výhody evropské normalizace při podpoře právních předpisů a politik Evropských společenství.

Dalším cílem Komise je **zlepšit účinnost, soudržnost a viditelnost evropské normalizace a jejího institucionálního rámce.**

- Považuje se za nezbytné, aby se evropské normy vypracovávaly v přiměřeném časovém rámci. Evropské normalizační orgány musí i nadále výrazně zvyšovat svou účinnost, aby mohly náležitě reagovat na potřeby průmyslu a regulátorů. To se vztahuje také na dostupnost postupů, pomocí nichž lze lépe uspokojit potřeby konsorcií v rámci evropských normalizačních orgánů. Evropské normalizační orgány by měly zlepšením spolupráce plně využít potenciál k synergiím a posílit mechanismy koordinace u témat společného zájmu.
- Komise chce usilovat o zahájení strategického přezkumu společně s členskými státy a zainteresovanými subjekty, který by se zaměřil na to, jak mohou všichni aktéři zapojení do normalizace lépe dostát výzvám týkajícím se odezvy na potřeby společnosti a trhu, a tak poskytnout účinně vypracované specifikace v odvětví informačních technologií.
- Komise si uvědomuje, že zapojení všech dotčených zainteresovaných stran (nevládní organizace včetně spotřebitelů, životní prostředí, malé a střední podniky aj.) není dosud dostatečně zaručeno, a to ani na úrovni evropských normalizačních orgánů, ani v rámci všech členských států. Zejména podnikatelé by měli uznat evropskou normalizaci jako strategický nástroj pro konkurenceschopnost a pro jednotné uplatňování technických právních předpisů na vnitřním trhu. Komise se domnívá, že v tomto ohledu by se měl obnovit závazek všech subjektů.
- Komise předpokládá, že podrobí reformě institucionální rámec evropské normalizace. To nepochybně zahrnuje revizi části týkající se norem ve směrnici 98/34 a zejména zvažuje vytvoření právního základu pro financování evropské normalizace.
- K posledně uvedenému na tomto místě jen krátce, že financování evropské normalizace by mělo být v zásadě založeno na příspěvcích stran, které se na ní podílejí. Vzhledem k úloze, kterou evropská normalizace hraje při podpoře evropských politik, se Komise zavazuje spolupracovat činnosti v rámci evropské normalizace a evropské infrastruktury. Členské státy pak musí přijmout (ekonomickou) spoluodpovědnost, co se týče finanční realizovatelnosti evropského

systému pro normalizaci. Financování hlavní infrastruktury CEN/CENELEC*, které až dosud záviselo výhradně na příspěvcích EU a ročních příspěvcích národních normalizačních orgánů, by se mělo přezkoumat s cílem postavit jej na širším základě. Nezbytným předpokladem je udržení silné, centralizované infrastruktury zastupující evropské zájmy. Komise předloží legislativní návrh stanovující právní základ pro finanční podporu evropské normalizace – s odkazem na uvedené všechny činnosti a potřeby – jako nástroje, který slouží evropským politikám.

Evropská normalizace má **problém vnějšího zviditelnění**.

- Komise chce i nadále prosazovat mezinárodní normy vypracované mezinárodními normalizačními orgány (ISO, IEC, ITU) a podporovat jejich provedení v EU. Evropské normalizační orgány mají zajistit, aby tyto technické normy byly v souladu s cíli politik EU.
- Je nutno posílit úlohu evropské normalizace v mezinárodním kontextu a zviditelnit její úspěchy při zlepšování přístupu na trh a zvyšování konkurenceschopnosti. Je důležité vyzvat evropský průmysl a dotčené strany, aby obnovily svůj závazek týkající se evropské normalizace jako hnací síly mezinárodní normalizace. Je rovněž vhodné, aby členské státy (s ohledem na rozšíření Unie) potvrdily svůj závazek týkající se evropské normalizace. Evropské normalizační orgány a zainteresované subjekty se vyzývají, aby přijaly konkrétní opatření ke zviditelnění.

* Všechny zkratky – viz příloha k prvnímu příspěvku z Vádeméka v tomto výběru (Role vládních institucí při tvorbě norem).

VÁDEMÉKUM EVROPSKÉ TECHNICKÉ NORMALIZACE

Úvod do problému

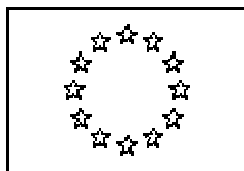
Svůj přístup k technické normalizaci, zdůrazněný v předchozím příspěvku, Evropská komise potvrzuje řadou konkrétních, systematických kroků, které mají vytvářet konzistentní celek. Jedním z nich je nepochybně publikování souboru dokumentů nazvaných Vádemékum evropské technické normalizace.

Vádemékum je živá, obměňovaná a postupně doplňovaná kompilace dokumentů Komise, které se podstatným způsobem týkají normalizační politiky i uplatňované praxe. Dokumenty souboru nemají právní statut a závaznost, nepochybně však poskytují nesmírně důležitou a zajímavou výpověď k tématu. Některé mají sloužit jako určitý návod či směrnice, jistě pro úředníky Komise, ale i pro členské státy a zainteresované strany v nich. Je pro ně totiž důležité znát tyto politiky i související legislativu a nástroje k jejich uplatňování.

Protože předkládané texty nebyly dosud systematicky do češtiny překládány, pokusili jsme se připravit alespoň tento výběr. Z kapacitních důvodů nebylo lze zatím připravit překlady všech dosud dostupných textů, ale věříme, že i tak napomůžeme spotřebitelské i odborněji laděné veřejnosti k rozšíření obzoru v tématech, která by je mohla či i měla zajímat.

První příspěvek, podaný z úst nejpovolanějších, totiž dlouholetého ředitele Generálního ředitelství pro podnikání pana Vardakase, se týká rámce a řízení technické normalizace, a to zejména role vládních institucí. Jaký je například vztah mezi tím, že orgány veřejné správy mají některé výsledky normalizačních systémů schvalovat a případně i využívat, a tím, že by tedy logicky měly uplatňovat své požadavky ohledně odpovědnosti za kvalitu a transparentnosti normalizačních systémů? Není tomu v důsledku nakonec tak, že i Evropská komise nařizuje nebo dokonce navrhuje evropské normy? Následující stránky by nám měly osvětlit tyto i mnoho dalších otázek.

L. D.

EVROPSKÁ KOMISE

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO PODNIKÁNÍ

Jednotný trh: regulované prostředí, normalizace a nový přístup

Technická normalizace

Vádemékum evropské technické normalizace

Část II

Evropská technická normalizace na podporu evropské politiky

Článek 1

Rámec a řízení technické normalizace

15. listopad 2003

Stav dokumentu: konečná verze přednášky přednesené na MIT/Boston dne 11. prosince 2002

ROLE VLÁDNÍCH INSTITUCÍ PŘI TVORBĚ TECHNICKÝCH NOREM; EVROPSKÁ PŘEDSTAVA

Autor: Evangelos Vardakas

Generální ředitelství pro podnikání – ředitel

Další informace: entr-standardisation@cec.eu.int*

* Pozn. vydavatele: Webová adresa Evropské komise se od května 2006 mění na www.ec.europa.eu; v tomto smyslu jsou následující adresy oproti originálu opraveny.

ROLE VLÁDNÍCH INSTITUCÍ PŘI TVORBĚ NOREM

Evropská představa

Evangelos Vardakas

Evropská komise

Generální ředitelství pro podnikání³

Poznámka k terminologii⁴

Po řadu let se mezi Spojenými státy a jinými regiony světa vedly intenzivní diskuse o technické normalizaci. Ve skutečnosti se dosáhlo formální dohody u definice termínu technická norma⁵. Nicméně stále ještě existují značné rozdíly, pokud jde o vlastní **podstatu** toho, co „technická norma“ ve skutečnosti je. Tyto rozdíly jsou často výsledkem legislativy anebo právní filozofie. Tato přednáška se nesnaží tyto rozdíly řešit.

Některé charakteristiky technické normalizace – hierarchie pravidel

Technická normalizace (dále jen normalizace) je určitá forma samoregulace. Zainteresované strany se scházejí a **dobrovolně schvalují** (obvykle technické) záležitosti, které jim umožňují efektivněji si konkurovat na trhu. Zda se zainteresované strany budou řídit těmito dohodami či nikoli, je jejich záležitostí a jejich rozhodnutím.

Ačkoli neexistuje jednoznačný vědecký důkaz o dopadu technických norem (dále jen normy) na ekonomiku⁶, není snadné prohlásit, že nemají pozitivní vliv na celkovou hospodárnost⁷.

Aby bylo možné dosahovat určitých dohod potřebných pro vypracování norem, jsou zapotřebí **pravidla** a konkrétní **soubor postupů**, které se budou používat. Tímto způsobem lze zajistit, aby norma byla výsledkem řady logických kroků. Každý účastník normalizačního úsilí má tedy právo činit námitky, jestliže dohodnutá pravidla nebyla řádně dodržena.

Existují však určitá **vyšší pravidla** obvykle daná právním předpisem nebo etikou podnikání, která určitým způsobem omezují subjektivní právo podniků a jednotlivců při dosahování dohod. V této souvislosti se to týká právních předpisů o konkurenceschopnosti a práv duševního vlastnictví.

Z tohoto důvodu je důležité, aby tento soubor postupů pro normalizaci, o němž jsem se právě zmínil, byl **dostupný a otevřený**. Nebude-li tomu tak, splynou s vyššími pravidly.

Mluvíme-li ovšem o právních předpisech, je třeba se zmínit, že dohody dosažené v rámci samotných norem nesmějí být nikdy v **rozporu s existujícími právními předpisy ani s mravními hodnotami**.

³ Názory vyjádřené v tomto dokumentu jsou názory autora pana Vardakase; nemusí nutně vyjadřovat názory jeho zaměstnavatele.

⁴ Použité zkratky – viz konec této přednášky.

⁵ Například v rámci dohody ISO/IEC, UN/ECE a WTO/TBT.

⁶ Na celém světě se vyvíjela různá úsilí, aby se našel model pro hodnocení dopadu normalizace na ekonomiku. Tato přednáška se touto diskusí nezabývá; předpokládá se, že normalizace má pozitivní vliv na ekonomiku jako celek.

⁷ Závěrem nedávné studie, kterou byla pověřena organizace DIN, bylo, že normalizace má pro Německo pozitivní dopad v řádu 1 % HDP.

Účast vládních institucí v normalizaci

V současné době působí vládní instituce v několika úrovních, například:

- na základě veřejných zakázek nakupují výrobky nebo služby,
- jejich cílem je posilovat konkurenceschopnost jejich ekonomiky,
- navrhuji nebo schvalují pravidla a předpisy, které podporují zájmy veřejnosti (například bezpečnost, zdraví, ochranu spotřebitelů a ochranu životního prostředí),
- podporují obchodování na národní, zahraniční i mezinárodní úrovni,
- dbají na to, aby dohody, které uzavírají (na dvoustranné nebo mnohostranné úrovni), byly závazné,
- většinou se snaží zjednodušovat a redukovat zbytečná zákonná břemena kladená na obyvatele a na podniky.

Potenciál normalizace

Normalizace může napomáhat vládním institucím ve všech těchto aktivitách, například:

- normy, jsou-li schváleny dobrovolně zainteresovanými stranami, mohou být bez problémů využívány v případě vládních dodávek,
- technické dohody, které normy představují, mohou usnadnit vzájemnou součinnost, spolupráci a konkurenci mezi ekonomickými subjekty, což podporuje efektivnost a konkurenceschopnost na trhu,
- síť národních, regionálních a mezinárodních (celosvětových⁸) organizací umožňuje, aby normalizační orgány jednaly jako orgány „**technické diplomacie**“; v některých případech je však sporné, zda soukromé instituce (jako například normalizační orgány) ve snaze zabezpečit své finanční přežití mohou jednat a skutečně jednají v zájmu okruhu svých zákazníků bez vedení anebo podpory vládních institucí⁹,
- v dohodě WTO/TBT je jasný odkaz na povinnost členů WTO opírat se ve svých technických předpisech o mezinárodní normy¹⁰ s výjimkou případů, kdy jsou tyto normy neefektivní nebo nevhodné při hledání legitimních cílů.

Vládní instituce mohou také používat normy na podporu politik **mnohem adresněji**:

- normy mohou být používány na podporu celé vládní politiky, právních předpisů apod.; evidentně je zapotřebí, aby se k této záležitosti přistupovalo na základě vhodného legislativního rámce a vládní instituce se tak zbavily trvalého úsilí aktualizovat svá technická pravidla; využívání norem tímto způsobem klade určité dodatečné a obvykle neznámé nároky; jedná se o nový způsob tvorby právních předpisů a navrhování politik – předpokládá to určitou úroveň oprávnění v normalizačních systémech¹¹;
- jsou-li vládní instituce připraveny omezit se na základní problémy svých právních předpisů, mohou ponechat volný prostor ekonomickým subjektům, aby se dohodly na technických podrobnostech; systém normalizace může nabídnout **jedno** z možných řešení z hlediska shody s právním předpisem.

⁸ Například ISO, IEC a ITU.

⁹ Viz také poznámku pod čarou 13.

¹⁰ Je však třeba poznamenat, že neexistuje žádná jasná dohoda o významu termínu „mezinárodní normy“.

¹¹ Viz například: „Způsoby odkazování na normy v právních předpisech s důrazem na evropskou legislativu“, Evropská komise [2002], Vedení podniků. Rovněž je k dispozici na adrese: http://europa.eu.int/comm/enterprise/library/enterprise-guides/doc/guide_standards_en.pdf.

Přínosy vládních institucí plynoucích z formální normalizace

Výše zmíněné formulace nepochybně platí pro to, co se nazývá „formální“ normalizací. V průběhu let však vznikaly jiné formy spolupráce, např. *Fora* (fóra) a *Consortia* (konsorcia). Hlavním cílem těchto skupin je předkládat dohody („normy“). Aby toho byly tyto skupiny schopny, musely přizpůsobit své postupy a kritéria tak, aby vyhovovaly konkrétní situaci, kterou se právě zabývají. Výsledkem byl velký počet výkonných, ale někdy vzájemně se překrývajících, odporujících si nebo konkurujících si skupin.

Vládní instituce musí kontrolovat kompatibilitu těchto činností s právními předpisy, např. ve vztahu k pravidlům soutěžení. Jestliže však vládní instituce potřebují využívat výsledků těchto činností ve svých zákonem daných činnostech, musí kontrolovat také tyto výsledky, tj. obsah dohod uzavřených těmito skupinami.

Je zavádějící, jestliže všechny dokumenty bez ohledu na to, kde a jak byly vypracovány, mají **formu anebo název** normy. Uživatel dokumentu stěží pochopí rozdíl mezi dokumentem, který byl vypracován skupinou s úzkými zájmy, a dokumentem, který byl vypracován větší zájmovou skupinou. Uživatel musí pochopit různé úrovně zákonitosti a platnosti mezi formální normalizací a normalizací *konsorcia*. Teprve potom se může zasvěceně rozhodnout o tom, kdy použít ten který typ dokumentu.

Je proto důležité rozlišovat mezi normalizačními systémy, jejichž cílem je tvorba předmětů plnění (dokumentů) pouze pro určité iniciátory (to je obvykle případ v *konsorciu*), a těmi normalizačními systémy, které tvoří dokumenty pro širší „neznámé“ auditorium.

Jinými slovy, problémem každého dokumentu, který má **formu nebo název** normy, je, že jeho skutečnou hodnotu (morální, ekonomickou a technickou) nelze posoudit. Uživatel-laik by měl posoudit tvůrce normy dříve, než bude schopen určit hodnotu normy.

Nicméně motivaci v pozadí každého *ad hoc* normalizačního systému, např. *fóra* nebo *konsorcia*, nelze vždy snadno zjistit. Jejich „normy“ jsou prostředkem pro dosažení cíle, který obvykle uživatel nezná.

To je důvod, proč jsou **odpovědnost** za kvalitu a **transparentnost** normalizačních systémů základními požadavky pro orgány veřejné správy, jestliže mají tyto orgány výsledky schvalovat a v některých případech využívat.

Jak řešíme normalizaci v Evropě?

Evropská unie je zvláštním případem. Neměla by být porovnávána se samostatnou zemí. Členské státy jsou nezávislé a společně postupují pouze v záležitostech, které schválily.

Jsme si jisti, že normalizace nabízí stejné přínosy na evropské úrovni, jak to činí na úrovni národních vládních institucí (jak bylo zdůrazněno dříve). Stejný potenciál existuje u norem, které mají hrát pozitivní roli v nepřeberných oblastech evropské politiky, včetně těch, které ovlivňují naši ekonomiku, sociální a environmentální záležitosti. Jinak řečeno, domníváme se, že normalizace může hrát pomocnou roli při dosahování evropských cílů v trvale udržitelném rozvoji.

V rámci Evropské komise existuje účelová jednotka zabývající se speciálně politikou v normalizaci pro EU. Jiné instituce, např. Evropský parlament a Rada ministrů, poskytují politickou podporu činnostem tohoto útvaru.

Existence tohoto útvaru není v žádném případě pokusem o jakoukoli změnu evropského normalizačního systému; naopak, má dva přístupy:

- za prvé, snažíme se podporovat úsilí evropských normalizačních orgánů při udržování otevřeného a transparentního systému, který uspokojuje potřeby všech zainteresovaných stran; jinými slovy, neustále kontrolujeme jejich odpovědnost za kvalitu a transparentnost a pomáháme je zlepšovat;
- za druhé, můžeme tak suverénně propagovat dobrovolné používání jejich práce (tj. evropských norem) v různých oblastech evropské politiky.

Obecnou klamnou domněnkou mimo Evropu je úvaha či předpoklad, že Evropská komise navrhuje nebo dokonce navrhuje evropské normy. Evropská komise nehraje žádnou roli v otázce technických výběrů v rámci evropských norem; pouze se zajímá o to, zda normalizační systémy a postupy jsou efektivní, odpovědné a transparentní.

Měly by vládní instituce investovat do (formální) normalizace?

Udržování poněkud složitého systému, který je schopen produkovat dobré normy, je nákladnou činností. Je obtížné financovat takový systém pouze prostřednictvím prodeje „výrobků“, tj. norem a souvisejících služeb. Rozsah příslušného trhu¹² a nutnost plnit povinnosti z hlediska odpovědnosti za kvalitu a z hlediska transparentnosti to obvykle neumožňují. V Evropě, kde by přibližně 20 národních normalizačních orgánů mělo být nahrazeno jediným evropským orgánem, jsou možnosti normalizačních orgánů vytvářet zisky mnohem menší. Nicméně, jak bylo již dříve objasněno, existují důležité státní zájmy, které mohou být podporovány těmito stejnými normalizačními systémy a kterým mohou tyto systémy poskytovat služby¹³. To je také důvod, proč je v Evropě tak pečlivě monitorována finanční samostatnost těchto systémů.

V roce 1999 projednávala Rada ministrů budoucí financování normalizačních činností v Evropě a dospěla k určitým závěrům. Na základě těchto závěrů organizace CEN, jedna ze tří evropských normalizačních organizací, zadala studii¹⁴ k danému předmětu; obrázek¹⁵ je výňatkem ze závěrečné zprávy. Je zajímavé, že Evropská komise (spolu se sekretariátem EFTA) „investovala“ částku, která se rovná 2 % z celkových nákladů CEN v roce 1999. Tuto částku lze prakticky chápat jako materiálovou pobídku národním normalizačním orgánům, aby pracovaly společně, místo aby pokračovaly v individuálním národním „režimu“¹⁶.

Jiné údaje z této studie ukazují, že členské státy Evropské unie podporují práci svých národních normalizačních orgánů na národní úrovni a vyjadřují to formou určité finanční podpory. Zejména je zajímavé, že mezi členskými státy existují velmi odlišné stupně dotování vlastních národních normalizačních systémů.

Některé členské státy dotují své národní normalizační orgány hodnotou 50 % nákladů; jiné méně než 10 %. Tento rozdíl je nepochybně ovlivněn řadou historických, politických a ekonomických důvodů. Nicméně to znamená, že v Evropě jako celku existují rozsáhlé zkušenosti, pokud jde o výhody a nevýhody různých úrovní vládní podpory normalizace.

V každém případě je zjevné, že investování evropského daňového poplatníka do evropské normalizace je dobrou protihodnotou. Normalizace prováděná na evropské úrovni mobilizuje jiné zdroje (až 50krát více). Tím se naopak umožňuje, aby členské státy pracovaly společně ve větším rozsahu a propagovaly tak harmonizaci technických požadavků v celé Evropské unii a zemích EFTA.

¹² Hlavními omezujícími faktory je jazyk, velikost příslušné ekonomiky, odlišné chování ekonomických subjektů vůči normalizaci, potřeba blízkosti atd.

¹³ Je například diskutabilní, zda roli „technické diplomacie“ mohou nejlépe plnit normalizační organizace v případě, že by měly závistivě chránit svá práva duševního vlastnictví na své normy, a to zakázáním širšího používání v rámci jiných (např. mezinárodních) normalizačních orgánů.

¹⁴ Poradenské firmě Donald Berger & Partners.

¹⁵ Na konci tohoto dokumentu.

¹⁶ Existuje však i „legální“ motivace, protože směrnice 83/189/EHS zavazuje národní normalizační orgány k výměně svých ročních programů prací, a umožňuje tak každému z nich požádat, aby se určitý normalizační projekt prováděl společně na evropské úrovni. (Pozn. vydavatele: Jedná se o chybný odkaz, správně směrnice 98/34/ES.)

Je normalizace v oblasti informačních a komunikačních technologií a telekomunikací (ICT) zvláštním případem?

Odvětví ICT má několik dobře známých charakteristik. Nejvýznamnější z nich v souvislosti s diskusí o normalizaci je její velká intenzita inovací a krátká doba technického života jejích výrobků.

Odvětví ICT nemůže být ve většině případů dobře ošetřeno normalizačními systémy, které potřebují extrémně dlouhou dobu pro tvorbu normy, tj. dobu mnohem delší, než je očekávaná doba technického života příslušných výrobků. Toto prohlášení se však musí blíže vysvětlit. Ne všechny výrobky mají krátkou dobu technického života; především se jedná o ty výrobky, které se dotýkají hledisek infrastruktury ICT. Například norma GSM (norma Evropské unie pro mobilní komunikace/telefony) je vytvořena na dlouhou dobu a správně historicky řečeno, trvalo dlouhou dobu, než byla vytvořena¹⁷. Proto význam krátké doby tvorby normy spočívá spíše v potřebě (krátké) „doby pro uvedení na trh“ než v realitě krátké doby technického života výrobků. Normalizace v oblasti ICT má proto spíše formu dohod o výběru technologií než tradiční formu „konsolidace technologií“. Výrobky v odvětví ICT obvykle neexistují na trhu dříve, než je pokryje norma. Normalizace v odvětví ICT je proto **intuitivní**.

Odvětví ICT je naštěstí spíše neřízené. Existuje tak pouze omezená potřeba veřejné správy používat normy ICT na podporu zákonných požadavků. Tím se jednoznačně odlišuje normalizace v oblasti ICT od jiných oblastí, kde ochrana zdraví a bezpečnosti občanů hraje klíčovou roli. V důsledku toho existuje méně podnětů pro tvorbu oficiálních norem na podporu veřejného zájmu.

To je však pouze jediný důvod, díky němuž je normalizace v odvětví ICT poněkud nestandardní. Jiné důvody jsou:

- V Evropě přesto existují, i když v omezené míře, určité právní rámce, které jsou využívány pro efektivní a účinné uplatňování norem ICT, např. směrnice o rádiových zařízeních a telekomunikačních koncových zařízeních (R&TTE). Ve většině případů se odkaz na normy ICT obvykle liší od odkazu používaného v oblasti právních předpisů pro vnitřní trh. Směrnice o elektronickém podpisu například vyžaduje normy, aniž se v ní specifikuje, které normy musí být vypracovány a kdo je vypracuje. Je však zjevné, že právní účinek může být dán pouze těm normám, které vycházejí z otevřeného, transparentního a vše zahrnujícího normalizačního procesu. V důsledku toho soukromý sektor započal ve spolupráci s organizací CEN a s Evropským ústavem pro normalizaci v telekomunikacích (ETSI) iniciativu EESSI – „Evropská iniciativa v oblasti norem pro elektronický podpis“ – k vypracování požadovaných konsenzuálních dokumentů. Na výsledky této dobrovolné normalizační iniciativy se bude nyní odvolávat Komise jako na přijatelné řešení implementace právních požadavků směrnice o elektronickém podpisu. Mělo by se však mít na paměti, že touto odvolávkou zákonodárce „souhlasí“ s aplikací obsahu dané normy. Vzniká tím zajímavý případ „spoluřízení“ (či „společných předpisů“).
- Velká intenzita inovací a obvykle krátká doba technického života výrobků ICT nutně nevyžadují formální normy. Existuje však dobře identifikovatelná nutnost pro konsenzus, jak je prokázáno existencí *konsorcií* a *fór*. Evropské normalizační organizace (ESO) nedávno vytvořily přehled aktivních konsorcií v oblasti působnosti ICT; v tomto přehledu je přibližně 200 konsorcií¹⁸! Může to mít za následek nedostatek interoperability mezi různými řešeními a aplikacemi. Ne všechny problémy však nutně vyžadují zásadní jednání. Spotřebitelé si vybírají, které řešení by chtěli. Jsou-li příliš zmateni, žádný z těchto výrobků nebude mít odbyt. Selže-li normalizace, platí běžná pravidla konkurence. V některých případech se však nedostatek interoperability

¹⁷ Práce týkající se mobilních telefonů začaly v Evropě na počátku 80. let minulého století v rámci CEPT vytvořením Groupe Spécial Mobile.

¹⁸ Je proto diskutabilní, zda tato *fóra* a *konsorcia* lépe slouží zúčastněným stranám než systémům normalizace soustředěným spíše na tradici.

může rovněž stát záležitostí politického zájmu, jak je tomu například v oblasti digitální TV. Případ digitální TV je sporným případem. Veřejná správa by neměla volit „vítězné technologie“, nýbrž by definování otevřených norem, které garantují volnost přístupu uživatelů k těmto novým službám, měla ponechat na soukromém sektoru. Aby se však vytvořily příznivé podmínky pro investování do této technologie budoucnosti, musí se vyřešit nutnost vzájemně spolupracujících řešení, a to zákonnými ustanoveními nebo intervencí vládních institucí.

- Odvětví ICT se stalo všudypřítomným; obecně součástí podnikatelských procesů. Téměř všechny podniky používají PC a elektronické obchodování (e-business) se stává standardem. Technická interoperabilita není nadále jediným problémem, který je třeba řešit; tento problém se stal mnohem komplikovanějším. Například v oblasti elektronického obchodování existuje urgentní potřeba vytvoření e-katalogů pro výrobky a služby, aby se mohlo nakupovat a prodávat on-line. Normalizace v odvětví ICT proto opouští tradiční oblast technologií a ve zvýšené míře se rovněž zabývá procesy a praktikami elektronického obchodování. V důsledku toho poskytovatelé ICT řešení již nejsou nadále hlavními aktéry. Je zapotřebí stále většího zapojení odvětví ekonomiky pro uživatele ICT, aby elektronické obchodování mohlo rozkvétat při současném začleňování IT do procesu objednávání, plnění a plateb. Z toho mohou vyplynout nové organizační formy normalizace a nové bilancování mezi obecnými řešeními, např. využívání jazyka XML jako nového obchodního jazyka pro přenos dat (který se musí normalizovat na globální úrovni), a konkrétními aplikacemi ICT (které musí být přizpůsobeny potřebám odvětví).

Na rozdíl od jiných technologických oblastí hrají klíčovou roli ve většině norem v oblasti ICT práva duševního vlastnictví. Existence pečlivě dodržovaných a aplikovaných pravidel práv duševního vlastnictví se stává mimořádně důležitým faktorem s ohledem na odpovědnost za kvalitu a v některých případech právě legitimnost systému tvorby příslušných norem. Je však diskutabilní, zda systém normalizace s omezeným členstvím může v plné míře splňovat potřeby související s právy duševního vlastnictví, jelikož jeho pravidla, existují-li, platí pouze pro jeho členy. Úsilí řešit otázky práv duševního vlastnictví v systému normalizace se zdá být, alespoň v úrovni teoretické, protichůdné s ohledem na samotnou nutnost mít normy, které nepotlačují inovace. V každé skupině má jeden člen práva duševního vlastnictví ke konkrétnímu hledisku a jiní je „nemají“. To by mohlo přirozeně vést ty, kteří „nemají“ – což je většina, zahrnovat do norem nejspíše nepodstatné požadavky, aby měli snadnější přístup (na základě „uspokojivých, přijatelných a nediskriminujících podmínek“ ukládaných všemi pravidly práv duševního vlastnictví) k právům duševního vlastnictví člena, který je má. Toto může být jedno z vysvětlení obvykle rozsáhlých norem pro ICT. Z toho, co již bylo řečeno, vyplývá, že v oblasti ICT byla normalizace využita pro řešení problémů, pro něž nebyla navržena. Na druhé straně nebyl pro ni dosud vynalezen žádný jiný lepší systém.

Závěr – Role vládních institucí

Otázkou tohoto jednání je: „Vlastní role vládních institucí: řídicí nebo vedoucí?“ Neexistuje žádná jednoduchá odpověď.

Vládní instituce mohou být **uživatelé** norem jak z hlediska jejich zajišťování, tak podpory jejich legislativní nebo jiné činnosti. Z tohoto důvodu mají zájem, aby byly normy **dobré** a použitelné.

Kvalita norem není založena pouze na jejich technickém obsahu. Je rovněž postavena na jejich celkovém přijetí, na jejich dostupnosti k implementování (včetně otázek práv duševního vlastnictví), na jejich jednoduchosti a jejich tržním potenciálu.

Vládní instituce, jako uživatelé, mají veškerý zájem na tom, aby normy vycházely ze systémů, které jsou schopny garantovat zabudování všech těchto vlastností do daného systému.

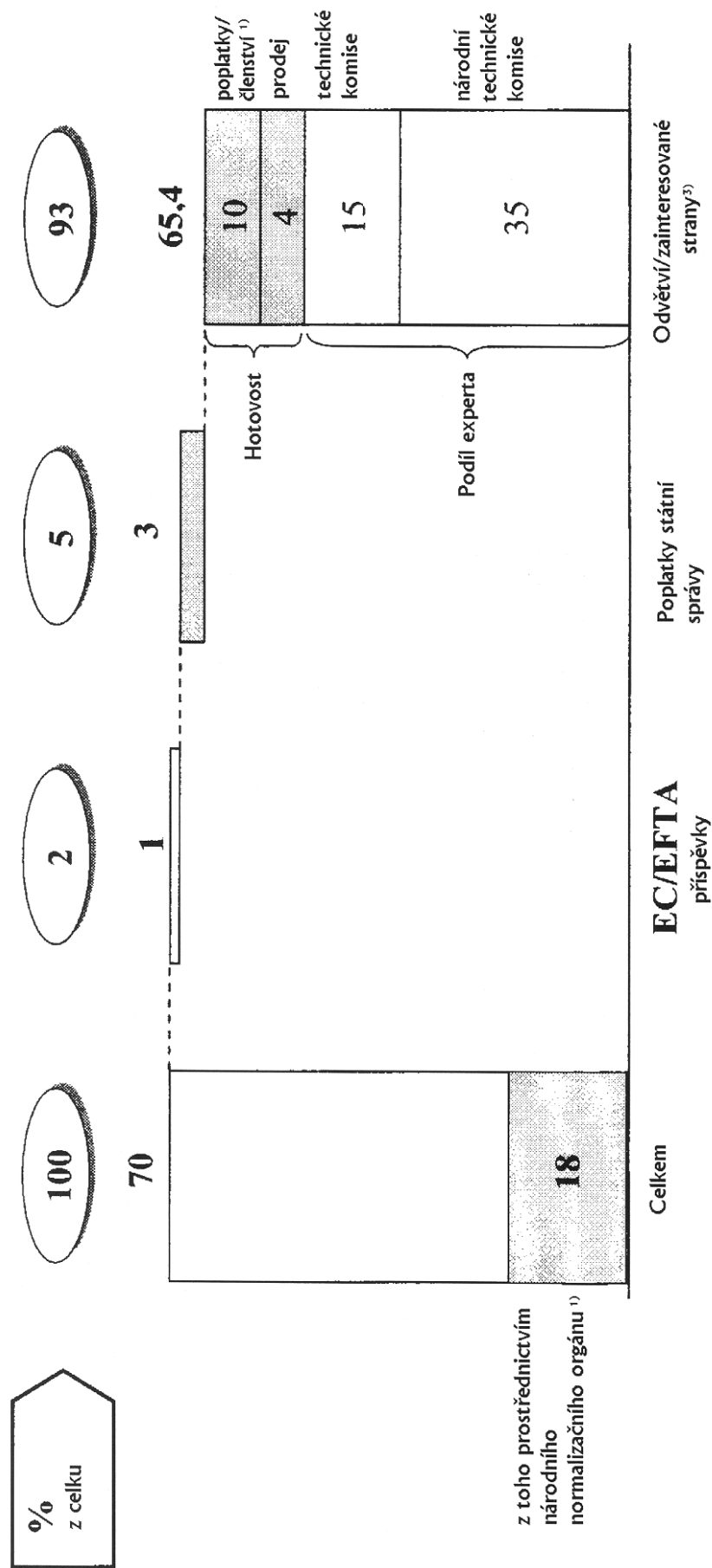
Na druhé straně jen stěží budou mít vládní instituce požadovanou odbornost, aby v plné míře ovlivnily skutečný obsah norem.

Aby tedy mohly vládní instituce **používat** normy, musí se stát **lídrem** v případě, že se bude jednat o odpovědnost za kvalitu systému. Formou pobídek a motivací musí zajistit, aby normalizační orgány měly co největší okruh zákazníků, co nejrozsáhlejší poradenský systém, vyrovnanější zastoupení zájmových sfér a samozřejmě co nejúčinnější postupy tvorby.

Role **lídra** je však v tomto ohledu rolí delikátní. Měly by existovat „pojistky“ pro případ, že by moc vládních institucí mohla začít ovlivňovat samotný obsah norem.

Řešení nalezené v Evropské unii prostřednictvím legislativní metody „nového přístupu“ perfektně demonstruje, že odpovědnost za bezpečnost a jiné záležitosti veřejného zájmu leží na vládních institucích. Záleží na samotné vládní instituci, aby definovala cíle těchto problematických otázek a nastínila základní záměry. Záleží však také na všech zainteresovaných stranách, aby společně hledaly způsob, jak těchto cílů a záměrů **dosáhnout**, a tím stanovit obsah norem.

Financování evropské normalizace v organizaci CEN v roce 1999

¹⁾ Včetně jiných organizací.

²⁾ Průmysl, obchod, spotřebitelské organizace atd.

³⁾ Včetně další organizace 37 mil. EUR.

Zdroj: BSI; analýza fy Roland Berger & Partners

* Pozn. vyd.: Odkaz²⁾ není v obrázku vyznačen, patří pravděpodobně pro ukazatel poplatky/členství.

Zkratky

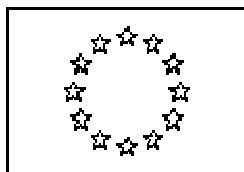
BSI	Britský normalizační institut
CEN	Evropský výbor pro normalizaci (Comité Européen de Normalisation)
CENELEC	Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice (Comité Européen de Normalisation Electrotechnique)
CEPT	Evropská konference poštovních a telekomunikačních správ (Conférence Européenne des Poste set Télécommunications)
DIN	Německý normalizační institut (Deutsches Institut für Normung)
EESSI	Evropská iniciativa pro normalizaci elektronického podpisu
EFTA	Evropské sdružení volného obchodu
ESO	Evropská normalizační organizace
ETSI	Evropský ústav pro normalizaci v telekomunikacích
EU	Evropská unie
GDP	hrubý domácí produkt
GSM	norma Evropské unie pro mobilní komunikace/telefony
ICT	informační a komunikační technologie
IEC	Mezinárodní elektrotechnická komise
IPR	práva duševního vlastnictví
ISO	Mezinárodní organizace pro normalizaci
ITU	Mezinárodní telekomunikační unie
NSB	národní normalizační orgán
R&TTE	rádiová zařízení a telekomunikační koncová zařízení
TBT	technické překážky obchodu
UN/ECE	Evropská hospodářská komise OSN
WTO	Světová obchodní organizace

Úvod do problému

Evropská technická harmonizace disponuje velmi důležitým prostředkem pro vytváření volného pohybu zboží na základě harmonizace právních předpisů. Tím je tzv. nový přístup k harmonizaci technických předpisů a technických norem. Aplikace hlavního principu nového přístupu, totiž předpoklad, že výrobek splňuje základní požadavky právního předpisu, pokud je ve shodě s harmonizovanou normou, je jedním z největších úspěchů zavádění vnitřního trhu EU v posledních 15–20 letech. Ne náhodou se proto začal uplatňovat i v dalších politikách, zmiňme alespoň obecnou bezpečnost výrobků, byť zde se nehovoří adresně o „harmonizovaných“ normách. V obou případech, v novém přístupu i v obecné bezpečnosti, se využívá nástroj nazvaný „normalizační mandát“. Vydává ho Evropská komise a je určen obvykle některé evropské normalizační organizaci, aby zpracovala technickou normu, která umožní naplnění více zmíněného využití presumpce shody.

V dalším příspěvku, který jsme vybrali ze souboru Vádemékum, nám Komise nabízí v podstatě „směrnici“ pro vypracování a přijímání mandátů. Dozvíme se přesné informace o roli, kterou hrají normalizační mandáty v systému harmonizace a jak se postupuje při jejich vypracování a vydávání.

L. D.

EVROPSKÁ KOMISE

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO PODNIKÁNÍ

Jednotný trh: regulované prostředí, normalizace a nový přístup

Technická normalizace

Vádemékum evropské technické normalizace

Část II

Evropská technická normalizace na podporu evropské politiky

Článek 4.1

Role mandátů a jejich vypracování

15. listopad 2003

Stav dokumentu: schválen výborem zřízeným směrnicí 98/34 dne 3. října 2003

Role, vypracování a průběžná kontrola mandátů v oblasti technické normalizace v rámci evropské politiky – Část I – ROLE MANDÁTŮ V OBLASTI TECHNICKÉ NORMALIZACE A JEJICH VYPRACOVÁNÍ

Autor: Generální ředitelství pro podnikání, Útvar technické normalizace

Další informace: entr-standardisation@ec.europa.eu

V Bruselu 12. listopadu 2003

ROLE, VYPRACOVÁNÍ A PRŮBĚŽNÁ KONTROLA MANDÁTŮ V OBLASTI TECHNICKÉ NORMALIZACE V RÁMCI EVROPSKÉ POLITIKY

Část I – Role mandátů v oblasti technické normalizace a jejich vypracování

Pracovní dokument

Obsah

Úvod

Kapitola I – Role mandátů

1. Základ
2. Status mandátů

Kapitola II – Vypracování a vydávání mandátů

1. Typy mandátů
2. Požadavky s ohledem na obsah mandátu
3. Postup vypracování návrhu mandátu
4. Postup při konzultacích s výborem zřízeným směrnicí 98/34
5. Postup pro předání mandátu evropským normalizačním organizacím a pro jeho přijetí

Příloha 1 – Základní dokumenty pro formulování pojetí mandátu

Příloha 2 – „Standardní“ ustanovení v normalizačním mandátu

Úvod

Účelem tohoto dokumentu je odpovědět na žádost Rady EU Komisi v otázce bližšího posouzení postupu a obsahu normalizačních mandátů. První a druhá odrážka v bodu 25 z Usnesení Rady EU z 28. října 1999 uvádí:

„Rada vyzývá Komisi

- *zajistit, aby normalizační mandáty podle nového přístupu byly vypracovávány přesně a efektivně a umožňovaly členským státům a evropským normalizačním orgánům dostatečné příležitosti k přispívání;*
- *zajistit, aby normalizační činnosti pokryté mandáty byly podrobovány pečlivému monitorování a aby vhodná opatření byla hodnocena evropskými normalizačními orgány, a tím zajištěn přiměřený pokrok.“*

Cílem tohoto dokumentu je v první řadě popsat na základě „souboru zákonů, předpisů a technických norem (dále jen normy) EU“ roli mandátů, aby ji pochopily všechny přímo zainteresované strany. Tento dokument rovněž stanovuje směrnice pro vypracování, přijímání a monitorování mandátů. Termín „přímo zainteresované strany“ zahrnuje útvary Komise, členské státy, evropské normalizační organizace (ESO) a konzultanty.

Je třeba si uvědomit, že hodnocení současného systému pro vypracování a plnění mandátů by vyžadovalo čas a zdroje. Proto Komise zvolila řešení přímého vypracování dokumentu, který podrobně stanoví řadu doporučení s ohledem na současnou situaci.

Tento dokument s ohledem na žádost Rady EU pojednává zejména o mandátech podle směrnic nového přístupu. Mezitím se při konzultacích ukázalo, že je tento dokument rovněž použitelný jako návod pro mandáty v oblastech vztahujících se k právním předpisům, jiným než jen nového přístupu, a obecně i k podpoře evropské politiky mimo evropské právní předpisy. Nicméně takový předpis, např. směrnice 2001/95/EC o obecné bezpečnosti výrobků¹⁹, může obsahovat různá ustanovení například s ohledem na formulování a konzultování mandátů.

Tento dokument je rozdělen do dvou oddílů:

- kapitola I pojednává o roli a působení mandátů jako nástroje pro orgány veřejné moci,
- kapitola II uvádí vyčerpávající výčet prvků navržených jako odezvu na první výzvu Rady EU týkající se přesného a efektivního vypracovávání mandátů.

Samostatný dokument pojednává o monitorování mandátů, jak je uvedeno v druhé žádosti Rady EU, a týká se informací o mandátech a o jejich implementaci.

Kapitola I – Role mandátů

1. Základ

1.1 Referenční dokumenty

Technická normalizace (dále jen normalizace) je v zásadě proces založený na potřebách trhu. Jedním z konkrétních subjektů na tomto trhu jsou orgány veřejné moci, které vyžadují technické specifikace pro implementaci evropských právních předpisů anebo politiky. Těmto potřebám by se měla věnovat zvláštní pozornost, protože chrání veřejné zájmy. Vypracování technických specifikací vyžaduje ve vzrůstající míře odborné znalosti a také zapojení různých zainteresovaných stran (průmyslu, sociálních partnerů, spotřebitelů, ekologů atd.). To vedlo k myšlence, která se objevila v 80. letech minulého století, a sice požádat normalizační orgány o zpracování technických specifikací požadovaných orgány veřejné moci.

Toto pojetí bylo začleněno do tří základních dokumentů:

- a) *Směrnice 83/189/EEC, která byla nahrazena v roce 1998 směrnicí 98/34/EC*²⁰. Ustanovení těchto směrnic oficiálně stanovuje žádosti Komise vůči evropským normalizačním organizacím vypracovávat evropské technické normy (namísto technické normy dále jen normy) (srov. přílohu 1: článek 6(3) a (4)(d) směrnice 98/34/EC). Výbor zřízený uvedenou směrnicí musí být v otázce těchto žádostí samozřejmě konzultován.
- b) *Všeobecná směrnice o spolupráci* podepsaná Komisí, na jedné straně, a organizacemi CEN, CENELEC a ETSI, na straně druhé²¹.
- c) *Usnesení Rady EU ze 7. května 1985 o „novém přístupu k technické harmonizaci a normám“*. Týká se základní zásady nového přístupu, která stanovuje, že u směrnic založených na této metodě je vypracovávání technických specifikací svěřeno kompetentním normalizačním orgánům. Totéž usnesení rovněž stanoví, že kvalita harmonizovaných norem musí být zaručena normalizačními mandáty, „jejichž plnění musí být ve shodě s obecnými směrnicemi o spolupráci“ (srov. také přílohu 1).

¹⁹ Úř. věst. L 11 z 15. 1. 2002, s. 4.

²⁰ Úř. věst. L 204, 21. 7. 1998, s. 37, směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 98/34/EC z 22. června 1998 o postupu poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů, ve znění směrnice 98/48/EC, Úř. věst. L 217, 5. 8. 1998, s. 18.

²¹ Všeobecná směrnice o spolupráci z roku 1984 byla nahrazena 28. března 2003 novou verzí (viz Úř. věst. C 91 z 16. dubna 2003).

V současné době více než 20 směrnic, zejména směrnic nového přístupu, světuje po konzultacích s výborem zřízeným směrnicí 98/34 mandáty evropským normalizačním organizacím. Několik z těchto směrnic rovněž odkazuje na obecné směrnice o spolupráci a na harmonizované normy, které podle jejich definic jsou vypracovány na základě normalizačního mandátu.

Mezitím bylo vydáno několik mandátů, a to v rámci směrnic inspirovaných pojetím nového přístupu, kde se uvádí obecný odkaz na normy. Je to například případ směrnic o uvádění spotřeby energie na energetických štítcích, o omezování výrobků, které jsou pro životní prostředí nebezpečné, a směrnice o obecné bezpečnosti výrobků. Zejména nová verze posledně jmenované směrnice (směrnice 2001/95/EC) dává tušit důležitou roli mandátů a z nich vyplývajících evropských norem pro evropské normalizační organizace.

Kromě toho byla vydána již řada mandátů mimo ryze legislativní rámec evropské politiky.

1.2 Pojetí

1.2.1 Pojetí mandátu vychází ze zásady partnerství, spolupráce a jasného rozdělení úkolů mezi orgány veřejné moci a náležitě uznané evropské normalizační orgány. Orgány veřejné moci požadují prostřednictvím mandátů, aby tyto evropské organizace vypracovávaly technické specifikace normativní povahy, které splňují „jejich“ požadavky. V praxi to znamená, že tyto normy musí umožňovat výrobcům navrhovat a vyrábět výrobky, které splňují právní požadavky. Na jedné straně je povinností orgánů veřejné moci určovat přísné požadavky na ochranu veřejného zájmu. Na druhé straně je povinností těch, kteří jsou odpovědní za tvorbu norem, aby navrhovali vhodné normy, které splňují tyto požadavky a berou v úvahu „stav techniky“. Proto se nejedná o delegování pravomocí, ale o uznávání konkrétních kompetencí každého aktéra. Jsou to právě mandáty, které popisují a zdůvodňují případ od případu a které veřejná správa přiděluje evropským normalizačním organizacím. Na těchto mandátech závisí jednoznačnost role každé strany, komplementarita mezi předpisy a normami a rovněž kvalita evropské normalizace.

1.2.2 Výběr normalizačních orgánů je odůvodňován skutečností, že tyto orgány mají odpovídající strukturu a pracují podle přesně stanovených a uznávaných postupů. V těchto normalizačních orgánech se uplatňuje několik základních zásad, např. účast všech zainteresovaných stran, transparentnost, dosahování konsenzu, veřejné připomínkování a hlasování. V reakci na tyto požadavky musí být požadované normalizační práce rovněž proveditelné evropskými normalizačními orgány v průběhu přiměřeného časového intervalu. Tato podmínka se posuzuje s přihlédnutím k jejich možné technické způsobilosti a jejich schopnosti realizovat základní zásady normalizace, jak bylo zmíněno výše.

1.2.3 Zkušenosti ukazují, že ti, kteří navrhuji zpracování normy, nejsou schopni tvořit normy vysoké kvality nebo jsou jim dokonce kladeny překážky v jejich práci, nejsou-li v předchozí etapě zákonné/základní²² požadavky dostatečně přesné anebo nejsou-li „politické“ možnosti výběru uzavřeny. „Politické“ možnosti výběru nemohou být tudíž ponechány na normalizačních orgánech. V případě, že je navržena nová směrnice založená na novém přístupu, musí se věnovat bedlivá pozornost podrobnému a přesnému stanovení základních požadavků.

1.3 Oblasti, kde se mandáty mohou používat

Způsob odkazování na normy, který se poprvé²³ systematicky používal ve směrnicích „nového přístupu k technické harmonizaci“, se později rozšířil do určitých jiných oblastí. Tento přístup

²² Výraz „základní požadavky“ je specifickým výrazem používaným pro zákonné požadavky v rámci směrnic nového přístupu.

²³ V této souvislosti je třeba připomenout průkopnickou roli směrnice z roku 1973 o elektrických zařízeních určených pro používání v určitých mezích napětí.

byl oficiálně podporován především usnesením Rady EU z 18. června 1992²⁴ (články 17 a 21) vyzývajícím Komisi, aby tuto metodu podle potřeby aplikovala v budoucích návrzích evropských právních předpisů.

Navíc usnesení Rady EU z 18. června 1992 (článek 17) podporovalo používání evropských norem jako nástroje pro ekonomickou a průmyslovou integraci na jednotném trhu. Vyžaduje to propagování evropské normalizace v této evropské politice, dokonce i v případech, kdy není podložena právními předpisy, jak je tomu v oblasti nových technologií.

Usnesení Rady EU z 28. října 1999 rovněž zdůrazňuje v článku 10 „roli evropské normalizace jako prostředku pro plnění konkrétních potřeb evropského trhu, pro naplňování veřejného zájmu, zejména na podporu evropské politiky, pro vytváření norem v nových oblastech“.

1.4 Praktický přínos mandátu pro evropské normalizační organizace

Mandáty umožňují evropským normalizačním orgánům získat přesné údaje o obecných očekáváních orgánů veřejné moci, navrhopat řádně definovaný počet norem a plánovat svoji práci. Mandáty je třeba považovat za referenční dokumenty pro normalizační činnosti.

Doporučení A

- 1. Zkušenosti ukázaly, že odkazy v právních předpisech na normy a tím používání mandátů v právních předpisech je osvědčenou a vyzkoušenou metodou, která by se měla používat i nadále a dokonce by se měla propagovat v nových oblastech.*
- 2. Mělo by se také podporovat používání mandátů i mimo evropské právní předpisy, a to v případě, že jsou vhodné i pro evropskou politiku. Nicméně by se tato metoda neměla považovat za náhradu zákonných předpisů, které nesplnily očekávání.*
- 3. Při návrhu nebo revizi směrnice nového přístupu musí útvary Komise zajistit, aby základní požadavky byly co možná nejpřesnější.*

2. Status mandátů

2.1 Referenční rámec

Mandáty specifikují očekávání orgánů veřejné moci ve vztahu k evropským normalizačním orgánům. Mandáty vyjadřují obecnou souvislost normalizačních prací s ohledem na danou evropskou politiku anebo na příslušné právní předpisy. Jedná se o jednostranný akt vyzývající evropské normalizační organizace k vypracování norem, které odpovídají určitým podmínkám – např. rizika, která se mají pokrýt – a předpokládají určité úkoly. Mandáty se musí považovat za rámec, který se odvolává na požadavky veřejného zájmu a který umožňuje normalizačním orgánům tvořit kvalitní normy, které tyto požadavky splňují.

Jestliže v souladu s novým přístupem existuje jakákoli pochybnost o nějaké normě, má se provést odkaz na základní požadavky příslušné směrnice. Tyto požadavky se musí považovat za jediné právní referenční body.

Útvary Komise prověřovaly otázku právního statusu mandátu a výsledky tohoto prověření jsou uvedeny v samostatném dokumentu.

²⁴ Úř. věst. C 173 z 9. 7. 1992.

2.2 Závazek evropských normalizačních organizací

Ačkoli teoreticky mohou evropské normalizační organizace mandát odmítnout, v praxi se tyto případy vyskytují jen zřídka a v případě směrnic nového přístupu téměř neexistují. Nicméně evropské normalizační organizace někdy žádají o změny mandátů s ohledem na jejich přijímání. Přijetí mandátu evropskou normalizační organizací se však musí ze strany organizace i ze strany jejích členů považovat za závazek dokončit požadovanou práci v dohodnuté časové lhůtě. Není-li evropská normalizační organizace schopna splnit tento závazek, musí o tom informovat orgány veřejné moci (tj. Komisi a podle potřeby členské státy prostřednictvím výboru zřízeného směrnicí 98/34) a jednoznačně uvést důvody. Musí být získána podpora těchto orgánů veřejné moci, aby bylo možné tento závazek změnit nebo podle potřeby zrušit.

Mělo by se rozlišovat mezi tímto závazkem a případnou smlouvou (potvrzením příkazu/nařízení), která může být podepsána mezi Komisí a evropskou normalizační organizací na základě mandátu a která sjednává evropské způsoby financování a také metody předávání dokumentů/zpráv.

Doporučení B

- 1. Normalizační mandát je požadavkem Komise, poté co obdržela stanovisko výboru zřízeného směrnicí 98/34, vůči evropským normalizačním organizacím, který se týká vypracování a schvalování evropských norem. V mandátu musí být specifikovány potřeby orgánů veřejné moci uvádějící souvislost s evropskou politikou, a přichází-li to v úvahu, odkaz na požadavky příslušných právních předpisů.*
- 2. Existuje-li jakákoli pochybnost týkající se odůvodněnosti některé harmonizované normy, musí být učiněn odkaz na základní požadavky příslušných právních předpisů, z nichž mandát vychází.*
- 3. Mandát přijatý evropskými normalizačními organizacemi by se měl na straně organizací považovat za pevný závazek s ohledem na orgány veřejné moci. Nejsou-li evropské normalizační organizace schopny plnit tento závazek, je třeba uvést podrobné důvody, aby orgány veřejné moci měly možnost zvážit případnou změnu mandátu včetně časového plánu pro jeho uskutečnění.*

Kapitola II – Vypracování a vydávání mandátů

Tato kapitola je věnována aspektům umožňujícím navrhovat mandáty s větší přesností a účinností. Před definováním obsahu mandátu je nutné určit různé typy mandátů, které mají různé funkce. Tato kapitola tedy stanovuje běžné a možné prvky tří postupů, a to vypracování návrhů mandátů, konzultace s výborem zřízeným směrnicí 98/34 a předání mandátu evropským normalizačním organizacím.

1. Typy mandátů

1.1 Mandáty pro studii, plánování a normalizaci

V zásadě existují tři typy mandátů: mandáty pro studii, mandáty pro plánování a mandáty pro normalizaci.

- a) Cílem mandátu pro studii je určit, zda evropská normalizace je relevantní a proveditelná v konkrétní oblasti nebo pro určitý předmět. Tento typ mandátu je nejběžnější v oblastech neupravených předpisy nebo pro nová odvětví.*
- b) V mandátu pro plánování se požaduje, aby evropské normalizační orgány ve stanovené lhůtě navrhly program normalizačních prací. Tento program musí obsahovat mimo jiné témata, která se budou normalizovat, příslušné technické organizace a rovněž předepsaná data dokončení. Může také zahrnovat soupis existujících norem, které je třeba revidovat s cílem splnit stanovené požadavky.*

c) *Mandát pro normalizaci* vyzývá ty, kteří navrhují normy, aby vypracovali a schválili v daném časovém intervalu evropské normy pro konkrétní oblast, popř. pro konkrétní téma. Může také zahrnovat ověřování a podle potřeby revize stávajících norem. Seznam témat anebo norem (nové normy a existující normy, které se budou revidovat), které budou evropské normalizační organizace navrhopvat na základě tohoto mandátu, je třeba považovat za program prací podle mandátu. Umožňuje to plnit práce, které jsou naplánovány, a monitorovat pokrok při provádění mandátu.

Bez ohledu na tyto tři typy mandátů existují rovněž takzvané kombinované mandáty. Patří sem mandáty, v nichž se požaduje, aby evropské normalizační organizace vypracovaly v první etapě program prací a ve druhé etapě tento program realizovaly. Takto se obvykle postupuje v případě velkých normalizačních prací, kdy je třeba se zabývat několika skupinami výrobků anebo několika záležitostmi (například bezpečností). Na konci první etapy může nebo nemusí být podle potřeby začleněno do programu normalizačních prací „právo kontroly“ prováděné orgány veřejné moci (Komise a popř. členské státy prostřednictvím výboru zřízeného směrnicí 98/34). Toto právo kontroly může mít několik podob: pro informaci, pro získání stanovisek nebo pro schválení (v tomto případě s možností vypuštění nebo doplnění témat).

V podstatě jakýkoli typ díla uskutečňovaného evropskými normalizačními organizacemi může být předmětem normalizačního mandátu. Nicméně v praxi a tím více u směrnic nového přístupu se mandát omezuje na evropské normy, aby se zajistilo aplikování různých zásad evropské normalizace (např. identické převzetí na národní úrovni). Ve skutečnosti je nezbytné, aby v rámci různých evropských politik existovaly v celé Evropské unii identické normy. Aby se zabránilo jakýmkoli nedorozuměním, je nutné přesně stanovit v každém mandátu typ připravovaného dokumentu.

Kromě toho je možné, aby pro potřeby spojené s konkrétními odvětvími byly přípustné i jiné publikace než evropské normy. V zájmu jednoznačnosti může být užitečné, aby každá žádost orgánů veřejné moci předložená evropským normalizačním organizacím na vypracování normativních dokumentů (včetně nových typů dokumentů) byla navržena ve formě mandátu.

1.2 Uzavřené a otevřené mandáty

První důležité mandáty obsahovaly podrobný soupis norem, které bylo třeba vypracovat, nebo témat, která bylo třeba normalizovat. Jednalo se o takzvané uzavřené mandáty, které vedly k potřebě změnit vstupní požadavek v případě, že ti, kteří navrhovali normy, to považovali v průběhu prací za vhodné, a to buď kombinováním specifikací jiným způsobem, nebo doplněním dalších témat zmíněných v mandátu, která bylo třeba normalizovat. Důležitými mandáty jsou v současné době mandáty otevřené. Evropské normalizační organizace mohou v průběhu normalizačních prací doplňovat nebo modifikovat do určité míry témata zmíněná v předloženém programu, a to poté co informovaly příslušné útvary Komise a v případě velkých změn výbor zřízený směrnicí 98/34.

1.3 Mandáty s omezenou nebo neomezenou dobou trvání

Když jsou normy schváleny a předloženy Komisi²⁵, předpokládá se, že mandát je dokončen. Mandáty se však nesmějí považovat za uzavřené, ale za „neaktivní“. Ve skutečnosti se revize evropské normy s cílem přizpůsobit ji technickému pokroku (srov. vnitřní pravidla CEN a CENELEC) musí v zásadě chápat jako revize, která se provádí na základě podmínek uvedených v dotčeném mandátu.

Především v případě revize harmonizovaných norem vypracovaných podle směrnic nového přístupu nadále platí stejné normalizační zásady a stejné postupy, jaké platily pro první verzi harmonizované normy (kromě jiného i postup zveřejňování normalizačních odkazů v Úředním věstníku a také formální postup předkládání námitek).

²⁵ Pozn. překl.: Poznámka pod čarou v originálu chybí.

Otázka možného udržování stavu pozastavení prací²⁶ nevystala. Národní normalizační orgán nesmí ve skutečnosti nikdy začít práci na nějakém tématu, které je již předmětem evropské harmonizace.

Je zjevné, že revize nějaké normy jako odpověď na formální námitku²⁷ by měla vyžadovat konkrétní žádost, jinými slovy doplňující mandát předložený příslušnými orgány veřejné moci. Dokonce i v případě, že evropská normalizační organizace již začala dotčenou normu revidovat, bude závazek na této straně užitečný, pokud se jedná o hlediska, která je třeba zlepšit, a o konečný termín pro dokončení této revize.

Doporučení C

- 1. V případě důležitých normalizačních prací se doporučuje, aby byla nejprve zajištěna etapa plánování, a to buď prostřednictvím samostatného mandátu pro plánování, nebo prostřednictvím kombinovaného mandátu. V případě směrnic nového přístupu se doporučuje, aby byl program normalizačních prací před pokročením do etapy implementace předložen příslušným útvarům Komise ke schválení a výboru zřízenému směrnicí 98/34 k předložení jeho stanoviska.*
- 2. Odezva evropských normalizačních organizací i bez konkrétního mandátu pro plánování by měla obsahovat program prací, který rovněž usnadní monitorování.*
- 3. Mandáty navržené podle směrnic nového přístupu zůstávají v platnosti, aby se zajistil a poskytl rámec pro přizpůsobování harmonizovaných norem technickému pokroku.*
- 4. Revize harmonizované normy po předložení formální námítky vyžaduje v zásadě konkrétní žádost předloženou orgány veřejné moci, tj. doplňující mandát.*
- 5. Je žádoucí, aby žádosti orgánů veřejné moci předložené evropským normalizačním organizacím na vypracování jakéhokoli typu normativního dokumentu byly vypracovány ve formě mandátu.*

2. Požadavky s ohledem na obsah mandátů

Jak bylo zmíněno dříve, mandát definuje očekávání orgánů veřejné moci vůči evropským normalizačním orgánům. Je proto důležité věnovat patřičnou pozornost obsahu mandátu. Ve skutečnosti má kvalita mandátu významný vliv na normalizační činnosti, a tím také na kvalitu navrhovaných norem. Některé prvky by měly být uvedeny i v mandátu.

2.1 Zdůvodnění a označení rámce evropské politiky a zákonné politiky

Mandát musí nejprve nastínit kontext příslušné evropské politiky, základní právní předpisy a konkrétní právní předpisy. Kromě toho by se měl podle potřeby uvést odkaz na jiné evropské politiky, které je třeba brát v úvahu, stejně jako na příslušné právní předpisy. Tento dokument má proto popisovat rámec, podle něhož se požaduje, aby normy podporovaly politiku anebo legislativu. Je třeba zdůraznit, že i v případě mandátů mimo rámec evropských předpisů je nutné specifikovat politický rámec pro požadovanou normalizaci tak, že se bude například věnovat pozornost dokumentům „politické“ povahy.

Rovněž jsou užitečné odkazy na mandáty, které již byly v této oblasti schváleny, nebo na příslušné výrobky.

²⁶ Viz článek 7 směrnice 98/34: národní normalizační orgány nesmějí přijímat žádná opatření, která by mohla poškodit zamýšlenou harmonizaci.

²⁷ Formální námitka proti nějaké normě je formálním postupem v případě sporu, který se ve směrnicích nového přístupu předpokládá.

Mandát musí rovněž zdůvodnit potřebu harmonizovaných technických specifikací, stejně jako cíle, které je třeba splnit, jsou-li tyto specifikace k dispozici a používají-li se.

Tyto prvky by se měly považovat jak za zdůvodnění žádosti orgánu veřejné moci, tak za rámec, v němž se předpokládá, že budou evropské normalizační orgány pracovat.

Rovněž je důležité, aby mandát byl přesný z hlediska zákonných/základních požadavků a podmínek kladených na evropské normy (například hlediska – jako jsou rizika – která by měla být pokryta těmito normami). V případě právních předpisů a zejména v případě směrnic nového přístupu musí mandát přinejmenším podrobně odkazovat na základní požadavky citované v těchto právních předpisech. V případě, že jsou tyto základní požadavky vyjádřeny velmi obecně, je vhodné je objasnit a vysvětlit a přitom dbát na to, aby se neomezovaly ani nerozšiřovaly. Čím je mandát přesnější, tím je snadnější v poslední etapě ověřit shodu norem navržených podle tohoto mandátu s těmito zákonnými/základními požadavky.

V případě konkrétní potřeby bude možné a dokonce nutné navrhnout velmi přesný mandát. Je to například případ, kdy se po předložení formální námítky zjistí, že norma vůbec nesplňuje základní požadavky anebo že je zapotřebí normu revidovat.

Mandáty vztahující se k hlediskům bezpečnosti anebo ochraně zdraví, která nejsou pokryta novým přístupem, by měly odkazovat na jedno nebo několik posouzení rizik dotčených výrobků a měly by obsahovat údaje o skutečných nehodách. Tyto mandáty musí co možná nejaktuálnějším způsobem brát rovněž v úvahu současnou situaci v normalizaci a v právních předpisech.

2.2 Angažovanost dotčených stran

Naskytá se otázka, zda je podstatné specifikovat v mandátu určité základní zásady normalizace, které se běžně používají, jako je otevřenost vůči různým zainteresovaným stranám a jejich možné účasti, či nutnost, aby normalizace byla založena na konsenzu mezi všemi stranami. Obvykle to není nutné, pouze v případě, že existuje přání výslovně zdůraznit konkrétní spolupráci a zapojení určitých zainteresovaných stran, např. orgánů zabývajících se ochranou životního prostředí nebo sdružení na ochranu spotřebitelů. Přichází-li to v úvahu, je rovněž nutné specifikovat potřebu nebo prospěšnost spolupráce s konkrétními orgány, které jsou pro danou oblast odborně způsobilé.

2.3 Data plnění

V mandátu jsou rovněž přesně stanovena data schválení norem a podle možnosti i data, kdy musí být tyto dokumenty připraveny k veřejnému připomínkovému řízení. Tyto podrobnosti se uvádějí buď v hlavní části mandátu, nebo v příloženém programu prací.

2.4 Označení příjemců

Mandáty se zpravidla odesílají třem evropským normalizačním orgánům vyjma případů, kdy je evidentní, že pouze jeden orgán bude odpovědný za realizaci daného mandátu. Systematickým vydáváním mandátů těmto třem evropským normalizačním organizacím se orgány veřejné moci vyhnou rozdělování úkolů mezi tyto evropské normalizační organizace. Skutečnost, že se mandát odesílá jedinému evropskému normalizačnímu orgánu, se nemůže považovat za zamezování účasti anebo přispívání jiných evropských normalizačních orgánů.

2.5 „Standardní“ ustanovení

2.5.1 Každý mandát musí vždy obsahovat „standardní“ ustanovení, např. pozastavení prací v případě národních činností a úzká spolupráce mezi evropskými normalizačními organizacemi (viz podrobný seznam v příloze 2).

K tématu opatření týkajícímu se pozastavení prací lze připojit dvě poznámky:

- opatření týkající se pozastavení prací se musí přijmout s odkazem na článek 7(1) směrnice 98/34/EC,
- v případě blokování normalizačních prací na evropské úrovni nemůže být pozastavení prací zrušeno jednostranně normalizačními pracovníky; každá samostatná problematická otázka týkající se zrušení pozastavení prací musí být projednána s orgány veřejné moci, přičemž se vezme v úvahu rozhodnutí přijaté při přerušení prací pokrytých mandátem.

Pokud se jedná o práce na mezinárodní úrovni, je třeba poznamenat, že v zásadě nic nebrání evropským normalizačním organizacím, aby použily dohody s organizacemi ISO/IEC na provedení prací podle daného mandátu v těchto orgánech. Nicméně evropské normalizační organizace musí zajistit, aby normy, které jsou výsledkem těchto prací, odpovídaly požadavkům evropských právních předpisů a mandátu, včetně dat dokončení, a splňovaly zásady spolupráce. To znamená, že ustanovení v mandátu, které umožňuje převedení konkrétní práce na mezinárodní úroveň, musí obsahovat náležitosti umožňující následně ověřit, zda byla tato kritéria splněna.

2.5.2 Vztah mezi ustanoveními dané normy a základními požadavky na harmonizované normy

Aby bylo možné identifikovat, které základní požadavky určité směrnice jsou pokryty normou, je důležité, aby norma umožňovala jasné vyznačení vztahu mezi jejími ustanoveními a příslušnými základními požadavky. Tato identifikace je důležitá z řady důvodů:

- útvary Komise mají možnost zkontrolovat, zda daná norma skutečně vhodným způsobem pokrývá uvedené základní požadavky, a přichází-li to v úvahu, zda norma pokrývá i hlediska mimo rámec právních předpisů,
- poskytuje výrobcům, kteří používají danou normu, pracovní nástroj, který jim umožňuje plnit základní požadavky příslušné směrnice.

Vyznačení takového vztahu v průběhu etapy tvorby normy umožňuje všem dotčeným stranám posoudit postup prací a zkontrolovat, zda práce opravdu odpovídají jak směrnici, tak mandátu. Tato informace by především měla umožnit uživatelům normy určit, do jaké míry daná norma poskytuje presumpci shody s příslušnými základními požadavky.

Při navrhování tohoto vztahu může hrát důležitou roli konzultant. Je třeba si uvědomit, že stanoviska konzultantů evropských normalizačních organizací mohou hrát důležitou roli při navrhování vztahu „ustanovení normy/základní požadavky“.

Doporučení D

- 1. Mandát je odůvodnitelný pouze tehdy, jestliže existuje potřeba na straně orgánů veřejné moci. V takové žádosti musí být pokud možno přesně určena politická očekávání a požadavky orgánů veřejné moci.*
- 2. Navíc musí mandát, pokud je to možné, objasnit a vysvětlit požadavky v těch případech, kdy jsou v evropských právních předpisech tyto požadavky příliš obecné, přičemž však musí zůstat shodné se zákonnými/základními požadavky. Mandát musí normalizační pracovníky vést, aniž klade jakákoli omezení při zpracování technických řešení.*
- 3. Mandát musí zpřesnit řadu prvků, které umožňují jeho monitorování a formální ověřování dodaných norem.*
- 4. Je důležité, aby mandát v rámci směrnice nového přístupu předepisoval, že normy musí obsahovat vyznačení vztahu mezi ustanoveními těchto norem a příslušnými základními požadavky.*

3. Postup pro vypracování návrhu mandátu

Mandát je obvykle navrhován z iniciativy některého z útvarů Komise. Nicméně v článku 6(3) směrnice 98/34 se uvádí, že výbor zřízený směrnicí 98/34 může požádat Komisi, aby vyzvala evropské normalizační organizace k vypracování evropské normy. Iniciativa pro mandát vychází z orgánů veřejné moci. To však nebrání různým aktérům na trhu, např. spotřebitelům, aby kontaktovali tyto orgány v otázce prokázání hodnoty takového mandátu a také potřeby evropských norem v určité oblasti.

Dříve než se mandát předloží výboru zřízenému směrnicí 98/34, musí být neformálně konzultovány různé zainteresované strany, aby bylo jisté, že tento mandát bude akceptován a bude produkovat výsledky, které budou přijatelné. Takové opatření umožňuje reagovat na výzvu Rady EU z 28. října 1999 poskytnout „členským státům a evropským normalizačním orgánům dostatečnou příležitost ke spolupůsobení“ (srov. bod 25, odrážka 1).

Musí se však zajistit, aby tyto neformální konzultace probíhaly v přiměřené lhůtě. Musí se postihnout správná rovnováha mezi požadavkem na předběžné konzultace s různými dotčenými stranami a potřebou vydat mandát co nejdříve. Musí se také vzít v úvahu určitá omezení, např. nedostupnost všech tří jazykových verzí v této etapě. Kromě toho roli výboru zřízeného směrnicí 98/34 a jeho členů, jak je stanoveno v článku 6(4)(e) směrnice 98/34/EC, nelze opomenout. Mandát s širokým oborem působnosti nebo týkající se obtížného tématu vyžaduje mnohem důkladnější konzultace.

Kromě interních konzultací v rámci Komise, jak bylo uvedeno výše, se již osvědčila určitá další vodítka, např.

3.1 Neměnný legislativní text

Dříve než se vydá mandát, není v případě nového právního předpisu vždy důležité čekat na jeho konečné schválení. Nicméně neměnný text musí být již k dispozici, aby se normalizační práce mohly zahájit. Mandát vycházející ze „společného stanoviska“ umožňuje ušetřit čas, pokud se jedná o normalizaci a dokonce i o implementaci příslušných právních předpisů. V některých případech může být užitečné vydat mandát, zejména mandát pro plánování, již v okamžiku schválení návrhu směrnice Komisí.

3.2 Konzultace s příslušnou státní správou

Je užitečné, aby útvar odpovědný za mandát nejprve konzultoval se svými obvyklými kontakty v členském státu, aby si ověřil, zda mandát dostatečně splňuje potřeby evropské politiky anebo příslušných právních předpisů. Vytvoření konkrétního dílčího rámce složeného z členských států pro implementaci této politiky/právních předpisů je výhodou při konzultacích s příslušnými státními orgány veřejné moci v dotčené oblasti.

3.3 Neformální konzultace s evropskými normalizačními organizacemi

Doporučuje se, aby odpovědné útvary navazovaly neformální kontakty současně s evropskými normalizačními organizacemi a dokonce prostřednictvím jejich ústředního sekretariátu s příslušnými technickými komisemi, aby si ověřily, zda je možné, aby normy byly dokončeny během požadované časové lhůty. Technická komise má tak možnost naplánovat nutné práce, i když mandát nebyl dosud formálně přijat.

3.4 Konzultace s jinými zainteresovanými stranami

V závislosti na dotčené oblasti by se měly zajistit i přímé konzultace s jinými zainteresovanými stranami (sociálními partnery, spotřebiteli, malými a středně velkými podniky atd.). Například v případě mandátu týkajícího se ochrany zdraví anebo ochrany spotřebitele je nepochybné, že by mělo být přímo konzultováno sdružení ANEC (Evropské sdružení pro koordinaci účasti spotřebitelů na tvorbě norem a předpisů).

Doporučení E

- 1. Dříve než se vydá mandát, může být vhodné v případě nového právního předpisu nečekat na jeho konečné schválení; nicméně text musí být již neměnný.*
- 2. Před předložením mandátu výboru zřízenému směrnicí 98/34 se doporučuje, aby útvar Komise zabývající se vydáním mandátu neformálně konzultoval s využitím prostředků informační a komunikační technologie všechny zainteresované strany z příslušné oblasti a zejména příslušnou státní správu členských států a také evropské normalizační organizace a přitom se snažil zjistit rozdíl mezi dobou trvání této konzultace a její „demokratičností“. Doporučuje se připojit k návrhu mandátu jednoduchý seznam zainteresovaných stran, které byly konzultovány.*

4. Postup pro konzultování s výborem zřízeným směrnicí 98/34

4.1 Když vydávající útvar neformálně konzultoval s různými zainteresovanými stranami²⁸, předloží se návrh mandátu stálému výrobu zřízenému podle směrnice 98/34 k formální konzultaci, jak je uvedeno v článku 6(4)(d) směrnice 98/34/EC. Tato konzultace se požaduje u mandátů podle směrnic nového přístupu, ale také u jiných žádostí o normalizaci předaných evropským normalizačním organizacím.

Konzultace s výborem zřízeným směrnicí 98/34 není pouhou formalitou. Cílem této konzultace je dosáhnout konsenzu mezi orgány veřejné moci z hlediska toho, co očekávají od normalizačních orgánů. O tento konsenzus se nejprve usiluje prostřednictvím národní konzultace iniciované každým členem výboru zřízeného směrnicí 98/34 a následně mezi členskými státy na jednání tohoto výboru v těsné spolupráci s Komisí. Nedojde-li ke konsenzu, může předsedající požádat o hlasování. Protože je tento výbor poradním výborem, bude toto hlasování vždy hlasováním prostou většinou.

4.2 Členové výboru zřízeného směrnicí 98/34 musí proto mít vždy dostatek času, aby mohli provést konzultace na národní úrovni. To znamená, že Komise musí být schopna poskytnout dokumenty včas. Členové výboru zřízeného směrnicí 98/34 již několikrát tento požadavek předložili. Měla by být ponechána doba nejméně tří týdnů. Je třeba poznamenat, že v případě opravdu rozsáhlého mandátu, u něhož je obtížné dosáhnout konsenzu, by se mohlo diskutovat o prodloužení této doby na čtyři týdny.

Výbor by měl být rovněž schopen předložit písemně své stanovisko, aniž by čekal až do data konání dalšího jednání. S cílem zvýšit efektivnost jednání měly by být připomínky členských států doručeny v předstihu. Měla by se prozkoumat možnost zřízení fóra pro elektronickou výměnu připomínek, které se uzavře několik dní před jednáním výboru zřízeného směrnicí 98/34.

4.3 Je třeba vzít na vědomí, že účast zástupců evropských normalizačních organizací na jednání výboru zřízeného směrnicí 98/34 jim umožňuje získat prvotní reakci na daný mandát.

Doporučení F

- 1. Návrhy mandátů musí být předloženy členům výboru zřízeného směrnicí 98/34 včas, aby mohli provést vhodné konzultace na národní úrovni a předložit svá stanoviska v požadovaném termínu.*
- 2. Zavedení písemného postupu pro konzultace s výborem zřízeným směrnicí 98/34 by mělo umožnit urychlení postupu schvalování mandátů, a tím zvýšení efektivnosti.*
- 3. Při navrhování mandátů by se měla prozkoumat možnost vytvoření fóra pro elektronickou výměnu připomínek mezi členy výboru zřízeného směrnicí 98/34 a Komisí.*

²⁸ Je třeba vzít na vědomí, že v případě mandátů podle směrnice o stavebních výrobcích je touto směrnicí stanovená formální konzultace s tímto výborem.

5. Postup pro předání mandátu evropským normalizačním organizacím a pro jeho přijetí těmito organizacemi

5.1 Předání mandátu evropským normalizačním organizacím

Když výbor zřízený směrnicí 98/34 předloží k mandátu příznivé stanovisko, připraví útvar pro vydávání mandátu jeho konečnou verzi, přičemž pokud možno vezme v úvahu připomínky předložené členy tohoto výboru. Konečná verze v anglickém, francouzském a německém jazyce se poté odešle úředním dopisem evropským normalizačním organizacím a následně se předá i elektronicky. V případě zásadních změn se konečná verze poskytne rovněž členům Komise prostřednictvím portálu CIRCA (prostor pro spolupráci partnerů evropských institucí).

5.2 Přijetí mandátu evropskými normalizačními organizacemi

- Evropské normalizační organizace přijímají mandáty podle svých vlastních interních pravidel. Přijetí mandátu těmito organizacemi může trvat několik měsíců v závislosti mimo jiné na těchto postupech, na stanovisku technické komise a na dostupných zdrojích.
- Přijetí normalizačního mandátu zahájí období pozastavení prací, jak je předepsáno v článku 7.1 ve směrnici 98/34/EC. Od tohoto okamžiku národní normalizační orgány nepřijímají „žádná opatření, která by mohla poškodit zamýšlenou harmonizaci“.
- Přijetí mandátu by mělo vést k předložení programu prací, a to i v případě, že se v mandátu program výslovně nepožaduje. Takový program prací by měl usnadňovat monitorování realizace mandátu.
- Při odeslání mandátu těmto třem evropským normalizačním organizacím se předpokládá, že bude předložena buď společná odpověď, nebo výlučná odpověď každého z těchto tří orgánů týkající se opatření, která budou přijímat, dokonce i v případě, že jedna z evropských normalizačních organizací zastává názor, že se jí to netýká. V odpovědi k dotčenému mandátu bude vhodné vyjádřit podrobnosti o „režimu spolupráce“ mezi těmito organizacemi.
- V případě nepřijetí budou muset útvary Komise spolu s dotčeným evropským normalizačním orgánem nejprve analyzovat danou situaci a najít řešení. Následně by měl být konzultován výbor zřízený směrnicí 98/34.
- Zrušení mandátu Komisí musí být konzultováno s výborem zřízeným směrnicí 98/34.

5.3 Zahájení prací

Plánování a normalizační práce zpravidla začínají až po přijetí mandátu a v určitých případech až v okamžiku uzavření dohody o financování mezi evropskými normalizačními organizacemi a Komisí. Ve druhém případě to může vést ke značnému zpoždění normalizačních prací. Je třeba uvažovat také o tom, jak vyřešit určitá omezení, která zakazují financování prací, které započaly již před uzavřením smlouvy.

Doporučení G

- 1. Rozsáhlejší konzultace s evropskými normalizačními organizacemi v průběhu přípravy mandátu by měly urychlit přijetí tohoto mandátu a zahájení prací.*
- 2. Musí se prozkoumat možnosti odeslání mandátu evropským normalizačním organizacím dříve. Přímé zapracování připomínek a využití elektronických prostředků může urychlit přijetí mandátu těmito organizacemi.*
- 3. Přijetí mandátu by mělo vyvolat odevzdání programu prací, který bude tvořit základ závazku evropských normalizačních organizací a bude mít zaplánováno i monitorování mandátu.*
- 4. Jednání o možném financování normalizačních prací by neměla oddalovat zahájení těchto prací.*

Příloha 1 – Základní dokumenty formulující pojetí mandátu

1. Směrnice 98/34/EC (předešlá směrnice 83/189/EEC)

1.1 Článek 6(3), první odrážka

„Výbor může v této souvislosti navrhnout zejména, aby Komise požádala evropské normalizační orgány o vypracování evropské normy ve stanovené lhůtě.“

1.2 Článek 6(4)(d)

„Komise musí konzultovat s výborem o žádostech určených normalizačním orgánům podle odst. 3 první odrážky.“

2. Obecné zásady spolupráce Evropské komise/evropských normalizačních organizací z 28. března 2003 (Úř. věst. C 91 z 16. dubna 2003)

Článek 5, druhá odrážka: „Evropské normalizační orgány očekávají, že Evropská komise a EFTA budou využívat evropské normy v případě, že budou vhodné na podporu evropských předpisů a jiných zásad, a budou nadále podporovat politiku širšího využívání norem.“

3. Usnesení Rady EU ze 7. května 1985 (Úř. věst. C 136 ze 4. června 1985)

3.1 Příloha II – Druhá základní zásada, na níž je založen nový přístup:

„Úkol vypracování technických specifikací potřebných pro výrobu a uvádění výrobků splňujících základní požadavky stanovené směrnicemi na trh je uložen organizacím odborně způsobilým v oblasti technické normalizace.“

3.2 Příloha II, odstavec 9

„Kvalita harmonizovaných norem musí být zajištěna normalizačními mandáty přidělenými Komisí, jejichž realizace musí být v souladu s obecnými zásadami dohodnutými mezi Komisí a evropskými normalizačními organizacemi.“

4. Usnesení Rady EU z 18. června 1992

Článek 17: „Rada se domnívá, že používání evropských norem by se mělo dále podporovat jako technický základ na podporu právních předpisů, zejména při vymezování technických specifikací pro výrobky a služby používaných v jiných oblastech spadajících do předmětu *evropské* legislativy.“

5. Pokyn pro nový přístup, článek 4.2

„Harmonizovanými normami jsou evropské normy přijaté evropskými normalizačními orgány a vypracované podle obecných zásad dohodnutých mezi Komisí a evropskými normalizačními orgány na základě mandátu vydaného Komisí po konzultacích s členskými státy.“

Příloha 2 – „Standardní“ ustanovení uváděná v normalizačním mandátu

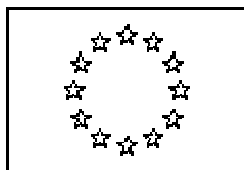
1. Pozastavení prací v případě normalizačních mandátů, a to od data jejich přijetí.
2. Úzká spolupráce mezi evropskými normalizačními organizacemi k získání kompatibilních norem, které pokrývají všechna hlediska a zamezují kolizím mezi normami. Musí být rovněž zajištěna jednotnost (shodnost) všech evropských norem.
3. Je-li to možné, vypracování mezinárodních norem na základě dohody mezi evropskými a mezinárodními organizacemi (vídeňská a drážďanská dohoda). Předkládání důležitých změn původního programu prací a postupů týkajících se tohoto předkládání orgánům veřejné moci. Označení, zda příslušná evropská normalizační organizace může poskytovat informace umožňující ověřovat jak v průběhu prací, tak po jejich ukončení, zda normy opravdu splňují zákonné/základní požadavky příslušné směrnice, zda jsou dodrženy dané termíny a zda je respektována dohoda o spolupráci.
4. Odesílání pravidelných zpráv Komisi o postupu prací (četnost se musí specifikovat).
5. Odesílání názvů norem ve všech jazycích Evropské unie. Odesílání kopie norem evropským normalizačním organizacím ve třech pracovních jazykových verzích.
6. Uvedení vztahu mezi ustanoveními dané normy a příslušnými základními požadavky v každé harmonizované normě.

Úvod do problému

Následující příspěvek bezprostředně navazuje na předcházející, věnovaný normalizačním mandátům.

Zatímco tedy na předcházejících stránkách jsme se měli dozvědět vše podstatné o roli, kterou hrají normalizační mandáty v systému harmonizace a jak se postupuje při jejich vypracování a vydávání, následující text pojednává o jejich průběžné kontrole. Tato kontrola zahrnuje komplex administrativních a organizačních kroků, které jsou zde detailně popsány. Jejich dodržení by mělo být „zárukou“ (existuje něco takového?), že „mandátové“ technické normy budou zpracovány včas i v požadované kvalitě.

L. D.

EVROPSKÁ KOMISE

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO PODNIKÁNÍ

Jednotný trh: regulované prostředí, normalizace a nový přístup

Technická normalizace

Vádemékum evropské technické normalizace

Část II

Evropská technická normalizace na podporu evropské politiky

Článek 4.2

Průběžná kontrola mandátů

15. listopad 2003

Stav dokumentu: schválen výborem zřízeným směrnicí 98/34 dne 3. října 2003

Role, vypracování a průběžná kontrola mandátů v oblasti technické normalizace v rámci evropské politiky – Část II – PRŮBĚŽNÁ KONTROLA NORMALIZAČNÍCH MANDÁTŮ

Autor: Generální ředitelství pro podnikání, Útvar technické normalizace

Další informace: entr-standardisation@ec.europa.eu

V Bruselu 12. listopadu 2003

ROLE, VYPRACOVÁNÍ A PRŮBĚŽNÁ KONTROLA MANDÁTŮ V OBLASTI TECHNICKÉ NORMALIZACE V RÁMCI EVROPSKÉ POLITIKY

Část II – Průběžná kontrola normalizačních mandátů

Pracovní dokument

Obsah

Úvod

1. Kontext
2. Rozbor výzvy Rady EU podle bodu 25, odrážky 2 v usnesení z 28. října 1999

Kapitola I Poslání: „Zajistit průběžnou kontrolu normalizačních činností“

1. Základní prvky efektivní průběžné kontroly
2. Opatření pro zajištění efektivní průběžné kontroly

Kapitola II Poslání: „Zajistit, aby normalizační práce postupovaly pravidelně“

1. Základní prvky administrativní kontroly prací
2. Opatření pro zajištění administrativní kontroly prací

Příloha 1 Role konzultantů v otázce nového přístupu (výňatek ze „smlouvy s konzultanty“ CEN platné od 1. května 2002)

Úvod

1. Kontext

Vypracováním tohoto dokumentu se reaguje na výzvu Rady EU formulovanou v bodu 25, odrážkách 1 a 2 jejího usnesení z 28. října 1999, týkající se vypracování a průběžné kontroly normalizačních mandátů v rámci evropských politik a především podle nového přístupu:

„Rada EU žádá Komisi, aby

- zajistila, že normalizační mandáty podle nového přístupu budou vypracovávány přesně a efektivně, a umožní tak členským státům a evropským normalizačním organizacím efektivně se účastnit daného procesu;*
- zajistila, že normalizační činnosti pokryté mandáty budou důkladně kontrolovány a že vhodná opatření budou hodnocena evropskými normalizačními organizacemi s cílem zajistit pravidelný postup prací.“*

O bodu 25, odrážce 1 se pojednává v samostatném dokumentu SOGS N404 Rev. 1 a týká se role mandátů a jejich vypracovávání. Předmět tohoto dokumentu odpovídá bodu 25, odrážce 2, která se týká průběžné kontroly mandátů.

Výzva Rady EU vůči Komisi týkající se zajištění průběžné kontroly plnění mandátů vyžaduje v prvé řadě obecné objasnění a vysvětlení různých použitých termínů. Kromě toho se prověřují různé základní prvky efektivní průběžné kontroly a jsou doplňovány doporučeními pro stanovení konkrétních prostředků. Tato doporučení musí brát v úvahu skutečnost, že evropské normalizační organizace (ESO), které přijmou mandát, jsou odpovědné za plnění mandátu, a tudíž i za jeho každodenní kontrolu.

Je třeba si uvědomit, že pouhé popisování doporučení není dostačující. Je třeba je také realizovat, což vyžaduje konkrétní opatření, které musí dané entity specifikovat. V každém případě by se tato realizace měla provádět v těsné spolupráci s evropskými normalizačními organizacemi.

2. Rozbor výzvy Rady EU podle bodu 25, odrážky 2 v usnesení z 28. října 1999

Aby se přesně zareagovalo na tuto výzvu Rady EU, je nezbytné ji podrobit rozboru, stejně tak i poslání a úkoly, které z ní vyplývají.

Ve výzvě citované v bodu 25, odrážce 2 v usnesení Rady EU je možné rozpoznat dvojí poslání, přičemž každé z nich je tvořeno dvěma hledisky:

- a) „Zajistit, aby normalizační činnosti byly důkladně monitorovány.“ Cílem této výzvy směřované na Komisi je zajistit, aby se přesně stanovila opatření určená pro kontrolu, zda normalizační činnosti a rovněž samotné výsledné technické normy (dále jen normy) uspokojivě plní podmínky mandátu a zákonné/základní požadavky²⁹ dotčené směrnice. Proto se v tomto dokumentu budeme zabývat průběžnou kontrolou na kvalitativní úrovni. Navíc bychom měli činit rozdíl mezi úkolem týkajícím se zajištění a používání prostředků kontroly a úkolem týkajícím se vlastní kontroly.
- b) „Zajistit, aby byla vhodná opatření hodnocena evropskými normalizačními organizacemi s cílem zajistit pravidelný postup prací.“

Tímto Rada EU požaduje, aby Komise spolu s evropskými normalizačními organizacemi zajistila zavedení takových opatření, kterými se zjistí, zda normalizační práce postupují podle daného časového plánu. V tomto dokumentu se budeme zabývat administrativní a organizační průběžnou kontrolou. Tady je rovněž třeba činit rozdíl mezi zajištěním existence prostředků (opatření) pro její provádění a administrativní průběžnou kontrolou těchto prací.

Kapitola I

Poslání: „Zajistit průběžnou kontrolu normalizačních činností“

Jak bylo již výše zdůrazněno, je třeba činit jasný rozdíl mezi úkolem Komise zajistit vytvoření opatření a jejich používání při průběžné kontrole a ověřování a úkolem týkajícím se vlastní průběžné kontroly a vlastního ověřování. Nejprve je třeba provést rozbor základních prvků důkladné průběžné kontroly dříve, než bude možné určit, která opatření by Komise měla realizovat.

1. Základní prvky efektivní průběžné kontroly normalizačních činností

Aby bylo možné definovat povahu a vlastnosti příslušných opatření, která musí Komise stanovit, je nejprve nutné vytyčit podmínky pro efektivní průběžnou kontrolu. Měly by být specifikovány tyto prvky:

- předmět průběžné kontroly, a sice co chápeme pod pojmem „důkladná průběžná kontrola normalizačních činností“;
- etapy, tj. kdy je třeba provádět kontrolu anebo prověřování;
- účastníci, kteří jsou schopni takovou průběžnou kontrolu provádět;
- informace a způsoby komunikace.

²⁹ Výraz „základní požadavky“ je specifickým výrazem používaným pro zákonné požadavky v rámci směrnice nového přístupu.

1.1 Předmět průběžné kontroly

Správná průběžná kontrola plnění mandátu z hlediska obsahu předpokládá, že se ve vhodných etapách bude provádět prověření nebo kontrola každého mandátu s ohledem na program prací, na zpracovávané nebo přejímané normy a také na proces normalizace. Je tedy možné uvést tyto body týkající se monitorování a kontroly:

- program normalizačních prací a každý prvek tohoto programu musí odpovídat právním předpisům a politice Evropských společenství, na něž mandát odkazuje;
- program normalizačních prací musí uceleně pokrývat dané kategorie výrobků a zmíněná rizika a také zákonné/základní požadavky příslušné směrnice;
- program normalizačních prací musí být v souladu s existujícími programy stejné organizace a jejích sesterských organizací;
- každá vypracovávaná nebo schvalovaná norma musí vyhovujícím způsobem řešit jeden nebo několik zákonných/základních požadavků; zde bude užitečné podle možnosti kontrolovat, zda je zajištěn vysoký stupeň bezpečnosti;
- v každé harmonizované normě, která se vypracovává nebo schvaluje, musí být vyznačen vztah mezi normativními ustanoveními a příslušnými základními požadavky; přesněji řečeno, je žádoucí, aby byl tento vztah určen, pokud je to možné, před etapou veřejného připomínkového řízení a v této etapě byl spolu s návrhem normy již k dispozici;
- jiné požadavky mandátu, např. požadavek, aby evropské normalizační organizace konzultovaly s konkrétními organizacemi, musí být plněny vlastním procesem normalizace.

Měli bychom si položit otázku, zda by se neměla provádět nějaká systematická kontrola, aby se zjistilo, zda normalizační činnosti prováděné podle tohoto mandátu jsou v souladu s obecnými zásadami normalizace (otevřenost, transparentnost, nezávislost atd.) a s obecnými pokyny pro spolupráci podepsanými Komisí. Na první pohled se můžeme sami omezit na řízení a průběžnou kontrolu „na základě výjimek“.

Doporučení H

- 1. Je nutné kontrolovat, zda vlastní program normalizačních prací dobře zapadá do politiky (nebo politik) Evropských společenství citovaných v daném mandátu a pokrývá všechny zákonné/základní požadavky příslušné směrnice.*
- 2. Každá norma musí uspokojivě řešit zákonné/základní požadavky, kterými se zabývá.*
- 3. V každé harmonizované normě by mělo být jasné a přesné vyznačení vztahu mezi ustanoveními normy a příslušnými základními požadavky. Toto vyznačení by mělo umožnit uživatelům dané normy stanovit, do jaké míry norma poskytuje presumpci shody se základními požadavky, které řeší. Tyto údaje by měly být přednostně uvedeny v samotné normě nebo alespoň v samostatném dokumentu zveřejněném na základě odpovědnosti příslušné evropské normalizační organizace vůči dané normě.*

V případě samostatného dokumentu by měl být v příslušné normě odkaz na tento dokument a vlastní dokument by měl být veřejně dostupný. Evropské normalizační organizace by měly přijmout veškerá nezbytná opatření pro systematické uplatňování této politiky. Je obecným pravidlem, že by tato politika měla být aplikována v případě harmonizovaných norem, jejichž odkazy se zveřejňují v Úředním věstníku Evropské unie, a to nejpozději od 1. října 2004³⁰.

³⁰ Prozatím tato politika neplatí pro směrnici 73/23/EEC o elektrických zařízeních určených pro používání v určitých mezích napětí, která se v současné době reviduje, a tudíž se musí považovat za zvláštní případ.

1.2 Etapy, v nichž by se měla kontrola provádět

Kontrola výše zmíněných prvků se může provádět v jedné anebo několika z těchto etap:

- navržení programu prací;
- vypracování předběžného návrhu normy;
- veřejné připomínkové řízení;
- hlasování anebo zveřejnění normy evropskou normalizační organizací;
- žádost o zveřejnění odkazů na normu v Úředním věstníku.

Jelikož je možné provádět kontrolu v těchto etapách, musí se předpokládat, že existují také určité možnosti při této příležitosti sdělovat a projednávat připomínky. Tyto možnosti by měly být nedílnou součástí těchto etap, jak tomu je již v případě veřejného připomínkového řízení.

Doporučení I

- 1. V určitých formálních etapách je nezbytná kontrola dokumentů (programů, návrhů norem a norem) vypracovávaných evropskými normalizačními organizacemi.*

1.3 Entity, které pravděpodobně budou odpovědné za monitorování a kontrolu

Lze zmínit různé účastníky, kteří provádějí monitorování a kontrolu:

- pracovníci, kteří jsou přímo odpovědní příslušné technické komisi (včetně delegátů orgánů veřejné moci z jednotlivých států zastupujících veškeré národní zájmy);
- ústřední sekretariát evropského normalizačního orgánu;
- konzultant v otázce nového přístupu;
- orgány veřejné moci na národní úrovni;
- odvětvový útvar Komise odpovědný za daný mandát;
- výbor nebo skupina expertů pro příslušnou směrnici (i když tato role není ve směrnici předepsána);
- výbor zřízený směrnicí 98/34/EC v jeho běžném anebo rozšířeném postavení.

Je vhodné jednoznačně definovat roli a úkoly každé entity a současně vzít v úvahu mezi jiným i dostupné zdroje. Způsoby spolupráce mezi těmito entitami musí být rovněž stanoveny. Může se například uvažovat o vytvoření ad hoc pracovní skupiny složené ze zástupců příslušné evropské normalizační organizace, z konzultanta a zástupců Komise.

Doporučení J

- 1. Role a úkoly každé příslušné entity by měly být jednoznačně definovány stejně jako spolupráce mezi těmito entitami.*
- 2. První kontrolu by měli provádět pracovníci odpovědní za plnění mandátu. Předností by mohl být útvar řízení jakosti v rámci evropských normalizačních organizací.*
- 3. Konzultant v otázce nového přístupu hraje klíčovou roli při kontrole vypracovaných dokumentů.*
- 4. Odvětvový výbor nebo skupina expertů podle příslušné směrnice by měly hrát reálnou roli při průběžné kontrole plnění mandátu, a to dokonce i v případě, že daná směrnice to nepředepisuje.*

1.4 Informace a způsoby komunikace

Každá kontrola a průběžná kontrola vyžadují prověření, při kterém se porovnávají specifikace (mandát) s výsledným produktem (program anebo normy). Měl by se vytvořit program komunikace s ohledem na připomínky vyplývající z těchto kontrol. Kromě toho přímo zainteresované strany musí mít snadný přístup k těmto informacím.

Měly by se prověřovat a brát v úvahu mimo jiné tyto prvky:

- informace (soupis podkladů, dokumenty, které jsou předmětem kontroly, připomínky k těmto dokumentům);
- dostupnost těchto informací a rovněž prostředky pro jejich dosažení (např. databáze přístupné přes internet);
- způsob projednání a řešení připomínek (jednání, elektronické diskusní skupiny pro výměny informací atd.).

Je zapotřebí prověřovat především to, zda je možné nebo užitečné stanovit postup pro sdělování základních připomínek v zájmu úředních orgánů, aby se zabránilo pozdějším formálním námitkám proti dané normě. Postup pro řešení těchto námitek není ovšem jednoduchý, protože musí existovat detailní prověřování daného případu stejně jako konzultace s různými stranami, formální konzultace s výborem zřízeným směrnicí 98/34 a rozhodnutí Komise. Systém včasného varování musí kromě toho umožňovat splnění požadavku Rady EU vyjádřeného v bodu 21 usnesení z 21. října 1999.

Doporučení K

- 1. Mělo by se uvažovat o jednoznačném postupu pro komunikování a řešení připomínek, které z daných kontrol vyplynou.*
- 2. Podle požadavku uvedeného v bodu 21 usnesení Rady EU by měla být zřízena možnost včasného varování. Tento systém by měl zabránit následným formálním námitkám proti harmonizovaným normám.*
- 3. Musí se uvažovat o otázce dostupnosti informací o mandátech, také o programech normalizačních prací a o návrzích norem pro různé zainteresované strany.*

2. Opatření pro zajištění efektivní průběžné kontroly

Jak bylo zmíněno v úvodu, je pro zajištění efektivní průběžné kontroly normalizačních prací zapotřebí jménem Komise formulovat a podle potřeby stanovit opatření.

Je třeba si uvědomit, že evropské normalizační organizace jsou v první řadě odpovědné za zajištění řádného plnění přijatých mandátů a také za shodu schválených norem s daným mandátem a s příslušnou směrnicí (viz také Doporučení J2).

V současné době existuje několik opatření platných pro potřeby Komise. Hlavními z nich jsou:

- vlastní mandáty; je důležité, aby každý mandát obsahoval prvky umožňující efektivní průběžnou kontrolu jeho plnění;
- smlouvy o ročních výsledcích činností, uzavírané mezi Komisí a evropskými normalizačními organizacemi; mimo jiné tyto smlouvy vyžadují zajišťování a dokonce neustálé zlepšování kvality norem a také vlastního normalizačního procesu;
- konzultanti v otázce nového přístupu;

- pravidelná jednání evropských normalizačních organizací a příslušných útvarů Komise;
- možnosti zřizování pracovních skupin, např. v oblasti stavebních výrobků, strojních zařízení a tlakových zařízení;
- jednání běžného nebo rozšířeného výboru zřízeného směrnicí 98/34;
- role přiřazené odvětvovým útvarům Komise.

V počáteční fázi je vhodné tyto metody udržovat, ale také je zlepšovat a posilovat. Podle potřeby by se mohla zavést dodatečná opatření. Mohlo by se předpokládat předložení opatření zahájených evropskými normalizačními organizacemi anebo konzultanty k posílení jejich vlastního postupu průběžné kontroly. Předložení těchto opatření by mohlo směřovat k odvětvovému výboru, ke skupině expertů pro příslušnou směrnici nebo k běžnému či rozšířenému výboru zřízenému směrnicí 98/34.

Existující prostředky jsou popsány dále v textu a podle potřeby jsou uvedeny i nějaké návrhy na zlepšování anebo posílení.

2.1 Mandáty

Každý mandát nemusí samostatně popisovat, které požadavky a která kritéria norem musí být splněna, musí však obsahovat prvky umožňující a usnadňující monitorování jeho plnění. Z tohoto hlediska je vhodné vzít na vědomí doporučení zahrnout do každé harmonizované normy vyznačení vztahu mezi ustanoveními této normy a základními požadavky pokrytými danou normou. Tím bude možné zjistit možné nedostatky v normalizační práci ve srovnání s mandátem a příslušnou směrnicí nového přístupu. V části 1, kapitole II, článku 2 jsou předepsány různé požadavky vztahující se k obsahu mandátů.

2.2 Smlouvy o ročních výsledcích činnosti

Cílem těchto smluv „podle účelu“, které uzavřela Komise s každou ze tří evropských normalizačních organizací, je mimo jiné zajišťovat a zlepšovat kvalitu evropské normalizace a garantovat její efektivnost. V těchto smlouvách se požaduje, aby evropské normalizační organizace předávaly podrobné zprávy o těchto činnostech každých šest měsíců. Zprávy jsou prověřovány různými útvary Komise. Na základě těchto zpráv lze smlouvy na další rok upravit tak, aby byly cílenější. Jedno z témat jmenovitě začleněných do nové smlouvy výslovně předepisuje „opatření pro kontrolu a zlepšování kvality návrhů norem týkajících se podmínek žádostí na tyto normy (např. mandáty)“.

2.3 Role a úkoly konzultantů v otázce nového přístupu

Konzultanti hrají velmi důležitou roli v různých etapách plnění mandátů, počínaje vysvětlováním základních požadavků až po kontrolu norem, které budou předloženy Komisi za účelem zveřejnění jejich odkazů v Úředním věstníku.

Role a úkoly konzultantů byly předmětem podrobného prověřování prováděného útvary Komise. Tyto role a úkoly, které platí od května 2002, byly přesně stanoveny v nové smlouvě s konzultanty. V příloze 1 je uveden výňatek z takové smlouvy. Tento popis rolí a úkolů konzultantů je zcela ve shodě s kontrolními úkoly zmíněnými v bodu 1.1.

Zde by měla být zmínka o zprávách vypracovávaných konzultanty a předávaných mimo jiné evropskými normalizačními organizacemi útvarům Komise. Tyto zprávy umožňují všem zainteresovaným stranám (technickým a řídicím entitám organizace CEN, odvětvovým útvarům Komise) odhalit možné problémy a podle potřeby zahájit opatření k nápravě. Je nezbytné, aby odvětvové útvary Komise využívaly tyto zprávy s cílem systematické průběžné kontroly mandátových normalizačních činností.

2.4 Pravidelná jednání evropských normalizačních organizací a příslušných útvarů Komise

Útvary Komise spolu se sekretariáty evropských normalizačních organizací již mnoho let pořádají zasedání týkající se monitorování mandátů. Tato jednání se zabývají finančními hledisky a také obecnými hledisky průběžných kontrol, avšak pouze pro financované mandátové práce.

Mohlo by se uvažovat o rozšíření obsahu těchto jednání, aby se zahrnuly všechny mandáty, tj. ty, které nejsou předmětem financování.

2.5 Ad hoc pracovní skupiny

V případě zásadních problémů při plnění mandátů v dané oblasti by se mohlo uvažovat o zřízení ad hoc pracovní skupiny (účelové pracovní skupiny), jak je tomu u mandátů týkajících se stavebních výrobků, strojních zařízení a tlakových zařízení.

Je vhodné na tomto místě popsat některé prvky této „účelové pracovní skupiny pro stavební výrobky“, která byla zřízena v roce 1999:

- složení členů: zástupci Komise, CEN/CMC, konzultanti, nějací členové CEN/BT a jedinci z členských zemí CEN pověřeni řízením daných projektů;
- četnost jednání: každé tři měsíce;
- úkoly: podrobné průběžné kontroly programů normalizačních prací, které byly určeny jako prioritní, identifikace vzniklých problémů a společné rozhodnutí o řešeních nebo opatřeních, která je třeba přijmout; tato průběžná kontrola se zabývá jak kvalitou norem, tak termínů dokončení.

Je třeba vzít na vědomí, že zřízení takové účelové pracovní skupiny musí být odůvodnitelné, protože účast na jednáních takové pracovní skupiny vyžaduje mobilizaci lidských zdrojů v již tak obtížném kontextu.

2.6 Běžný výbor zřízený směrnicí 98/34

Běžný výbor zřízený směrnicí 98/34 se dosud systematicky nezabýval průběžnou kontrolou mandátů.

Nicméně je možné se na tento výbor, který je zmíněn v několika směrnicích nového přístupu, obrátit „v případě, že se členský stát nebo Komise domnívají, že harmonizované normy v plné míře neodpovídají základním požadavkům“. V takovém případě dokument o administrativním postupu v případě formální námitky proti harmonizované normě jednoznačně specifikuje roli výboru zřízeného směrnicí 98/34 stejně jako roli odvětvového výboru podle dotčené směrnice.

Jak je zmíněno v tomto dokumentu, není nutné čekat až do zveřejnění odkazů na harmonizované normy v Úředním věstníku. Je možné a dokonce vhodné, aby členský stát nebo Komise informovaly výbor zřízený směrnicí 98/34 o pravděpodobných zásadních námitkách k dané normě. Takový zásah by mohl být vhodný dokonce již v etapě návrhu normy, zejména je-li ohroženo patřičné zohlednění zákonných hledisek. Výbor zřízený směrnicí 98/34 však nelze využívat jako odvolací orgán.

Ve výše zmíněném formálním i neformálním procesu by se měla prověřit účelnost účasti konzultantů.

2.7 Rozšířený výbor zřízený směrnicí 98/34

Na každém jednání rozšířeného výboru zřízeného směrnicí 98/34, které se koná jednou za šest měsíců, předkládají zástupci evropských normalizačních organizací nástin mandátových normalizačních prací vycházejících ze zpráv.

Současný systém by měl být zlepšen alespoň v těchto několika aspektech:

- kvalita zpráv evropských normalizačních organizací a jejich předkládání;
- předložení těchto dokumentů členům a ostatním účastníkům výboru nejméně tři týdny předem; tím se umožní shromáždění jejich připomínek;
- dostupnost těchto zpráv (na internetové stránce) všemi zainteresovanými stranami, s aktualizací častější než v šestiměsíčním intervalu.

Mohlo by se rovněž uvažovat o vylepšení těchto prezentací s tím, že se provede omezení pouze na dvě nebo tři oblasti. V takových případech může být prospěšné vše projednat ve výboru s následným hodnocením provedeným dotčeným konzultantem. Po těchto prezentacích by mohla následovat zpráva dotčeného konzultanta.

2.8 Odvětvové útvary Komise

Útvar Komise, kde vznikl mandát, dohlíží na jeho plnění v těsné spolupráci s odpovědnými pracovníky evropského normalizačního orgánu a s konzultantem (konzultanty). Je vhodné, aby zástupce tohoto útvaru dohlížel na jednáních příslušné technické komise na tu část, která pojednává o hlediscích směrnice anebo mandátu. Tato průběžná kontrola umožňuje zaznamenat možné problémy v raném stadiu.

Musí se navázat těsná spolupráce s příslušným konzultantem. Mimo jiné se tím umožní pravidelné předkládání informací příslušnému odvětvovému útvaru o tvorbě norem ve vztahu k mandátu a směrnici. Existují-li nějaké pochybnosti o interpretaci ustanovení mandátu nebo příslušné směrnice, má konzultant možnost konzultací s odvětvovým útvarem. Tento útvar může podle potřeby konzultovat s výborem anebo se skupinou expertů pro danou směrnici.

Je třeba vzít v úvahu, že zástupce odvětvového útvaru Komise se již aktivně účastní pravidelných jednání zmíněných v bodu 2.4 i jednání rozšířeného výboru zřízeného směrnicí 98/34.

Je třeba zdůraznit, že odvětvové útvary musí kontrolovat, zda podmínky mandátu jsou respektovány. Kontrolní systém musí být založen na nepřetržitém procesu po celou dobu tvorby norem. Je na evropských normalizačních organizacích, aby zajistily, podle vhodnosti i s pomocí konzultantů, že harmonizované normy bezchybně pokryjí zákonné požadavky. Proto není zpravidla nutné, aby útvary Komise kontrolovaly technický obsah harmonizovaných norem (srov. postup v případě formální námitky proti harmonizované normě).

2.9 Dostupnost textů mandátů

S cílem zajistit lepší transparentnost mandátů řešených evropskými normalizačními organizacemi předpokládá Komise, že zveřejní na internetu konečné texty mandátů předaných evropským normalizačním organizacím. Dostupnost těchto informací kromě toho usnadní průběžnou kontrolu prací všemi zainteresovanými stranami. Tyto informace by mohly být doplněny zveřejněním zpráv evropských normalizačních organizací předávaných rozšířenému výboru zřízenému podle směrnice 98/34. Tyto zprávy do značné míry naznačují stav mandátových prací.

Kapitola II

Poslání: „Zajistit, aby normalizační práce postupovaly pravidelně“

Tato kapitola se zabývá administrativními a organizačními kontrolami stavu prací. Stejně jako v předchozí kapitole je třeba činit rozdíl mezi zajištěním prostředků, úkolem, který je především záležitostí Komise, a skutečným úkolem administrativního monitorování prací, za něž jsou zejména odpovědny evropské normalizační organizace. Posledně zmíněný úkol se musí provádět jako průběžná kontrola projektu, který musí být uskutečněn v určité časové lhůtě a podle předem stanoveného harmonogramu. Metody managementu projektu a monitorování by měly být aplikovány evropskými normalizačními organizacemi.

1. Základní prvky administrativního monitorování prací

Jak uvedla Rada EU ve svém usnesení z 28. října 1999, tato záležitost vyžaduje provádění úkolu v těsné spolupráci s evropskými normalizačními organizacemi. Ve skutečnosti plánování normalizačních prací a jejich průběžnou kontrolu provádějí evropské normalizační organizace, které si musí stanovit prostředky nezbytné pro dosažení těchto cílů a musí vypracovávat pravidelné zprávy. Evropské normalizační organizace již podnikly určité iniciativní kroky pro zlepšení těchto průběžných kontrol.

Ve zprávě Komise pro Radu EU a Evropský parlament³¹ se popisuje úsilí evropských normalizačních organizací ve zvyšování jejich efektivnosti. Rada ve svých obecných závěrech z 1. března 2002 vítá iniciativy evropských normalizačních organizací, zejména ty, které se týkají zkracování doby tvorby norem.

Aniž by se nějak zasahovalo do pracovních postupů evropských normalizačních organizací, měly by se aplikovat dále uvedené zásady:

- plnění mandátu by se mělo považovat za realizaci projektu; pro řízení a monitorování projektů by se měly používat vhodné nástroje (např. podrobné plánování zdrojů, monitorování a hodnocení);
- program příslušné evropské normalizační organizace představuje základní prvek průběžné kontroly; v tomto programu by měly být určeny všechny obory, které jsou předmětem normalizace, včetně termínů dokončení;
- tvorba každé jednotlivé normy by se měla považovat za realizaci projektu, takže by se měl u každé normy doporučit samostatný pracovní plán;
- doporučuje se systematické používání informačních technologií pro snadnější plánování prací a jejich kontrolu; tyto zdroje by měly rovněž vést k transparentnějšímu procesu tvorby norem dostupnému všem zainteresovaným stranám;
- je vhodný určitý stupeň harmonizace mezi třemi evropskými normalizačními organizacemi, pokud jde o terminologii používanou pro průběžnou kontrolu mandátů a také pro předkládání programů a stav postupu prací (například datum dokončení normy); tím by se mohly získat i úplné statistiky;
- přesto by se měla věnovat pozornost nezasahování do konkrétních pracovních postupů každé z evropských normalizačních organizací s ohledem na samostatnost každé z nich a na skutečnost, že jsou odpovědné za organizování své vlastní činnosti;
- technické a administrativní průběžné kontroly určitých etap musí probíhat spolu s finanční kontrolou dokladů přiřazených podle potřeby k příslušnému mandátu a naopak.

Doporučení L

- 1. Plnění mandátu a tvorba norem se musí považovat za skutečný projekt. Z tohoto důvodu se musí aplikovat metody managementu projektu, např. plánování prací, aktivní kontrola, zavedení opatření k nápravě v případě problémů a hodnocení projektu.*
- 2. Nezávislost evropských normalizačních organizací však musí být respektována. Měli bychom si být vědomi toho, že jsou zcela odpovědnými za plnění přijatých mandátů a za tvorbu potřebných norem.*

2. Opatření pro zajištění administrativního monitorování prací

V zásadě je vhodné používat stejná opatření, která již byla stanovena pro průběžné kontroly, když se jedná o jejich obsah a o normalizační činnosti (viz bod 2 v předcházející kapitole). Mezi tato opatření patří:

- požadavky uvedené v mandátu (vyžádání programu, uvedení termínů dokončení, pravidelné předkládání zpráv);
- roční smlouvy týkající se infrastruktury, v nichž se hledisko konečných termínů chápe jako faktor jakosti;

³¹ COM (2001) 527, konečná verze z 26. 9. 2001.

- pravidelná jednání mezi evropskými normalizačními organizacemi a útvary Komise;
- využívání podle potřeby ad hoc pracovních skupin;
- výbor zřízený směrnicí 98/34 v jeho běžném a rozšířeném složení;
- role odvětvových útvarů v rámci Komise.

Používání nástrojů pro kontrolu projektů by mělo umožnit názorné předkládání výsledků normalizačních prací všem zainteresovaným stranám.

Komise spolu s evropskými normalizačními organizacemi může podle potřeby prověřovat do větších podrobností ta opatření, která by mohla být posílena nebo stanovena tak, aby se zvýšila efektivnost této administrativní kontroly.

Příloha 1 – Role konzultantů v otázce nového přístupu

**(Výňatek ze „smlouvy s konzultanty“ evropských normalizačních organizací
platné od 1. května 2004)***

Článek 5 – Předmět plnění (výňatek)

5.1 Výsledkem úkolů prováděných partnerem** při plnění této konkrétní dohody musí být sdělení o dále uvedených předmětech plnění, předané Komisi:

1. Rozbor a hodnocení při posuzování kvality harmonizovaných norem v *každém normalizačním odvětví* s ohledem na základní požadavky evropských právních předpisů a mandátů. Každá zpráva musí obsahovat především souhrn problémů, navrhovaná řešení pro každé odvětví a také hlavní připomínky předložené různými zainteresovanými stranami v průběhu tvorby harmonizovaných norem. Tyto zprávy musí sepsat partner a musí být vypracovány ve stejném formátu.
2. *Celkové posouzení* prací prováděných ve všech odvětvích, získané výsledky a doporučení partnerů. Toto celkové posouzení, které musí sepsat partner, musí být dostatečně podrobné, aby Komise mohla hodnotit výsledky partnera podle této dohody.

Celkové posouzení prací prováděných v průběhu třetího a posledního hodnoceného období musí rovněž obsahovat:

- hodnocení, jak byly práce prováděny partnerem a jeho členy k zajištění přiměřenosti evropských norem se základními požadavky evropských právních předpisů a mandátů v průběhu celé doby trvání dané činnosti.

* Pozn. vydavatele: V předchozím textu je uveden rok 2002.

** Pozn. vydavatele: Partnerem se v textu rozumí smluvní partner, zpracovatel, resp. konzultant evropské normalizační organizace.

Příloha 1b – Obecné podmínky a ustanovení, které se týkají posuzování kvality harmonizovaných norem (výňatek)

Úkoly přidělené partnerovi zahrnují především:

1. Vysvětlovat různým orgánům smluvní strany (tj. technickým komisím a jiným pracovním skupinám) různé prvky souvisejících směrnic a mandátů – obzvláště základní požadavky.
2. V průběhu zpracování norem poskytovat rady technickým komisím a jiným pracovním skupinám o jednotnosti harmonizovaných norem, které se musí vypracovávat podle příslušných směrnic a mandátů. Pro splnění tohoto úkolu jsou nutné kontakty s příslušnými útvary Komise.
3. Prověřovat, zda programy prací příslušných technických komisí pokrývají všechna hlediska uvedená v souvisejících směrniciích a mandátech (tj. základní požadavky, skupiny výrobků, rizika atd.).
4. Posuzovat různé normalizační dokumenty vypracované technickými komisemi a jinými pracovními skupinami podle souvisejících směrnic a mandátů.
5. Kontrolovat normy zpracované partnerem (popřípadě jinými evropskými normalizačními organizacemi) s cílem zjistit, zda splňují vysokou úroveň bezpečnosti v souladu se základními požadavky předepsanými příslušnými směrniciemi a mandáty. Tento dohled by měl být prováděn po celou dobu trvání návrhových prací, během veřejného připomínkového řízení (prEN), před formálním hlasováním a v případě konkrétního požadavku i v průběhu dokončování návrhu určeného ke zveřejnění.
6. V průběhu zpracování norem a návrhů norem musí partner především:
 - zjišťovat anomálie v připravovaných textech,
 - zjišťovat textové nedostatky s ohledem na základní požadavky, o nichž se pojednává v návrhu normy,
 - zjišťovat nedostatky, které by mohly být překlenuty připravovanými normami,
 - zjišťovat jakékoli vzájemné překrývání a nesrovnalosti mezi jednotlivými normami,
 - zjišťovat potřebu posuzování pomocí odborného posudku v jiném odvětví,
 - kontrolovat práce technických komisí a jiných pracovních skupin s ohledem na postup prací v jiných technických komisích a jiných pracovních skupinách z jiných evropských normalizačních organizací s cílem předejít zdvojenému úsilí a rozporům v harmonizovaných normách a předejít možným nedostatkům,
 - ujistit se, že u každé připravované harmonizované normy na podporu směrnic nového přístupu je uvedeno vyznačení vztahu mezi ustanoveními dané normy a příslušnými základními požadavky; podle potřeby přispět k vypracování této informace,
 - účastnit se jakýchkoli jednání podle požadavku příslušných útvarů Komise.
7. Vypracovávat zprávy o činnosti (vkládají se do dokumentů odesílaných Komisi) včetně:
 - souhrnných tabulek s údaji o posuzovaných normách, o výsledcích posuzování, jak je uvedeno výše, s čísly úkolů a jinými náležitými informacemi a
 - soupisu navrhovaných misí/jednání pro budoucí vykazované období.

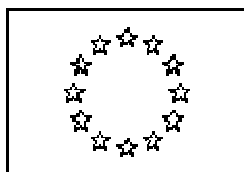
Úvod do problému

„Presumpce shody“ založené na použití a dodržení „mandátové“ technické normy v rámci nového přístupu k harmonizaci či obecné bezpečnosti výrobků je, jak již bylo zmíněno v některé předcházející poznámce, výdobytek sice geniální, ale musíme nyní podotknout, že také velmi citlivý. Nedal zákonodárce tak trochu „bianko šek“ normalizátorům na formulaci konkrétních bezpečnostních, zdravotních a jiných základních požadavků (i když bereme v úvahu opatření typu průběžného monitorování dodržení mandátu popsaného v předcházející části)? Nejsme my spotřebitelé dáni příliš všanc netransparentním, nezodpovědným harmonizačním systémům, které nezaručují naši náležitou ochranu či ochranu jiných obecných zájmů?

Doufáme, že tomu tak není. Určité nástroje spoluvytvářejí systém, jistě nejednoduchý, který má zabezpečit funkční prevenci a zejména zpětnou vazbu. Jednou z důležitých součástí systémů harmonizace podle nového přístupu či obecné bezpečnosti výrobků je totiž možnost technickou normu, vydanou na základě mandátu, zpochybnit. Tím samozřejmě zároveň vyjadřujeme zásadní námitku proti presumpci shody, tedy předpokladu, že výrobek splňuje základní požadavky právního předpisu, pokud je ve shodě s takovou „mandátovou“ normou.

Uplatnění formální námitky proti „mandátové“ normě je závažná věc, někdy s dalekosáhlými následky. Vyžaduje proto nejen doložení pádných argumentů, v čem vlastně spočívá nebezpečnost výrobků, které jsou vyrobeny a dodány na trh ve shodě s touto normou, ale i dodržení určitých administrativních postupů. O tom více v následující speciální kapitole souboru evropských dokumentů Vádemékum.

L. D.

EVROPSKÁ KOMISE

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO PODNIKÁNÍ

Jednotný trh: regulované prostředí, normalizace a nový přístup

Technická normalizace

Vádemékum evropské technické normalizace

Část II

Evropská technická normalizace na podporu evropské politiky

Kapitola 6

Postup pro předkládání formálních námitek proti normám

15. listopad 2003

Stav dokumentu: schválen výborem zřízeným směrnicí 98/34 v roce 2003

FORMÁLNÍ NÁMITKY PROTI TECHNICKÉ NORMĚ – ZÁSADY ADMINISTRATIVNÍHO POSTUPU

Autor: Generální ředitelství pro podnikání, Útvar technické normalizace
Další informace: entr-standardisation@ec.europa.eu

V Bruselu 3. dubna 2000

III/G/2/AMY D(99)

Výbor pro technické normy a technické předpisy
Dok. č. 49/99 Rev.2-EN

FORMÁLNÍ NÁMITKY PROTI TECHNICKÉ NORMĚ – ZÁSADY ADMINISTRATIVNÍHO POSTUPU

1. Úvodní poznámky

Směrnice nového přístupu obsahují ustanovení pro případy, kdy se zjistí, že harmonizovaná technická norma (namísto technická norma dále jen norma) má jeden nebo více nedostatků týkajících se základních požadavků příslušné směrnice. Nastanou-li takové případy, mohou členské státy a Komise předložit formální námitku proti takové normě.

Standardní text článku ve směrnici nového přístupu, někdy nazývaný ochranná doložka, obvykle zní takto:

„V případě, že se členský stát nebo Komise domnívají, že harmonizované normy zmíněné v článku ... zcela neodpovídají základním požadavkům zmíněným v článku ..., musí Komise nebo dotčený členský stát předložit tuto záležitost výboru zřízenému směrnicí 98/34/EC – dále jen výbor – a uvést své argumenty. Výbor neprodleně zaujme své stanovisko.

S ohledem na stanovisko výboru musí Komise oznámit členským státům, zda musí být dotčené normy staženy ze zveřejnění podle článku ..., či nikoli.“

Tento dokument byl navržen s ohledem na platné právní předpisy a s ohledem na zkušenosti získané při vyřizování takových formálních námitek k normám.

Zatímco samotné přijetí formální námitky nemá žádné právní důsledky pro existenci dotčené normy, má je však pro právní účinky související s používáním této normy. Tyto právní účinky sestávají z předpokladu shody se základními požadavky na výrobky vyrobené na základě této normy a ze zvolených postupů posuzování shody.

S ohledem na možné právní účinky nějaké formální námitky je nezbytné zajistit rovnocenné zacházení s takovými dokumenty. Je proto důležité definovat prvky řádné správní praxe v této oblasti.

Dále uvedený postup přebírá několik prvků, které již byly pevně určeny pro správní postup stanovený pro aplikaci ochranné doložky s ohledem na nějaký výrobek (viz pokyn pro směrnice nového přístupu, článek 8.3.2). Tento postup pojednává pouze o případech formálních námitek proti normám.³²

Nicméně se naskytuje otázka vztahu mezi postupem předkládání formální námitky a postupem pro ochrannou doložku proti nějakému výrobku na základě nedostatků v normě. V této souvislosti musí být proveden odkaz na texty směrnic nového přístupu. Komise musí předložit tuto záležitost výboru zřízenému směrnicí 98/34 a musí iniciovat postup pro předkládání formální námitky k normě v těchto dvou případech:

- když se Komise domnívá, že na základě nedostatku v normě je ochranná doložka proti výrobku odůvodnitelná,
- když Komise vezme na vědomí, že takové opatření není odůvodnitelné, ale dotčený členský stát trvá na svém stanovisku.

³² Je třeba vzít na vědomí, že směrnice o stavebních výrobcích obsahuje konkrétnější a omezující pravidla (srov. její článek 5.1):

- formální námitka může být vznesena nejen proti normě, ale také proti evropskému technickému schválení nebo dokonce proti mandátu;
- formální námitka musí být sdělena výboru zřízenému podle této směrnice;
- tento výbor neprodleně zaujme své stanovisko.

Na základě stanoviska tohoto výboru a po konzultacích s výborem zřízeným směrnicí 98/34, pokud se jedná o harmonizované normy, uvědomí Komise členské státy, zda musí být dotčené normy staženy ze zveřejnění.

Je zřejmé, že v těchto dvou případech se formální námitka považuje za námitku předloženou dotčeným členským státem. Tudiž zavedení ochranné doložky proti výrobku na základě nedostatku v normě nevyžaduje samostatné předložení formální námitky k dané normě, ale ani se to nevylučuje.

2. Rámcová souvislost

Je třeba zdůraznit, že součástí pojetí nového přístupu je, že technická normalizace (dále jen normalizace) zůstává dobrovolným procesem založeným na konsenzu dosaženém v rámci nezávislých orgánů. V podstatě orgány veřejné moci přijímají výsledky tohoto procesu za předpokladu, že jsou splněny určité podmínky, např. shoda s mandátem a respektování zásad obsažených v obecných pravidlech dohodnutých mezi Komisí a evropskými normalizačními orgány. Kromě toho byly zavedeny dodatečné postupy, např. kontrola nezávislými konzultanty v souvislosti s normalizací. Obdobně pro monitorování správného plnění mandátu se orgány veřejné moci mohou účastnit procesu tvorby norem prostřednictvím svých nástrojů a postupů.

Postup předkládání formální námitky není postupem dovolacím, který mají k dispozici členské státy nebo Komise, jestliže si Komise povšimne, že její vyjádření nebyla v procesu tvorby norem vzata v úvahu. Bez ohledu na pojetí nového přístupu však orgány veřejné moci mají odpovědnost týkající se ochrany zájmů, které mají být chráněny základními požadavky. Postup popsáný v tomto dokumentu se proto zabývá formální námitkou k harmonizované normě, a to z toho důvodu, že nedostatky ve vztahu k základním požadavkům směrnice jsou takové, že poškozují zájmy, které mají být chráněny základními požadavky. Je zjevné, že existence takového nedostatku není záležitostí jednoho členského státu, ale vychází ze stanoviska výboru složeného ze všech členských států. Důsledky takového stanoviska platí na úrovni Evropských společenství v souladu se stanovenými postupy. S ohledem na stanovisko předložené výborem zřízeným směrnicí 98/34 a také na základě všech dostupných informací rozhodne Komise o opatřeních, která bude třeba přijmout. Toto rozhodnutí bude sděleno členským státům a Komise bude informovat strany, kterých se týká příslušné zveřejnění.

Formální námitka nepatří do rámce normalizace a nepodléhá ustanovením nebo postupům stanoveným normalizačními orgány. Nelze ji uplatňovat s ohledem na dokument, který ještě nezískal status harmonizované normy.

3. Nejdříve možné datum pro předložení námitky

3.1 Před předložením formální námitky k normě je žádoucí zkontrolovat, zda byly splněny dále uvedené dvě podmínky:

- a) norma kvalifikovaná jako harmonizovaná norma byla **schválena** příslušným evropským normalizačním orgánem; ve skutečnosti text normy je definitivní pouze tehdy, je-li schválen;

(Dokonce i když některé členské státy nemohou být obeznámeny se zněním normy před jejím odesláním národním normalizačním orgánům se žádostí o začlenění dané normy do jejich vnitrostátního souboru norem, neexistuje nic, co by bránilo těm, kteří jsou si vědomi toho, že se jedná o schválenou, harmonizovanou normu, aby v tomto okamžiku zformulovali formální námitku.)

- b) evropský normalizační orgán předložil Komisi **požadavek na zveřejnění odkazů** na tuto harmonizovanou normu v Úředním věstníku Evropských společenství (OJEC) v řadě C; vždy je ovšem možné, aby příslušný evropský normalizační orgán byl toho názoru, že příslušná norma po jejím konečném posouzení neodpovídá podmínkám mandátu anebo nesplňuje základní požadavky příslušné směrnice; z tohoto důvodu nebude žádat o zveřejnění odkazů na tuto normu.

3.2 Vyvstala otázka, zda se na základě existujících směrnic musí odkazy na normu zveřejňovat v Úředním věstníku dříve, než lze předložit formální námitku. Se souhlasem členských států se nastolila zvyklost, na základě níž lze z úsporných důvodů a z nedostatku jiných procedurálních

ustanovení skutečně předkládat formální námitku dříve, než je norma zveřejněna. Nicméně tyto dvě podmínky uvedené v 3.1 musí být splněny, tj. norma musí být schválena a o zveřejnění odkazu na ni jako na harmonizovanou normu se musí požádat. Samozřejmě že musí být respektovány stejné procedurální záruky, jaké platí v případě, že odkazy na normy již byly v Úředním věstníku zveřejněny. Je třeba vzít v úvahu, že možnost předložení formální námitky před zveřejněním se nemusí chápat jako nový právní rámec, ale jako důsledek interpretace existujících zákonných pravidel.

4. Jak mohou členské státy předkládat formální námitku?

Protože se jedná o formální postup, který může znamenat právní důsledky pro hospodářské subjekty, je nezbytné, aby členské státy předkládaly formální námitky podle formálního postupu. Aby se zajistila maximální transparentnost těchto postupů, doporučuje se, aby tato formální námitka byla předkládána ústřednímu sekretariátu Komise prostřednictvím jejího stálého zástupce v Evropské unii.

Členský stát může současně poslat kopii také útvaru Komise, který je odpovědný za správu příslušné směrnice (viz „kontaktní místa“ v návodu pro nový přístup).

Členský stát může zasílat jakékoli dokumenty týkající se formální námitky k normě v jednom z úředních jazyků. Útvar Komise zajistí, aby tyto dokumenty byly k dispozici alespoň v jednom z pracovních jazyků používaných výborem zřízeným směrnicí 98/34.

Nic však nebrání členskému státu, aby předložil formální námitku výboru zřízenému směrnicí 98/34 v souladu s interními pravidly tohoto výboru.

Zrušení formální námitky musí být oznámeno, a to stejnou cestou jako při předkládání námitky.

5. Informace, které musí být sděleny při předkládání formální námitky

Aby útvary Komise a ostatní členské státy byly schopny řádně prověřit formální námitku k normě, musí dokumentace k takové námitce obsahovat alespoň následující:

- odkaz na příslušnou směrnici a explicitní odkaz na ochrannou doložku této směrnice;
- odkaz na danou normu (číslo, rok a název);
- přesné podrobnosti o té části normy, proti které jsou námitky, a o souvisejících základních požadavcích;
- podle potřeby označení typu (typů) dotčených výrobků;
- podrobné argumenty zdůvodňující, proč se ve vztahu k ustanovením směrnice vznášejí proti normě námitka.

Mohou být užitečné i další informace, např. statistické údaje o nehodách a navrhovaná opatření.

Členský stát může podle potřeby navrhnout i časový limit, do kterého by mělo být odesláno stanovisko výboru zřízenému směrnicí 98/34, se zřetelem k příslušným konzultačním postupům tohoto výboru a k příslušnému odvětvovému výboru/skupině expertů.

V případě formální námitky vznesené od útvarů Komise musí být sestavena podobná dokumentace.

6. Postup pro nakládání s dokumentací k námitce

Ve směrnici se požaduje, aby výbor zřízený směrnicí 98/34 a *tím spíše* Komise přijaly bezodkladné opatření. Tato bezodkladnost je odůvodnitelná, buď protože shoda s normou může vyvolat situace vedoucí k rizikům souvisejícím s nerespektováním základních požadavků, nebo se vznikem právní nejistoty, která by ovlivnila hospodářské subjekty, oznámené subjekty (notifikované orgány) a orgány odpovědné za dohled nad trhem.

6.1 Výbor zřízený směrnicí 98/34

Jak je stanoveno ve směrnici nového přístupu, je na výboru zřízeném směrnicí 98/34/EC, aby předložil stanovisko ke každé formální námitce k normě. Útvary Komise spolupracující v záležitostech normalizačních problémů se sekretariátem výboru odešlou dokumentaci a potřebné informace tomuto výboru³³.

Jakmile příslušný odvětvový útvar Komise obdrží formální námitku, odešle dokumentaci k posouzení výboru/skupině expertů podle příslušné směrnice. Proto dříve než se bude požadovat stanovisko výboru zřízeného směrnicí 98/34, bude se formální námitkou nejprve zabývat odvětvový výbor nebo skupina expertů. Tím se ušetří čas, protože se předem zamezí například takovým situacím, kdy tento výbor při prvním jednání k danému tématu prostě odešle dokumentaci zpět příslušné odvětvové skupině.

Útvar odpovědný za sekretariát zmíněného výboru v otázkách normalizace předloží návrh opatření výboru zřízenému směrnicí 98/34 k přijetí stanoviska. Tento návrh vypracuje odpovědný odvětvový útvar Komise na základě všech dostupných informací, např. posouzení výborem/skupinou expertů pro příslušnou směrnici a stanoviska jiných zainteresovaných útvarů Komise. Jak je uvedeno ve směrnici, výbor zřízený směrnicí 98/34 neprodleně zaujme stanovisko.

6.2 Odvětvový výbor/skupina expertů

Odvětvový útvar odpovědný za dotčenou směrnici prověří dokumentaci odeslanou členským státem, aby ověřil zdůvodnění formální námitky. Přímě se spojí s příslušnými ministerstvy a bude konzultovat se všemi zainteresovanými stranami. Tento útvar požádá příslušný evropský normalizační orgán, aby sdělil jakékoli stanovisko, které by tento konzultant mohl vyjádřit, a jaká následná opatření byla přijata.

Tento odvětvový útvar bude odpovědný za konzultování s výborem/skupinou expertů příslušné směrnice. Od této posledně zmíněné odvětvové skupiny bude muset být získáno jednoznačné posouzení³⁴ formální námitky, která byla předložena. Toto posouzení bude co nejdříve sděleno výboru zřízenému směrnicí 98/34.

7. Rozhodnutí a zveřejnění

7.1 Po dokončení konzultačních postupů bude každá předložená formální námitka k normě předmětem rozhodnutí (přijetí nebo zamítnutí) ze strany Komise. Žádné rozhodnutí nebude učiněno v případě, že se formální námitka mezitím stane irelevantní. Například jestliže byla norma již revidována a považuje se nyní za vyhovující.

7.2 Rozhodnutí Komise bude odesláno členským státům.

7.3 Jakékoli rozhodnutí Komise týkající se přijetí formální námitky k normě bude zveřejněno v Úředním věstníku. Je to jediný způsob, jak všechny zainteresované strany budou schopny uvědomit si právní situaci, která bude v závislosti na daném případě následovat, a to nezveřejněním nebo restriktivním zveřejněním odkazů na dotčenou normu v OJEC (Úředním věstníku Evropských společenství). I když by bylo přijato rozhodnutí stáhnout zveřejnění, které již bylo učiněno, nebo rozhodnutí nezveřejnit odkazy na danou normu, bude zveřejnění tohoto rozhodnutí v Úředním věstníku jediným způsobem informujícím všechny zainteresované strany.

Rozhodnutí Komise, kterými se zamítají formální námitky k normám, se v Úředním věstníku nezveřejňují.

³³ Viz také poznámku pod čarou 1.

³⁴ Viz také poznámku pod čarou 1.

7.4 Musí se uvést, že se formální námitka a související rozhodnutí Komise netýkají vždy celé normy, ale pouze některé její části nebo ustanovení.

7.4.1 Příklad, kdy odkazy na normu nebyly ještě v OJEC zveřejněny

Aby se nebránilo okamžitému používání určitých částí normy, provádí Komise takzvané částečné zveřejnění. To se skládá z rozhodnutí Komise, v němž se uvede určitá část normy, která neposkytuje předpoklad shody, a uvede se zdůvodnění, proč tomu tak není.

7.4.2 Příklad, kdy odkazy na normu již byly v OJEC zveřejněny

Aby výrobci mohli nadále udělovat předpoklad shody u nesporných částí normy, provádí Komise „částečné stažení“. To se skládá z rozhodnutí Komise, v němž se uvede ta část normy, která již nadále neposkytuje předpoklad shody, a uvede se zdůvodnění, proč tomu tak není. Částečné stažení odkazů ze zveřejnění je ve skutečnosti částečným zveřejněním, které zcela nahrazuje předchozí zveřejnění.

7.5 Tabulka v příloze uvádí různé možnosti, pokud se jedná jak o zveřejnění odkazů na normy v OJEC, tak o zveřejnění příslušného rozhodnutí.

8. Žádost o přezkoumání normy

Kdykoli se Komise ztotožní s formální námitkou k normě, zašle příslušnému evropskému normalizačnímu orgánu přesný mandát k provedení přezkoumání příslušné normy. Tento mandát bude tématem stanoviska předloženého výborem zřízeným směrnicí 98/34 pokud možno současně s jeho stanoviskem k dotčené formální námitce. Mandát může mít formu jednoduchého dopisu nebo to může být přesná a podrobná žádost, a to v souladu s povahou případu a již zahájených normalizačních prací k nápravě vzniklého problému. Komise schválí nezbytná opatření k zajištění důkladné kontroly tohoto mandátu. Výbor zřízený směrnicí 98/34 bude pravidelně informován o postupu příslušných normalizačních prací.

Mandát tohoto druhu by kromě toho mohl být také udělen, jestliže je formální námitka zamítnuta, avšak Komise a výbor zřízený směrnicí 98/34 jsou toho názoru, že je přesto nutné (částečně) tuto normu přezkoumat.

9. Pozastavení formální námitky

V minulosti některé členské státy navrhly pozastavit v určitých případech postup formální námitky, která již byla předložena, protože revize normalizačních prací ukázala slušný pokrok.

Pozastavení formální námitky vytváří situaci právní nejistoty. Formální námitka se týká vážné situace v případě buď bezpečnosti, nebo zdraví, v některých případech obou, a proto vyžaduje naléhavé opatření. Konečný termín pro takové opatření a zpracování dokumentace nejsou již záležitostmi orgánů veřejné moci, ale závisejí na postupu normalizačních prací a na jejich výsledcích, které nelze předem garantovat. Ačkoli je třeba připustit, že úzká spolupráce mezi orgány veřejné moci a evropskými normalizačními orgány je užitečná a dokonce nezbytná, je třeba takové situaci právní nejistoty zabránit.

Existují tudíž pouze dva možné scénáře:

- členský stát trvá na své formální námitce a útvary Komise jsou v důsledku toho povinny dodržet postupy popsané v tomto dokumentu, aby oddálily situaci právní nejistoty;
- členský stát stáhne svoji formální námitku s ohledem na přesný mandát předaný příslušnému evropskému normalizačnímu orgánu k vyřešení problému, který nastal jeho formální námitkou.

10. Předběžné sdělení orgánů veřejné moci, které se týká problému s normou

Postup předkládání formální námitky neoslabuje práva členských států informovat Komisi nebo přímo výbor zřízený směrnicí 98/34 o problému souvisejícím s použitím základních požadavků v normě dokonce i dříve, než je norma schválena. V některých případech by mohl být problém dostatečně vážný, než aby formální námitka byla předložena v pozdější etapě. Takové včasné sdělení by tudíž mohlo zabránit předložení námitky v pozdější etapě. Taková sdělení nemají žádné právní důsledky.

V této souvislosti může být vhodné, aby členský stát vyjádřil svůj záměr předložit formální námitku. Umožnilo by to Komisi uplatnit určitou ostražitost, když obdrží žádost od evropského normalizačního orgánu na zveřejnění odkazů na normu v OJEC. Komise to může zohlednit v interním postupu pro předkládání žádosti na zveřejnění tohoto druhu, aniž je příslušný členský stát jakýmkoli způsobem zproštěn své vlastní politické odpovědnosti, pokud se jedná o dohled. Nicméně sdělení záměru se nebude považovat za formální námitku.

Aby bylo užitečné vzít takové sdělení v úvahu, musí se týkat schválené normy, musí obsahovat stejné informace, jaké se požadují v případě formální námitky (srov. bod 5), a musí existovat jasné uvedení konečného termínu, kdy bude formální námitka předložena.

Požaduje se, aby členské státy ve své korespondenci s Komisí jednoznačně rozlišovaly mezi předložením formální námitky a jinými typy sdělení, např. záměrem předložit takovou námitku.

11. Průběžná kontrola normalizačního procesu

Postup pro předložení formální námitky a oznámení záměru předložit takovou námitku nebrání výboru zřízenému směrnicí 98/34 prověřovat v rámci své činnosti postup normalizačních prací včetně shody návrhu norem s požadavky směrnic a mandátů, ani informovat normalizační orgány o svých závěrech. Tento způsob dialogu může být užitečný, protože potenciální problémy mohou být řešeny ještě před schválením normy. Možnost takového přezkoumání, které může proběhnout kdykoli v průběhu procesu tvorby normy, nemá žádný oficiální charakter. Sdělení jakéhokoli názoru nemá právní důsledky.

12. Informování výboru zřízeného směrnicí 98/34

Výbor zřízený směrnicí 98/34 bude pravidelně a systematicky informován o způsobu, jakým se výše popsany postup vyvíjí, a o jeho výsledcích pro každou formální námitku. Rovněž bude informován o každém sdělení vyjadřujícím záměr předložit formální námitku. Útvary Komise zkoumají možnost uvést učiněná rozhodnutí na webové stránce Komise. V takovém případě bude tato informace dostupná všem zainteresovaným stranám.

Příloha: Tabulka

Příloha: Tabulka uvádějící různé případy „rozhodnutí a zveřejnění“

Případ				Rozhodnutí Komise		Příklad konkrétního případu
Poř. č.	Závěr po konzultacích		Byly již odkazy na normu zveřejněny?	Předmět rozhodnutí	Zveřejnění rozhodnutí v OJEC	
	Formální námitka	Není norma dostatečná?				
1	Námitka k normě je přijata	Zcela	ano	Úplné stažení odkazů na normu ze zveřejnění	ano	
2			ne	Odkazy na normu nebudou zveřejněny		
3		Částečně	ano	Částečné stažení odkazů na normu ze zveřejnění		
4			ne	Částečné zveřejnění odkazů na normu		EN 692 v Úřed. věst. ES C 38, 5. 2. 1998
5	Námitka k normě je zamítnuta	—	ano	Zveřejnění odkazů na normu není staženo	ne	
6		—	ne	Zveřejnění odkazů na normu		EN 26 v Úřed. věst. ES C 187, 3. 7. 1999

Poznámka:

1. Částečné zveřejnění znamená zveřejnění odkazů na normu s označením těch částí, které neposkytují předpoklad shody.
2. Částečné stažení v případě jednoho opatření sestává z úplného stažení předchozího zveřejnění a z nového částečného zveřejnění.

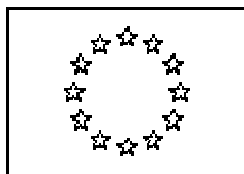
Úvod do problému

Asi bychom byli osočeni z neúplnosti, kdybychom se ve svém výběru textů ze souboru evropských oficiálních, byť právně nezávazných dokumentů Vádeméka vyhnuli ekonomické stránce realizace normalizačních mandátů, přípravy vlastních evropských norem. Mohlo by totiž být snadné hovořit o důležitosti technické normalizace a o evropských cestách k jejímu zlepšení, ale je to vůbec nástroj reálně finančně dostupný? Jakými formami je rozpočet evropských normalizačních orgánů zajišťován?

Nečiníme si ovšem ambice, že zde zodpovíme všechny dotazy zvědavého čtenáře. Tato problematika je samozřejmě předmětem trvalých diskusí v samotné Evropské komisi i v členských státech.

Tento aspekt ostatně již byl, a velmi konkrétně, zmiňován v první kapitole našeho výběru z Vádeméka, ale také v uvozujícím příspěvku celé této publikace (Úloha technické normalizace v rámci evropských politik a právních předpisů). Zde tedy nabízíme další podklad ve formě speciální kapitoly zaměřené na financování evropské technické normalizace.

L. D.

EVROPSKÁ KOMISE

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO PODNIKÁNÍ

Jednotný trh: regulované prostředí, normalizace a nový přístup

Technická normalizace

Vádemékum evropské technické normalizace

Část III

Spolupráce EU/EFTA v oblasti financování evropské technické normalizace

Kapitola 6

Popisný dokument o metodách financování
a odkazování na předpokládanou rámcovou partnerskou dohodu

15. listopad 2003

Stav dokumentu: předloženo členským státům (SOGS-Group) dne 18. listopadu 2003

INFORMACE O POSTUPECH PRO FINANCOVÁNÍ EVROPSKÉ TECHICKÉ NORMALIZACE

Autor: Generální ředitelství pro podnikání, Útvar technické normalizace

Další informace: entr-standardisation@ec.europa.eu

INFORMACE O POSTUPECH PRO FINANCOVÁNÍ EVROPSKÉ TECHNICKÉ NORMALIZACE

Úvod

Hlavním záměrem opatření generálního ředitelství pro podnikání, týkajícího se finanční podpory evropské normalizace, je vypracovávat evropské normy na podporu politiky Evropských společenství, která se zabývá zejména uplatňováním směrnic technické harmonizace (dále jen harmonizace) a zlepšováním konkurenceschopnosti evropského průmyslu.

Aby se dosáhlo tohoto klíčového cíle, poskytuje Komise finanční podporu ústředním sekretariátům evropských normalizačních orgánů za účelem zlepšování kvality harmonizovaných norem a propagování evropské normalizace na mezinárodní úrovni.

Tato podpora je poskytována především prostřednictvím **víceletých rámcových smluv**, v nichž jsou stanoveny podmínky financování a konkrétní dohody přizpůsobené různým subvencovaným činnostem.

I. Pět pilířů financování normalizačních činností

Finanční podpora evropské normalizace je organizována na základě pěti pilířů (viz přílohu o finančním rozpisu na rok 2001/2002/2003). Komise a evropské normalizační orgány uzavíraly pro každý pilíř podle potřeby konkrétní dohody, a to na základě programu vypracovaného na počátku roku a po dohodě s příslušnými útvary Komise (v současné době existuje 89 normalizačních kontaktních míst rozdělených mezi 49 jednotek a 12 generálních ředitelství). Plán (investiční záměr) se v září reviduje, aby se přerozdělily nevyužité rozpočtové fondy s ohledem na nové priority.

- a) Roční výkonnostní smlouvy uzavřené mezi Komisí a CEN-CENELEC-ETSI. Jsou navrženy proto, aby pomohly zvýšit efektivnost, kvalitu a zviditelnění evropského normalizačního systému. Každý rok zasílají tyto tři orgány Komisi zdůvodněné žádosti o subvence v souladu s jejich programem prací a na podporu politiky Evropských společenství. Na základě těchto tří žádostí je vypracován soupis vybraných projektů spolu s výkonnostními ukazateli, které umožňují měřit úroveň a kvalitu realizace v průběžné a závěrečné zprávě.

Tato opatření jsou *mimo jiné* navržena tak, aby si zainteresované strany byly více vědomy normalizačních prací a více se těchto prací účastnily, aby se optimalizovalo využívání evropských norem v souladu s požadavky trhu, aby se efektivněji řídily postupy stanovené ve směrnici 98/34/EC a překlady harmonizovaných norem, aby se podporovala práce on-line a benchmarking v rámci evropských normalizačních organizací (ESO), aby se připravovalo rozšíření a upevnění institucionálních vazeb evropských normalizačních organizací na mezinárodní úrovni.

- b) „Smlouvy s konzultanty“ jsou zamýšleny pro společné financování expertů. Jsou navrženy proto, aby se zajistilo, že harmonizované technické normy (namísto technické normy dále jen normy) vypracované na podporu legislativy Evropských společenství splní základní požadavky směrnic a mandátů.

Tato činnost byla nezbytná, aby se zabránilo aktivování ochranné doložky poté, co se normy začnou používat (po zveřejnění v Úředním věstníku). Z tohoto důvodu Komise podporuje činnost evropských normalizačních organizací.

- c) Překlady harmonizovaných norem (používané na podporu evropské legislativy) do jiných jazyků než FR/EN/DE pravděpodobně urychlí používání těchto norem v průmyslu, zejména v malých a středně velkých podnicích. Evropské normalizační organizace vypracovávají na počátku roku seznam norem, které byly v předchozím roce schváleny a pro jejichž překlady se požaduje společné financování z EU. Jako důsledek nadcházejícího rozšíření a téměř zdvojnásobení počtu úředních jazyků se fondy, kterými bude Komise tuto práci dotovat, v roce 2004 ve srovnání s rokem 2003 zdvojnásobí. Aby se však zabránilo, že se náklady vymknou kontrole, a aby se umožnilo financování jiných pilířů, celkový příspěvek Komise vycházející z maximálního nákladu na jednu stránku zůstane nezměněn.

- d) Společné financování evropských normalizačních činností je ústředním prvkem normalizačního rozpočtu na podporu politik Evropských společenství. Tyto činnosti se ve většině případů provádějí na podporu legislativních projektů, ale také jiných projektů, které byly evropskými institucemi označeny jako prioritní. Prioritní jsou mandátové práce, vyjma případu e-Evropa, který je založen na lisabonské strategii. Na základě toho se očekává, že evropské normalizační organizace předloží odhady včetně časových rámců, které budou kompatibilní s potřebami trhu. Poté co Komise a evropské normalizační organizace schválí konkrétní dohody o financování, budou pravidelně organizována jednání k monitorování hladkého průběhu prací.
- e) Externí propagování evropského normalizačního systému je hlavním prvkem v souvislosti s propagováním exportu z vnitřního trhu. Toto opatření vede samo o sobě k větší jednotnosti našeho přístupu na mezinárodní úrovni. Komise má zájem přispívat k takovým projektům do té míry, že i průmysl bude mít zájem a bude ochoten přispívat k financování.

V roce 2003 byly například na žádost CENELEC podpořeny činnosti na propagování evropského normalizačního systému jak na dvoustranné, tak na mnohostranné úrovni v Číně, Brazílii, ve středomořských zemích a na jihoamerickém společném trhu (Mercosur).

II. Postupy financování

Usnesení o financování, které se používá pro obecný rozpočet Komise, počítá se dvěma způsoby financování: subvence a zakázky na služby.

Finanční podpora normalizace, s ohledem na její charakter, jasně vyžaduje subvence, přinejmenším pokud jde o pět výše popsanych pilířů.

Vyžaduje to jak přímé finanční příspěvky pro dosahování cílů na podporu politiky Evropské unie, tak na podporu ústředních sekretariátů evropských normalizačních organizací.

Jiná podrobná pravidla platí pro **zakázky na služby**:

- mohou být uzavírány pouze na základě vyhlášení veřejné soutěže; to je neslučitelné s výlučným postavením tří evropských normalizačních organizací podle evropských právních předpisů, které jim *de facto* udělují výsadní právo na navrhování norem;
- jejich podmínky stanovují útvary Komise, což je neslučitelné s normalizačními činnostmi;
- mají zajištěno 100% financování, ale výsledky jejich práce jsou majetkem Komise; to je neslučitelné s právem průmyslového vlastnictví na normy.

Naproti tomu se **smlouvy na dotace** velmi dobře hodí pro normalizační činnosti, zejména když **Rámcové dohody o partnerství** nedávno sjednané evropskými normalizačními organizacemi a Komisí předpokládají *ad hoc* postupy pro uplatňování těchto dotací:

- dotace nejsou předmětem vyhlášení soutěží; jsou dostupné na základě žádosti evropských normalizačních organizací a jsou podloženy odhady;
- zásada společného financování platí, ale s možností krácení konkrétní dotace na určité úkoly (laboratorní práce apod.);
- zásada financování projektu bez zpětné platnosti platí, ale s určitým stupněm flexibility, která umožňuje financování před podpisem smluv (zejména na normalizační a překladatelské práce);
- financování auditů požadovaných na základě finančního nařízení se ve většině případů řeší v ročních výkonnostních smlouvách;
- poskytování *in natura* se stává obecným pravidlem v případě normalizace, a to díky důležité roli expertů dotovaných průmyslem;

- pravidla pro uzavírání dílčích smluv byla přizpůsobena rozdělování prací mezi evropské normalizační organizace v souladu s jejich interními pravidly;
- byly vypracovány modelové dokumenty umožňující jednotné předkládání odhadů, plateb a skutečných nákladů, aby se usnadnilo řízení těchto položek.

III. Budoucí vývoj: posílení právního základu pro financování evropské normalizace

Po schválení nového finančního nařízení bude zapotřebí posílit právní základ pro financování evropské normalizace, aby se zajistila dlouhodobá funkční způsobilost mechanismu evropského normalizačního systému.

Stále těsnější zapojování evropské normalizace při podporování politiky Evropských společenství vyžaduje zmobilizování fondů EU. To nelze provádět pouze na základě existující legislativy, tj. směrnice 98/34/EC, rozhodnutí 87/95 v oblasti informačních technologií a telekomunikací a odvětvové směrnice o technické harmonizaci.

Potřeba textu, který by stanovil konkrétní právní základ, začíná být stále více naléhavá.

Na základě finančního nařízení by se mohly prozkoumat možnosti zjednodušení současného systému financování. Mohly by se například prověřit postupy pro financování ústředních sekretariátů evropských normalizačních organizací a postupy normalizačních prací.

Nedávno byl za tímto účelem vytvořen pracovní tým složený ze zástupců Evropského společenství, Evropského sdružení volného obchodu (EFTA) a Evropských normalizačních organizací (ESO).

NÁVOD K ÚČASTI SPOTŘEBITELŮ PŘI TVORBĚ TECHNICKÝCH NOREM

(Podle zahraničních podkladů L. D.)

1. Úvodem

Několikere mezinárodní instituce v minulých letech zformulovaly návody určené těm, kteří reprezentují zájmy spotřebitelů v technických komisích normalizačních orgánů. Pokusili jsme se připravit zkrácený výťah se všemi riziky, která takové zkrácení přináší. Omlouváme se, že z důvodů omezeného rozsahu této publikace nemůžeme zajistit přetisk celého originálního dokumentu, či lépe dokumentů. Věříme, že i v této podobě následující stránky svůj přínos prokáží.

Cílem spotřebitelů by mělo být zajistit, aby technické normy (dále jen normy) pro spotřební výrobky a služby byly co možná nejúplnější a odpovídaly skutečným potřebám spotřebitelů. Spotřebitelé a jejich organizace mohou ale hrát také důležitou roli při šíření informovanosti široké veřejnosti o existenci schválených norem, a tak zajistit, že kupující budou požadovat, aby byly výrobky vyráběny či služby poskytovány podle těchto norem, nemluvě o dalších souvisejících nástrojích, jako jsou značky shody s normou a dobrovolná certifikace.

Normy se vytvářejí na národní, regionální (tj. obvykle evropské) a mezinárodní úrovni.

Národním normalizačním orgánem v České republice je Český normalizační institut (ČNI), který zajišťuje tvorbu a vydávání všech druhů technických norem, tj. norem obecné normalizace, elektrotechnických i telekomunikačních. To není v jiných zemích samozřejmostí a i na nadnárodních úrovních bývají orgány na různé oblasti oddělené. ČNI je takto i za Českou republiku členem dále zmíněných regionálních a mezinárodních normalizačních organizací.

Na evropské úrovni tak působí Evropský výbor pro normalizaci (Comité Européen de Normalisation – CEN), Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice (Comité Européen de Normalisation Electrotechnique – CENELEC) a Evropský ústav pro normalizaci v telekomunikacích (ETSI). Jsou to nevládní organizace, které tvoří odborně zaměřený systém pro zajištění evropské normalizace. Národní orgány, které jsou jejich členy, se podílejí na přípravě evropských norem prostřednictvím technických komisí ustanovených příslušnou organizací za účelem řešení konkrétních oblastí technické činnosti. Organizace a funkce ETSI je poněkud odlišná, není zde však třeba to blíže komentovat.

Na mezinárodní úrovni zajišťují tvorbu mezinárodních norem ISO (Mezinárodní organizace pro normalizaci) a IEC (Mezinárodní elektrotechnická komise). Jsou to rovněž nevládní organizace, které tvoří odborně zaměřený systém pro celosvětovou normalizaci. Národní orgány, které jsou členy ISO nebo IEC, se podílejí na přípravě mezinárodních norem prostřednictvím technických komisí ustanovených příslušnou organizací za účelem řešení konkrétních oblastí technické činnosti. Konkrétními zájmy spotřebitelů s ohledem na mezinárodní normy se zabývá výbor ISO (COPOLCO, tj. Výbor pro spotřebitelskou politiku), který byl pro tento účel založen Radou ISO s účastí IEC. Opět poněkud specifický systém je zaveden v rámci normalizace pro telekomunikace (ITU).

Evropské a mezinárodní normalizační organizace připravují pouze takové normy, které požaduje trh. Tuto práci provádějí odborníci z průmyslových, technických a podnikatelských sektorů, které si tyto normy vyžádaly a které je budou následně zavádět. K těmto odborníkům se mohou připojit i jiní odborníci s relevantními znalostmi, jako jsou zástupci vládních institucí, zkušebních laboratoří, spotřebitelských svazů a akademií, nebo nevládní organizace, které se konkrétně zajímají o záležitost řešené v normách.

2. Jaký přínos nabízí norma spotřebiteli?

Spotřebitelé očekávají, že služby a výrobky budou z hlediska kvality, trvanlivosti a snadného použití vyhovující. Normy jsou sice nezávaznými pravidly a „směrnicemi“, ale měly by pomáhat zajistit:

- bezpečnější, zdravější a z hlediska ochrany životního prostředí vhodnější výrobky a služby;
- výrobky a služby vyšší kvality a spolehlivosti;
- lepší provozní slučitelnost mezi výrobky a větší důslednost při poskytování služeb;
- lepší výběr a přístup ke zboží a službám;
- nižší náklady pro spotřebitele;
- lepší informace o výrobcích a službách.

Této funkce mají normy dosáhnout tím, že všechny zainteresované a hmotně ovlivněné strany musí mít možnost se tohoto procesu zúčastnit. Norma je dokument vytvořený na základě konsenzu, schválený uznaným orgánem a poskytující pro všeobecné a opakované používání pravidla, směrnice nebo znaky pro činnosti nebo jejich výsledky a zaměřený na dosažení optimálního stupně uspořádání v dané souvislosti. Co to vlastně je konsenzus?

Konsenzus je všeobecný souhlas charakterizovaný tím, že žádná z důležitých zainteresovaných stran nemá odůvodněné námitky vůči podstatným otázkám, vedený snahou vzít v úvahu stanoviska všech zainteresovaných stran a smířit se s protichůdnými argumenty. Přitom však konsenzus nemusí znamenat jednomyslnost.

3. Zásady účasti spotřebitelů v normalizační činnosti

Nemáme zde prostor popsat obecné postupy při tvorbě norem. Ovšem každý, ať chce v této činnosti zastupovat jakoukoliv zájmovou skupinu, se musí s náležitými procedurami podrobně seznámit. S tím bezprostředně souvisí i znalost povinností a odpovědností technických orgánů. Na národní úrovni jsou pro nás nejdůležitější Technické normalizační komise, zřizované při ČNI. Potřebné informace v uvedených souvislostech jsou k dispozici na webových stránkách ČNI (www.cni.cz).

3.1 Národní normalizační orgán a jeho vztah ke spotřebiteli

Je třeba připomenout, že členové evropských a mezinárodních organizací, tedy za Česko ČNI, mají vůči těmto organizacím závazky, které se spotřebitelské účasti na tvorbě norem bezprostředně týkají. Například mají

- podporovat iniciativy zaměřené na zastupování spotřebitelů v normalizaci;
- organizovat a řídit účast spotřebitelů při iniciování a plánování programů normalizační činnosti;
- vycházet vstříc zájmu spotřebitelů účastnit se v technických komisích pracujících na úkolech tvorby norem v zájmu spotřebitele;
- podporovat aktivní účast spotřebitelů v národních delegacích v technických komisích, které připravují mezinárodní normy týkající se spotřebitelů;
- vést zástupce spotřebitelů v otázkách normalizačních postupů a poskytovat jim technické konzultace;
- sdělovat výsledky své práce veřejnosti a udržovat styk s veřejností s cílem zjistit názor spotřebitele;
- v případě potřeby pomáhat hledat řešení týkající se financování zastupování spotřebitelů; aj.

Naplnování těchto zásad nemusí být vždy jednoduché. Zkuste například aplikovat jednu z výše uvedených zásad a požádejte ČNI, aby vám hradil zapojení do tvorby norem jako spotřebiteli. Přesto právě rozvíjený vztah Sdružení českých spotřebitelů s ČNI může být dobrým příkladem spolupráce při zapojení spotřebitele do normalizace, aniž se trvá na výslovném dodržení uvedené zásady.

3.2 Omezené zdroje

Omezené finanční prostředky jsou však obvyklou skutečností nejen pro spotřebitelskou organizaci. Je proto třeba hledat co nejefektivnější způsoby účasti v normalizačním procesu. S tím souvisí i optimální dodržování časových harmonogramů, které tato činnost vyžaduje. Takové požadavky jsou založeny na volbě „klíčových momentů“ v dané činnosti. V průběhu procesu přípravy norem by se spotřebitelská organizace měla snažit zapojit (de facto by měl národní normalizační orgán usilovat o získání vstupních informací od spotřebitelů, pokud mu takové informace chybějí), a to v následujících etapách:

- při sestavování programů normalizační činnosti;
- v okamžiku výběru prioritních oblastí pro činnost technických komisí; kromě toho musí zástupci spotřebitelů rozhodovat o oblastech, kde je účast spotřebitelů stěžejně důležitá, a o oblastech, o nichž si pouze přejí být informováni;
- jakmile je nějaký předmět navržen normalizačnímu orgánu k prostudování, v okamžiku stanovení proveditelnosti úkolu a před vypracováním návrhu;
- při stanovení předmětu normy (např. bezpečnost, vhodnost pro danou funkci), uvádění znaků, přiřazování úkolů členům komise a rozhodování, zda je provedení průzkumu mezi spotřebiteli nezbytné;
- v průběhu práce technické komise, kdykoli je třeba učinit rozhodnutí, které ovlivní stanovený předmět normy anebo požadovanou úroveň (úrovně) funkčnosti;
- kdykoli se provádí instruktáž národních delegací ohledně jejich účasti v mezinárodní normalizační činnosti, přičemž se podporuje zastupování zájmů spotřebitelů v mezinárodních delegacích;
- po distribuci návrhu, kdy komise zvažuje všechny přijaté připomínky;
- v etapě hlasování.

3.3 Praktiky týkající se účasti spotřebitelů v normalizační činnosti

3.3.1 Priority spotřebitelů

Zásady týkající se účasti spotřebitelů na normalizačních aktivitách zdůrazňují potřebu vytvoření procesu, kterým by se v rámci technické komise nebo národního normalizačního orgánu určovaly prioritní oblasti činností, o něž mají spotřebitelé zájem, a procesu pro identifikování zástupců spotřebitelů, kteří by se účastnili činností v těchto vybraných oblastech. Nicméně je především v zájmu spotřebitelů samých, aby do procesu vstupovali aktivně (takto svoji úlohu ostatně chápeme). Pro spotřebitelskou organizaci nemusí být možné (a obvykle tomu tak skutečně není), aby mohla „pokrýt“ svými finančními a personálními kapacitami veškeré oblasti normalizace, které se spotřebitelů týkají. I ona tedy musí velmi aktivně a uvážlivě volit priority, kterým je schopna se věnovat.

Tyto priority se mohou vázat k **typu problému, který norma řeší**. V tomto smyslu zvažujeme:

- Bezpečnost a zdraví (např. ve vztahu ke zdravotnickým a mechanicko-fyzikálním nebezpečím, záření, nebezpečí požáru, elektromagnetické kompatibilitě, instalaci a údržbě, pevnosti a toxicitě materiálů, návodům k obsluze/označování výrobků štítky, likvidaci, ustanovením týkajícím se handicapovaných osob a jiných zranitelných spotřebitelů – např. seniorů, dětí).
- Ochranu životního prostředí (např. požadavky na označování výrobků zelenými ekologickými štítky a energetickými štítky – štítky o spotřebě energie, likvidace výrobků, odpadů a obalů, ochrana zdrojů, ochrana surovin, úspora energie, snížení hlučnosti, znečištění, ovzduší a voda, analýza životního cyklu, systémy environmentálního managementu).

- Vhodnost pro daný účel (např. technická účinnost, bezporuchovost, životnost, pohodlné používání).
- Ergonomii a antropometrii včetně dopadu stárnutí na duševní a tělesné schopnosti (např. spotřeba energie, návod k obsluze/informace, ochrana osobních údajů).

Při rozhodování o prioritách ale také můžeme zvažovat **konkrétní sektory a oblasti normalizace**.

Velmi namátkou tak můžeme volit např. oblasti:

- kvalita ovzduší a vody,
- elektronické a elektrické spotřebiče pro domácnost,
- lékařské a nemocniční služby, zdravotnické pomůcky určené pro použití v domácnosti,
- výrobky související s dětmi,
- čipové karty včetně bankovních služeb,
- zařízení pro handicapované osoby,
- antikoncepční prostředky,
- ochranné oděvy a pomůcky,
- jízdní kola, sportovní vybavení,
- nábytek atd.

3.3.2 Rozhodování o cílech

V **odvětví služeb** byla nedávno identifikována obecná očekávání spotřebitelů, přičemž finanční služby (včetně pojištění) a služby v rámci turistického ruchu představují klíčové oblasti pro budoucí vývoj normalizace. Spotřebitelská organizace bude individuálně zvažovat i další možné priority, samozřejmě pokud se stanou předmětem vývoje normy. Takovými dalšími možnými (a zjevnými) oblastmi zájmu jsou:

- pečovatelské služby,
- služby zaměřené na pronájem včetně pronájmu automobilů,
- ubytovací služby včetně pronájmů,
- poštovní služby, telekomunikace,
- přeprava, veřejná doprava aj.

Cílem norem služeb může být kvalita, poskytování informací nebo bezpečnost.

V **oblasti výrokové** má normalizace daleko delší tradici. Každý výrobek má řadu vlastností, přičemž pouze některé z takových technických specifikací bývají předmětem normalizace. Výběr závisí na cílech navržené normy, např. na:

- zabránění nedorozumění,
- ochraně zdraví, bezpečnosti, životního prostředí,
- rozhraní,
- vzájemné zaměnitelnosti,
- vhodnosti pro daný účel aj.

V normách nejsou obvykle cíle jednotlivých požadavků uvedeny, ačkoliv účel normy a účel některých požadavků lze vhodným způsobem vysvětlit v jejich předmluvě. Tyto cíle by se však měly identifikovat v nejranější možné pracovní etapě s cílem usnadnit rozhodování o začlenění jednotlivých požadavků do normy.

Zabránění nedorozumění

Při práci v mezinárodních komisích a pracovních skupinách nebo při „domácím“ posuzování jejich „polotovárů“ navrhovaných norem může samozřejmě vyvstat problém a nedorozumění způsobené jazykovými bariérami. Možný zdroj nedorozumění ale představují i technické pojmy (termíny), takže podpora vzájemného pochopení a zabránění nedorozumění obvykle vyžaduje definici pojmů použitých v technických požadavcích, definici značek a znaků, jakož i stanovení metod zkoušení a odběru vzorků, které souvisejí s každým technickým požadavkem specifikovaným v normě.

Zdraví, bezpečnost a životní prostředí

Hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví, ochrany životního prostředí nebo ekonomického využívání zdrojů mohou vyžadovat formulování určitých znaků s mezními hodnotami (maximálními nebo minimálními) nebo úzce definovaných velikostí a v některých případech i konstrukční výhrady. Úrovně, na nichž se tyto meze pohybují, by měly být takové, aby se na nejnížší možnou míru omezil prvek rizika. K tomu Sdružení českých spotřebitelů vydalo ve spolupráci s ČNI ve své řadě Průvodce spotřebitele (svazek 5, 2005) Pokyny ISO/IEC, v nichž se postupy pro tvorbu norem z hlediska bezpečnosti v normách řeší (Pokyn ISO/IEC 51 *Bezpečnostní hlediska – Směrnice pro jejich začlenění do norem*, ISO/IEC Pokyn 50 *Bezpečnostní hlediska – Směrnice pro bezpečnost dětí*).

Pro spotřebitelskou organizaci by zejména mělo být prioritní formulování takových požadavků technických norem, které by mohly být součástí právních předpisů (formou odkazu). Je to zejména případ harmonizovaných evropských norem.

Vhodnost pro daný účel

Zajišťování vhodnosti pro daný účel může vyžadovat specifikaci některých rozměrových, mechanických, fyzikálních, chemických, akustických, tepelných, elektrických, biologických, ergonomických nebo jiných vlastností v normách.

Často je nezbytné připustit v téže normě (nebo v samostatných normách, je-li třeba) více než jednu kategorii, druh nebo třídu výrobku. Konstrukteři, uživatelé a spotřebitelé často vyžadují tyto varianty pro konkrétní účely nebo z ergonomických důvodů. Proto by normy měly být vypracovávány takovým způsobem, aby bylo možné tyto potřeby splnit, ačkoliv je stěžejně důležité jasně vyznačit jakékoli vzájemné souvislosti mezi záměry a hodnotami. Rovněž je možné uvádět různé kategorie nebo úrovně pro různé regiony nebo země, pokud je to opodstatněno. Na druhé straně tento přístup (varianty pro kategorie) nemusí být vhodný v případě norem, které se zabývají bezpečností, ochranou zdraví nebo životním prostředím.

Funkce

Požadavky týkající se vhodnosti výrobku pro daný účel mají někdy charakter požadavku vztahujícího se k podmínkám, za kterých lze na výrobku použít označení nebo značku. Například náramkové hodinky mohou být označeny jako „odolné proti nárazům“. Minimální kategorie nebo úroveň dané vlastnosti (v uvedeném případě „odolnost proti nárazům“) není obecně specifikována, pokud není záměrem, aby byl výrobek opatřen označením nebo značkou.

3.3.3 Jaké požadavky by měly být předmětem normalizace?

V normách by měly být specifikovány všechny takové a pouze takové znaky a požadavky, které jsou nezbytné pro definování vlastností výrobku nebo jeho funkčnosti, aby byl splněn cíl normy. Není-li možné začlenit všechny znaky a požadavky do jedné normy, lze činit odkaz na jiné relevantní normy. Tyto požadavky by měly být specifikovány společně s požadovanými mezními hodnotami, popř. tolerancemi a metodami zkoušení pro měření stanovených znaků.

Normy by se měly vždy připravovat takovým způsobem, aby usnadňovaly a neznemožňovaly **vývoj technologie**. Obvykle se to provádí spíše na základě specifikování funkčních požadavků na výrobek než požadavků na konstrukci výrobku. Obecně platí, že do normy by měly být začleňovány

pouze takové znaky, které lze **objektivně ověřovat**. Znaky a požadavky by měly být **jasně definovány** a měly by být přesné, platné a konkrétní. Neměly by obsahovat subjektivní prvky a mělo by se zabránit takovým frázím jako „dostatečně pevné pro“ nebo „s odpovídající pevností“ apod.

V normách by neměly být uvedeny požadavky vztahující se k výrobním procesům, pokud je možné výrobek specifikovat jiným odpovídajícím způsobem.

3.3.4 Rozhodování na základě požadavků na normy výrobků

Hodnota znaků

Konkrétní hodnoty vlastností mohou být specifikovány pro jeden z několika důvodů:

- hodnoty, které jsou požadovány, protože představují absolutní meze stanovené činiteli, které převažují nad jakýmkoli rozhodnutím autorů specifikací nebo výrobců výrobků, např. teplota povrchů varných spotřebičů; mezní hodnoty (maximální nebo minimální) by měly specifikovat zejména v případě požadavků na bezpečnost nebo některých funkčních požadavků;
- hodnoty, které mohou být poměrně volně přiřazovány s cílem rozdělit spojitý rozsah, např. standardní rozměry dřeva (dané hodnoty);
- hodnoty stanovené výrobcem s cílem informovat uživatele, např. obsah vlny v textilním výrobku. Mohou se vyskytnout některé vlastnosti výrobku, které ovlivňují jeho výkonnost a které by se neměly specifikovat, pokud by měl být dovolen nespecifikovaný počet variant. Například u některých druhů textilií nemusí být nezbytně specifikován obsah vlny; může být však požadováno, aby byl obsah vlny vyznačen na informačním štítku. Norma může rovněž uvádět kategorie nebo úrovně výrobků nebo vysvětlující pojmy, přičemž může vyžadovat, aby se tyto pojmy („antimagnetické hodinky“, „Hifi aparatura“, „provedení pro tropické podmínky“ apod.) nebo čísla či jiné kódy používaly pouze tehdy, pokud jsou splněny příslušné požadavky.

Metody zkoušení, odběru vzorků a kontroly

Technické požadavky, metody zkoušení a odběr vzorků jsou vzájemně souvisejícími prvky normalizace výrobku a měly by se zvažovat společně. Nicméně odlišné prvky se mohou vyskytovat v jednotlivých kapitolách (článcích) normy nebo v jednotlivých normách. Metody zkoušení, které jsou předmětem normalizace, jsou metody, které se vztahují k technickým požadavkům (znakům):

- které jsou nebo pravděpodobně budou specifikovány v normách, technických specifikacích, technických předpisech apod.;
- nebo které určují funkčnost výrobku;
- nebo jejichž hodnoty musí stanovit dodavatel.

Při přípravě norem týkajících se metod zkoušení mají technické komise používat správně definované referenční materiály, pokud existují. Pro každý znak funkčnosti (výkonnosti) uvedený v normě by se měla uvést metoda zkoušení.

V úvahu by se měly vzít následující body:

- metody zkoušení by měly být definovány takovým způsobem, aby výsledky zkoušek co nejvíce odpovídaly výsledkům funkčnosti, které zaznamenají spotřebitelé při používání výrobku v praxi;
- metody zkoušení musí být objektivní a musí zajišťovat smysluplné a reprodukovatelné výsledky;
- podrobnosti o metodách zkoušení by se měly definovat z hlediska optimální prospěšnosti pro spotřebitele, přičemž je třeba vzít v úvahu poměr hodnoty výrobku a nákladů vynaložených na provedení zkoušek;
- pokud se musí použít zrychlené postupy zkoušek nebo metody, které se pouze nepřímo vztahují k praktickému používání výrobku, měly by technické komise poskytovat nezbytný návod pro správné interpretování výsledků zkoušek ve vztahu k běžnému používání výrobku.

Má-li se z jakéhokoli důvodu normalizovat více než jedna metoda zkoušení, musí se z důvodů vyloučení pochybností nebo rozporů identifikovat referenční metoda. Například jedna z metod může být snadněji proveditelná, ale vyžaduje určité speciální zařízení, které nemusí být všude k dispozici, nebo se jedna metoda provádí rychleji, ale vykazuje odlišnou přesnost. Pokud jsou dvě nebo několik metod dostatečně přesné pro účely dané normy, mohou být začleněny všechny, ale zároveň se musí uvést, že jsou rovnocenné.

Tolerance hodnoty vyhodnocovaného znaku musí být určující pro volbu metody zkoušení, která se bude používat, přičemž přesnost metody zkoušení musí být ve vztahu k tolerancím. Pokud je to z technického hlediska nezbytné, měla by každá metoda zkoušení obsahovat informace o mezní hodnotě přesnosti.

Některé znaky výrobku mohou vyžadovat posouzení každého jednotlivého prvku a jiné na základě statistických metod.

Tvorba výběru, statistické postupy a kritéria přijatelnosti (přejímací kritéria) spolu vzájemně souvisejí a měly by být zohledňovány společně.

Ostatní požadavky

V normách se může požadovat značení (identifikující výrobce; výrobek, tj. odkaz na model nebo typ). Jsou-li nezbytné údaje týkající se upozornění, data výroby (nebo kódy označující toto datum) a data uplynutí použitelnosti apod., měly by se příslušné požadavky uvést v kapitole (článku) normy pojednávající o značení a opatřování štítky. V normách obsahujících informace týkající se značení výrobku by se mělo specifikovat, přichází-li to v úvahu:

- obsah jakéhokoli značení, které se používá k identifikaci výrobku;
- způsob uvádění tohoto značení;
- umístění na výrobku nebo v některých případech na obalu v případě, že by se toto značení mělo uvést;
- další informace, které mohou být požadovány.

V normách se také může požadovat, aby byl s výrobkem dodáván určitý druh dokumentu, např. návod k použití nebo jiné informace, které se nacházejí v obalu nebo na obalu výrobku. Je-li to namístě, měl by být obsah těchto dokumentů specifikován v normě. Totéž platí ohledně obecných výstrah.

Pokud je to vhodné, měly by být v normě specifikovány požadavky na balení a podmínky skladování a přepravy výrobku s cílem zajistit buď ochranu výrobku, nebo zabránit nebezpečím, kontaminaci nebo znečištění. Obal by měl chránit obsah takovým způsobem, aby nedošlo k nepříznivému ovlivnění jeho funkčnosti či bezporuchovosti vlivem

- vnějších mechanických sil, jako je náraz nebo vibrace;
- kontaminace nežádoucími látkami, např. vodou nebo vzduchem;
- klimatických podmínek, např. tepla nebo chladu.

Návrh obalu by měl usnadňovat manipulaci (přepravu a skladování výrobku jak na distribuční úrovni, tak i v místě určení; otevření a ponechání obalu v otevřeném stavu, je-li to zapotřebí; zavření a ponechání obalu v uzavřeném stavu, je-li to zapotřebí; vyjmutí obsahu z obalu; úplné vyprázdnění obalu).

Alespoň namátkou uvádíme další aspekty, které se musí brát v úvahu:

- Bezpečnost při skladování, únik obsahu
- Bezpečnost při skladování obalového materiálu
- Bezpečnost při používání, škodlivý obsah

- Bezpečnost při používání, otevření a uzavření
- Bezpečnost při používání, uzávěry
- Bezpečnost při likvidaci

A v neposlední řadě grafické značky. Z hlediska spotřebitele existují určité základní principy, které by se měly při navrhování grafických značek dodržovat:

- značky by měly být snadno pochopitelné a srozumitelné (je důležité, aby se značky před jejich přijetím otestovaly ve skupinách spotřebitelů);
- značky by měly být navzájem snadno rozlišitelné;
- v určitých případech by se též měly volit tak, že bude brána v úvahu možnost vytváření hmatových značek nebo uvádění hmatových ekvivalentů;
- počet značek by měl být omezen tak, aby se pokryly ty oblasti, kde byla zjištěna skutečná potřeba (není nutné, aby se spotřebitelé učili speciální obrázkový jazyk);
- stejné značky by se měly používat pro stejné funkce bez ohledu na druh výrobku nebo funkční souvislost;
- během přechodného období může být užitečné používat doplňující text v národním jazyce;
- v případě, že informace, které je třeba sdělit, mají vliv na zdraví a bezpečnost spotřebitele, může použití samotných značek představovat vážná rizika.

4. Postupy pro normalizační práce

Je důležité, aby probíhaly konzultace se všemi příslušnými stranami včetně spotřebitelů od samého začátku jednání ke **zdůvodnění navrhované normy** a o jejím možném předmětu a oblasti použití. Aby bylo zajištěno, že budou vzaty v úvahu zájmy spotřebitelů, je stěžejně důležité, aby se v této počáteční fázi uskutečnily konzultace se spotřebiteli. Podobně platí, že pokud návrh pochází od spotřebitelů, měly by se naopak uskutečnit konzultace s ostatními stranami zainteresovanými na vytvoření normy.

Návrh na zpracování normy by měl obsahovat zejména dále uvedené úvahy a měl by být, je-li to možné, podpořen důkazy a údaji:

- předmět navržené normy: zde by se měla přesně definovat činnost a uvést konkrétní dotčená oblast;
- konkrétní cíl a důvod navrhované normy (např. usnadnění mezinárodního obchodu, ochrana spotřebitelů, bezpečnost a zdraví, ochrana životního prostředí);
- zvláštní odkaz by se měl učinit na hlediska požadované normalizace, na problémy, u nichž se očekává, že budou řešeny normou, nebo na potíže, které má norma překonat;
- hlavní zájmové skupiny, které mohou mít prospěch z navrhované normy nebo jí mohou být ovlivněny (např. průmysl, spotřebitelé, obchod);
- proveditelnost navrhované normy (např. omezení nebo podněcování hospodářské soutěže, nová technologie, rozšíření nebo omezení výběru spotřebitelů);
- časová příhodnost navrhované normy – je stávající technologie přijatelně stabilizovaná, nebo je pravděpodobný technologický pokrok, který může způsobit, že se norma stane rychle zastaralou?
- naléhavost potřeby navrhované normy, např. z hlediska bezpečnosti;
- předpokládaná návaznost na právní předpisy: je-li normalizační činnost předmětem předpisů nebo existuje pravděpodobnost, že bude, mělo by se to uvést společně s informací o oblasti, kde by se tyto předpisy mohly uplatnit, pokud je to možné.

Přízpůsobení stávajícího úkolu je obvykle méně nákladné z hlediska zdrojů než zahájení nového úkolu. Může být existující norma změněna s cílem napravit situaci, kdy není naplněna důležitá potřeba spotřebitele? Pokud tomu tak je, lze existující požadavek změnit zpřísněním nebo zmírněním, aby tak byla tato potřeba splněna? Například vystavuje jinak dobrá norma uživatele nebezpečí, že bude pořezán ostrými hranami, a mohlo by se tomu zabránit zvětšením předepsaného poloměru zaoblení hrany?

Mohou být v opačném případě doplněny do existujícího normalizačního úkolu nové požadavky, aby tento úkol lépe vyhovoval potřebám spotřebitele? Mají například v úkolu přednost funkční požadavky před bezpečností a musí se tento stav napravit doplněním bezpečnostních požadavků do dokumentu?

5. Dosahování výsledků

Normalizační organizace zakládají svá rozhodnutí na **konsenzu**. To může znamenat, že pokud jsou použity a dost často opakovány dostatečně silné argumenty, potom lze z normy nebo z pracovního návrhu odstranit nežádoucí hledisko. Přinejmenším tak lze odložit jeho začlenění. Požadavek týkající se konsenzu je tudíž nejsilnějším nástrojem, který mohou zástupci spotřebitelů využívat, avšak jediný hlas nebude obvykle dostačující, aby zvrátil názor rozhodnuté většiny.

Před jakýmkoli jednáním nebo řadou jednání si zástupce spotřebitelů má **shromáždit všechny potřebné údaje**. Podle potřeby by se měly předložit jako oficiální informace s cílem přesvědčit pochybující osoby o odůvodněnosti případu podporovaného spotřebiteli.

Znalosti postupů předepsaných k provádění činnosti příslušné organizace jsou důležité. Nebudou-li tyto postupy správně dodržovány v případě, kdy projde úzkou většinou nějaké rozhodnutí proti stanovisku spotřebitele, potom je možné se odvolat. Prokázání pochybení tohoto druhu vyžaduje dokonalou znalost směrnic (ČNI, popřípadě evropských a mezinárodních normalizačních orgánů).

V případech, kdy nemusí být jeden hlas rozhodující, pak skupina hlasů může být rozhodující. Zástupce spotřebitelů by se měl snažit **podporovat podobné postoje a smýšlení** mezi ostatními členy komise. Je-li to možné, měl by si zjistit názory jiných členů na různé záležitosti, neboť silně negativní názor na jedno hledisko by mohl být provázen zdržením se hlasování nebo pozitivním názorem v případě nějaké jiné důležité oblasti. Vzájemné respektování neměnných a schůdných částí stanoviska každého člena může vytvořit ovzduší kompromisu. Tímto způsobem mohou být všechny strany účastníci se diskuse schopny splnit většinu svých požadavků, přičemž žádná jednotlivá strana nedosáhne všech svých cílů.

Různí zástupci dosahují svých cílů velmi odlišnými způsoby – odlišnou **taktikou**. Jeden může dosáhnout svých cílů pečlivou přípravou, zatímco někdo jiný je úspěšný v důsledku pevnosti osobních vztahů, které navazuje. To, co je nezbytné ve všech případech, je ochota naslouchat a zvažovat všechny argumenty, doprovázená schopností předvídat způsob nejlepšího začlenění různých hledisek do jednoho dokumentu. Spolehlivým receptem neúspěchu je nedostatečná příprava vedoucí k neschopnosti včasného utřídění faktů a vyslovení názoru v kritickém okamžiku.

6. Co spotřebitelé očekávají od certifikace

Pokud spotřebitelé hledají nestranné důkazy o tom, zda je výrobek, který kupují, v souladu s normou, lze takové důkazy poskytnout například prostřednictvím systému certifikace třetí stranou, v rámci kterého se používá značka shody nebo se vydává certifikát shody. Dodavatelé často poukazují na to, že jejich vlastní prohlášení o shodě by mělo stačit a že toto je alternativní metoda pro poskytnutí ujištění. Rozdíl spočívá v efektivnosti uplatňování těchto systémů a v jejich transparentnosti.

Certifikace výrobků může pomoci spotřebitelům při přijímání informovanějších rozhodnutí týkajících se nakupování. Systém certifikace by měl být navržen vhodným způsobem a sdělení, které obsahuje, by mělo být pro spotřebitele srozumitelné. Před zavedením systému certifikace by se mělo vzít v úvahu, zda tento systém odpovídá potřebám spotřebitelů.

Prvním požadavkem spotřebitele je, aby byl chráněn před nepřijatelným rizikem, takže certifikace by měla potvrdit, zda je výrobek ve shodě s příslušnými normami bezpečnosti.

Spotřebitelé se ovšem také zajímají o funkčnost výrobku nebo o vhodnost pro dané použití. Musí jim být poskytnuty informace o konečném použití, pro které je výrobek navržen. V místě prodeje má být spotřebitelům informace o konečném použití výrobku poskytnuta, a také příslušná norma a systém certifikace, které se k němu vztahují. Např. v případech, kdy norma obsahuje různé třídy nebo druhy, by se v těsné blízkosti značky shody označující, která třída nebo druh jsou certifikovány, měl uvést popisný text, ale nejlépe značky, které jsou obecně srozumitelné.

Přijetí dobrovolné značky ze strany spotřebitele bude záviset na třech aspektech: jak správně příslušná norma odráží specifikovaná konečná použití výrobku, na integritě fungování systému a jeho postupů řízení jakosti a na dopadu propagace věnované značce shody na spotřebitele.

Vydalo Sdružení českých spotřebitelů, 2006
Edice Průvodce spotřebitele, svazek 7
Spotřebitel a evropské cesty technické normalizace, vydání první
Vydalo: © Sdružení českých spotřebitelů, Praha, červen 2006
© Ing. Libor Dupal, Praha, červen 2006
Sazbu připravil a tisk zajistil Český normalizační institut
Tisk - Tiskárna Flora
ISBN 80-239-7333-9

[illegible]

[illegible]

Některé organizace aktivně spolupracující se Sdružením českých spotřebitelů:

SDRUŽENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ
CZECH CONSUMERS ASSOCIATION
www.regio.cz/spotrebitel

Kontaktní místo

Sdružení českých spotřebitelů
Budějovická 73, 140 00 Praha 4, tel./fax: 261262280/261262268,
e-mail: spotrebitel@regio.cz; www.regio.cz/spotrebitel

Průvodce spotřebitele SČS

Tato publikace byla vydána s podporou
Českého normalizačního institutu.

Tato publikace byla vytvořena za finanční pomoci Evropské unie v rámci programu Transition Facility. Za obsah a překlad tohoto dokumentu je výhradně odpovědné Sdružení českých spotřebitelů. Publikace je zejména sestavena z částí a citací evropských podkladů, celek a komentáře však nelze v žádném případě považovat za názor Evropské unie.